

Täysistunto

Torstai 3.6.2021 klo 15.59—19.53

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 19.53.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (15.59—17.03) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.03—19.53).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Perustuslakivaliokunta on 2.6.2021 valinnut puheenjohtajakseen ed. Johanna Ojala-Niemelän.

2.2. Vaalien toimittaminen

Puhemies Anu Vehviläinen: Valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Antti Kurvisen tilalle on valittava varajäsen tarkastusvaliokuntaan, jäsen lakivaliokuntaan ja jäsen työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Mainittujen valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 4.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 4.6.2021 kello 10.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit:
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

3.1. Suullinen kysymys pääministerin eduista (Ville Tavio ps)

Suullinen kysymys SKT 117/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

Keskustelu

16.01 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! On tullut julki, että pääministeri Marin on ottanut vastaan verovaroin kustannettuja yksityisaterioita itselleen ja perheelleen. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia, oikeusvaltiossa pääministerikään kun ei ole lain yläpuolella.

Tiedän, että olette varmasti varautunut opposition kysymyksiin monin selityksin ja tekeytymällä kovin viattomaksi, mutta pyydän silti tarkkoja vastauksia kahteen kysymykseen. Ensinnäkin kysyn: mistä syystä laiminlöitte veroilmoituksen jättämisen määräpäivän ja jätitte ilmoittamatta verottajalle vastaanottamastanne etuudesta ilmeisesti myös aiempuna vuonna ja tämän vuoden verotuksessa? Toiseksi kysyn: Miksi yhä salaatte kuitit verovaroin tekemistänne yksityisistä ostoista? Jos teillä ei ole mitään salattavaa, niin voitte varmasti nyt ilmoittaa oppositiolle, että avoimuuden nimissä perutte kuittienne salaamis päätöksen. Teettekö näin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.02 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä tähän jälkimmäiseen. Näihin tietopyyntöihin on vastattu virkamiesten toimesta. Siihen ei ole sisältynyt poliittista ohjausta, ja on katsottu, että näiden kuittien sisältö menee yksityiselämän suojan piiriin, eli kyse on lähinnä tiedosta siitä, mitä minä ja minun perheeni ollaan syöty aamulla. Kyse on tämän kaltaisista tiedoista. En tiedä, palveleeko se sitten julkisuutta kuinka paljon, että kansalaiset voisivat katsoa, minkä merkkistä paahtoleipää tai maitoa tai banaaneja meidän perheessä syödään, mutta virkamiehet ovat katsoneet, että tämä on yksityiselämän piiriin kuuluva tieto, ja sitä ei sen vuoksi olla sitten julkaistu. Minulla itselläni ei näitä kuitteja ole, minä en ole näitä hankintoja tehnyt. Varmasti voisin ne hankkia, mutta katson, että se ei ole kuitenkaan välttämättä sellainen tieto, että se nyt palvelee välttämättä sitä tarkoitusta, mitä tässä haetaan.

Mitä tulee tähän veroilmoitukseen, niin itse asiassa se syy, minkä takia en ole aikaisemmin korjannut sitä esitetyttä veroilmoitusta, on se, että tämä ilmoitus oli mennyt toiseen kotiini, eli ei ollut tullut Kesärantaan vaan oli ollut Tampereella. Sain sen myöhässä, ja sen

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

takia en ollut ehtinyt tehdä ajoissa tätä korjausta, mikä oli hyvä asia, koska selveni, että tässä on nyt kysymys, joka on auki. Olen pyytänyt verottajaa pitämään viime vuoden verovuoteni auki, jotta voin tehdä asianmukaisesti kaikki korjaukset, [Puhemies koputtaa] mikäli se on tarpeellista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Tavio.

16.03 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyse on myös omasta valinnasta, miten veronmaksajien rahaan suhtautuu. Julkisuudessa jouduttiin oikomaan, että pääministeri Paavo Lipponen perheineen maksoi ruokansa itse — Lipposet maksoivat myös vuokraa Kesärannasta, toisin kuin nykyinen pääministeri. Tasavallan presidentti taas ilmoitti, että hän ja perheensä maksavat ruokansa itse.

Koska pääministeri on nyt selvästi jäävi tässä omassa asiassaan, tahdon kysyä myös varapääministeri Saarikon näkemyksen tilanteeseen. Hyväksyykö toiseksi suurin hallituspuolue keskusta, että pääministeri on nauttinut yksityisruokailunsa veronmaksajien piikkiin eikä suostu opposition pyynnöstä avaamaan näitä kuitteja vaikka siten, että ne arkaluonteisemmaksi katsotut tiedot olisi soveltuvilta osin peitetty? Ja hyväksyttekö te sen, että pääministeri on tällä äsken antamallaan selityksellä laiminlyönyt veroilmoituksensa jättämisen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.04 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että asia selvitetään. Kaikkien osapuolten näkökulmasta on selvää ja hyvää, että tämäntyyppisissä asioissa pelisäännöt ovat selvät. Muuta kommentoitavaa tähän asiaan minulla ei hallituksen, puolueeni tai omasta puolestani ole.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Halla-aho.

16.05 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Arvoisa pääministeri, te itse tietysti vastaatte omasta ja puolueenne maineenhallinnasta ja kannatte siitä vastuun. Pääministeri on kuitenkin myös instituutio, ja siksi toiminnallanne ja valtioneuvoston kanslian toiminnalla on myös yleistä merkitystä. Ylimielisyys ja uhriutuminen eivät ole pääministerin arvolle sopivia.

Te olette pahoitellut sitä, että jollekulle on tullut toiminnastanne paha mieli, aivan kuin paha mieli olisi tässä oleellista eikä itse toiminta. Olette myös toistuvasti viitannut siihen, että tehtävänne ovat vaativia eikä teillä ole aikaa juosta ruokaostoksilla — aivan kuin kukaan olisi sellaista edellyttänyt. Kyse on siitä, maksatatteko te yksityisen kauppalaskunne veronmaksajalla, ja jos kyllä, tapahtuuko se läpinäkyvästi ja sääntöjen mukaisesti ja kohtuutta ja oikeustajua noudattaen. Onko teillä ymmärrystä niille kansalaisille, joiden mielestä teidän tuloillanne ei ole kohtuullista lähettää kuukausittain [Puhemies koputtaa] 800 euron ruokalaskua veroja maksaville kansalaisille?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

16.06 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä kommentoin vielä tähän verokysymykseen, koska se jäi tuossa edellisessä vastauksessa kesken, kun aikaa oli vähän. Eli olen siis sopinut verottajan kanssa — olen ollut verottajaan yhteydessä ja sopinut — että tämä minun viime vuoden verovuoteni pidetään auki. Eli he eivät lähetä minulle veropäätöstä ennen kuin tämä verotuksen kokonaisuus selviää, ja kun se selviää, niin jos on tarpeen korjata esitetyttä veroilmoitusta, sen tietenkin teen. Kyse on ollut vuodesta 2020. Ennen sitä tätä etua ei ole käytetty, en siis ole Kesärannassa ennen vuotta 2020 asunut. Nyt tämä selvitetään, ja asianmukaisesti verottajalle ilmoitetaan, ja itsekin olen ollut verottajaan yhteydessä ja tästä sopinut. Eli tämä tämän veron osalta.

Mitä tulee sitten tähän käytäntöön, onko tämä ollut oikein, onko noudatettu niitä toimintaohjeita, mitä on ollut: kyllä on noudatettu. Minä olen noudattanut sitä ohjeistusta, jonka olen saanut valtioneuvoston kanslialta. Tämä ei ole minun henkilökohtainen etuuteni. Tämä on ollut ohje kaikkia pääministereitä koskien. Kyllä, pääministerin tehtävä on instituutio, ja tämä sama ohjeistus on ollut [Puhemies koputtaa] aikaisempien pääministereiden osalta, ja tätä sama etuisuutta on käytetty myös aikaisempien pääministereiden toimesta — eri mittaluokassa toki, [Puhemies koputtaa] koska minä olen perheeni kanssa joutunut asumaan Kesärannassa paljon [Puhemies koputtaa] tämän koronatilanteen takia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan edelleen minuutin puheenvuoroista. — Ja seuraavaksi edustaja Meri.

16.07 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ette kuitenkaan mielestäni riittävällä tavalla vastannut äsken erittäin perusteltuun kysymykseen, jonka puheenjohtaja Halla-aho esitti. Onko tämä teistä ymmärrettävää, ja onko tämä teidän mielestänne moraalisesti hyväksyttävää? Ymmärrätkö sen, mitä ihmiset ajattelevat, monet ihmiset, jotka joutuvat itse maksamaan erittäin pienillä varoillaan ruokalaskunsa?

Eilen kiinnitin myös huomiota siihen, että olitte mielestäni hieman ylimielinen. Totesitte, että teillä ei ole aikaa käydä Prismassa. Miettikää ihmisiä, jotka tekevät kahta työtä yksinhuoltajana. [Maria Guzenina: Ala-arvoista!] Oletteko te sitä mieltä — joo, rauhoittukaa siellä vain — että teillä ei tarvitse olla aikaa hoitaa sellaisia asioita, mitä muillakin ihmisillä täytyy olla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.08 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee yksinhuoltajien asemaan, niin kyllä, tämä hallitus on tehnyt erittäin paljon tämän yhteiskunnan vähävaraisten ihmisten eteen, yhteiskunnan heikko-osaisimpien ihmisten aseman eteen, ja tätä työtä me jatkamme — tätä työtä me jatkamme. Siitä politiikassa on kyse, että me täällä edustamme ja ajamme suomalaisten ihmisten asioita. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä — Ville Tavio: Aikamoista väistelyä!]

Ja mitä tulee sitten tähän etuuteen, mistä täällä kysyttiin, ja pääministerin työtehtäviin, niin pääministerin työtehtävät ovat erittäin kokonaisvaltaisia. Ei minulla ole työaikaa. Minä olen aina töissä. Aina tarvittaessa olen töissä. Vaikka olisi kalenterissa lomapäivä, jos tulee työtehtävä, se hoidetaan, koska tämä tehtävä on sen kaltainen, että se vaatii erit-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

täin paljon sekä minulta henkilökohtaisesti, kuten kaikilta aikaisemmilta pääministereiltä, että koko perheeltä. Tampereella, kun asumme perheeni kanssa, niin kyllä, siellä käymme itse ruokakaupassa ja hoidamme kaikki muutkin asiat itse, mutta kun olemme Kesärannassa virka-asunnolla, niin siellä asiat on järjestetty toisin. Ja kaikissa näissä on noudatettu niitä ohjeistuksia, [Puhemies koputtaa] joita myös aikaisempien pääministerien osalta on ollut käytössä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

16.10 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt noin kymmenen päivän ajan erittäin paljon julkisuudessa kirjoitettu tästä asiasta. Huomasin, että eilen kun puheenjohtajat olivat Iltalehden tentissä ja kun puheenjohtaja Halla-aholta kysyttiin tästä, niin hän taisi todeta silloin suurin piirtein näin, että hän ei ole ihan varma, käyttääkö yhteiskunta nyt huomiotaan ja aikaansa oikein siihen, että tätä asiaa käydään näin monta päivää peräkkäin läpi. Ja nyt tilanne on se, että oppositiopuolue perussuomalaiset Halla-ahon johdolla käyttää oman, sinänsä heidän oikeuteensa kuuluvan kyselytunnin tämän asian käsittelyyn. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Olin Halla-ahon kanssa Halla-ahon eilisestä lausunnosta enemmän samaa mieltä, mutta, arvoisa puhemies, pääministeri on toiminut tässä täysin saamiensa ohjeiden mukaisesti. Ne ohjeet on tehty ennen kuin pääministeri Marin on ollut tässä virassa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Käytäntö on ollut käytössä ennen kuin hän on ollut tässä virassa, ja nyt pääministeri Marinin aikana nämä käytännöt tarkistetaan. [Puhemies: Kysymys!] Kysyn, mistä nämä selvitykset ovat menossa? [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.11 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki nämä avoinna olevat kysymykset, joita tässä on ilmennyt, jotka ovat itsellenikin tulleet uusina asioina, kun olen saanut tämän ohjeistuksen, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] olen tietenkin luottanut siihen informaatioon, tietoon, ohjeistukseen, jonka olen aiemmin saanut. Kun tässä on nyt herännyt avoimia kysymyksiä, esimerkiksi verotuksen osalta, tätä asianmukaisesti selvitetään. Valtioneuvoston kanslia selvittää verottajan kanssa, ja itsekin olen ollut verottajaan yhteydessä, kuten kuvasin, niin että voin omalta osaltani ilmoittaa kaikki oikein, asianmukaisesti, mikäli sille on tarve. Mehän emme siis vielä tiedä, mikä tämänkin selvityksen lopputulos on.

Toinen asia, mitä selvitetään, on ylipäättänsä se, onko tämä käytäntö — joka on siis ollut toistakymmentä vuotta olemassa, myös aikaisempien pääministerien osalta — asianmukainen. Se on toinen asia, jota tässä selvitetään, ja tästäkin on selvitystyö käynnissä. Mielelläni itsekin haluan saada vastauksia ennen kuin lähdän sitten arvioimaan, onko menetelty oikein vai väärin. Myös virkamiehiin pitää sillä tavalla suhtautua kunnioittavasti, että ensin selvitetään, ensin katsotaan, onko tapahtunut virheitä, [Puhemies koputtaa] onko asianmukaista, ja vasta sen jälkeen tehdään johtopäätöksiä, onko toimittu väärin vai oikein.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

16.12 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen haluaisin kuitenkin vielä täydentää tähän käsittelyssä olevaan asiaan, että pääministeriys on instituutio tässä maassa, ja minulla on ollut henkilökohtaisesti mahdollista useammalla eri hallituskaudella seurata vierestä tuota tehtävää, ja voin vakuuttaa teille, hyvät kollegat, samoin kuin suomalaisille: se on hyvin vaativa tehtävä. [Jani Mäkelä: Kysyttiinkö sitä?] Minusta on aivan oikein ja välttämätöntä, että valtioneuvoston kanslia käy myös omat toimintamallinsa läpi, ettei pääministeri enää jatkossa joudu tämänkaltaiseen tilanteeseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkelä. [Ben Zyskowicz: Eikös tämä jo riitä tästä asiasta?]

16.13 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelua voidaan myös laajentaa: Hallituksen viestintästrategiassa lukee, että hallitus viestii siten, että ihmiset voivat luottaa saavansa oikeaa ja luotettavaa tietoa, ja että hallituksen viestintä on avointa ja läpinäkyvää. Nyt täytyy sanoa, että ei hallitus kyllä tämän mukaan ole toiminut koko hallituskauden aikana. Koko kauden toiminta on ollut salailevaa. Hallitus vuotaa julkisuuteen asioita, jotka auttavat pääministerin julkisuus kuvan rakentamisessa, ja samaan aikaan salailee kiusallisia asioita ja leimailee niitä salaiseksi. Esimerkiksi EU:n tukipaketin komission painostus leimattiin hyvin kyseenalaisin perustein salaiseksi. Tämä salailuongelma siis ei koske vain pääministerin etuuksia, vaan tämä on laajempi toimintatapa tällä hallituksella, josta sitä on kritisoitu hyvin laajalti myöskin asiantuntijoiden toimesta. Kysynkin hallitukselta: aiotteko te käydä noudattamaan omaa ohjeistustanne avoimuudesta ja alkaa viestiä avoimesti asioista, niin että ihmiset ja kansanedustajatkin saavat niistä tietoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.14 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että eduskunta ja sen valiokunnat saavat kaiken sen tiedon, minkä eduskunta tarvitsee päätöksentekonsa tueksi. [Jani Mäkelä: Ei pidä paikkaansa!] Minun käsitykseni siitä tapauksesta, mihin tässä viitattiin, on, että tämäkin muistio on valiokunnalle toimitettu. Se on valiokunnalle annettu — näin minulle on kerrottu, ja siihen tietoon luotan.

Mitä tulee sitten siihen, mitä tässä on salattu, niin tässä on siis salattu nyt kauppakuittien sisältöjä — kauppakuittien sisältöjä. Sekö on nyt se asia, mikä täällä on iso kysymys? Se, että ei voida tarkastaa, minkä merkkistä voita, minkä merkkistä juustoa, onko reilun kaupan banaaneja... [Jani Mäkelä: Kysyttiin hallituksen salailusta!] Sekö on nyt se valtakunnan iso asia, mikä täällä on nostettu, että on salattu? Voin sanoa senkin, että tätäkään päätöstä minä en ole henkilökohtaisesti tehnyt, koska me ministerit emme ohjaa virkakuntaa siinä, millä tavalla he tietopyyntöihin vastaavat. [Jani Mäkelä: Syyllinen löytyy muualta!] He toimivat virkavastuulla, ja noudattaen julkisuuslakia he tekevät itsenäisesti harkinnan siitä, millä tavalla tietopyyntöihin vastataan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys maakuntaverosta (Timo Heinonen kok)

Suullinen kysymys SKT 118/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Heinonen.

Keskustelu

16.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Olemme saaneet seurata ministereiden ki-nastelua maakuntaverosta. Keskustan Saarikko on luvannut, että hallitus ei ota käyttöön uutta maakuntaveroa. Samaan aikaan hallituskumppanit vasemmistoliitto ja vihreät vaati-vat lisää veroja ja ovat julistaneet, että koko sote-uudistus kaadetaan, jos työn verotusta ki-ristävää maakuntaveroa ei maahan saada. [Perussuomalaisten ryhmästä: No niin!] Voiko keskustaan tässä luottaa, että ette petä suomalaisia, kun vasemmistopuolueet eivät peittele verokiimaansa? Onhan maakuntavero taas uusi työkalu rankaista suomalaista palkansaa-jaa ja eläkkeensaajaa. Keskustan puheenjohtaja Saarikko totesi, että keskusta suhtautuu maakuntaveroon penseästi. Tarkoitatteko, että keskusta vastustaa maakuntaveroa vai että kuittaatte tämänkin lopulta? [Välihuuto oikealta] Kysynkin pääministeri Marinilta: kun hallituksella voi olla vain yksi linja, niin yksinkertainen kysymys on, että eihän teidän hal-lituksenne tuo eduskuntaan tällä vaalikaudella [Puhemies koputtaa] esitystä maakuntave-rosta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.16 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskun-nalla on käsittelyssä hallituksen antama sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen koko-naisuus. Tätä on käsitelty niin perustuslakivaliokunnassa kuin muissa valiokunnissa, ja tämä toivon mukaan saadaan kokonaisuudessaan käsiteltyä vielä ennen eduskunnan istun-totaukoa, mutta tämä on tietenkin eduskunnan käsissä — eduskunta itse vastaa omista ai-katauluistansa.

Myös tätä maakuntaverotuksen kokonaisuutta valmistellaan. Sitä on valmisteltu, ja sitä valmistellaan paraikaa, ja siitä on sovittu hallituspuolueiden kesken. Mutta on selvää, että tämä iso sote-rakennekokonaisuus, joka on eduskunnassa, viedään ensin läpi ja sitten jat-ketaan työtä tämän maakuntaverotuskysymyksen osalta. Tässä on vielä paljon jatkotyös-tettävää, paljon valmisteltavaa, paljon selvitettävää, yksityiskohtia auki, mutta kyllä halli-tus on yhdessä sopinut, että tätäkin viedään eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hei-nonen.

16.17 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyn uu-destaan ja kysyn nyt ministeri Saarikolta: Kannattaako keskusta maakuntaveroa? Tuleeko maakuntaveroesitys eduskuntaan tällä vaalikaudella?

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Katsoin tuossa vaalitenttiä, vieraana olitte te itse, pääministeri Marin. Se oli melkoista katseltavaa. Pääministeri teki selväksi, että hänen johtamansa SDP on vasemmistoliittoa-kin vasemmistolaisempi puolue. [Välihuutoja vasemmalta] Eniten kysymyksiä herättivät pääministerin verolinjaukset. Marinin mukaan on pohdittava, pitäisikö kunnallisveron olla progressiivinen valtion tuloverotuksen tavoin. [Vasemmalta: Hyvää pohdintaa!] Pääministeri ei ole veroministeri, mutta voisi silti olettaa, että pääministeri tietäisi, että kunnallisvero on jo nyt progressiivinen. Taitaa olla niin, että demareiden vasemmistoutopiassa ahkeraa palkansaajaa ja pienyrittäjää voi patistaa tekemään vieläkin kovemmin töitä veroruoskalla piiskaamalla. Kysyisinkin pääministeriltä: Haluatteko te oikeasti kiristää kunnallisveroa ja sen progressiota? Oletteko oikeasti sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että tavalliset suomalaiset palkansaajat eivät maksa vielä tarpeeksi [Puhemies koputtaa] veroja työnteostaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.19 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos edustaja Heinonen olisi katsonut tuota tenttiä ja kuunnellut sitä huolella, niin olisitte myös kuulut siitä samasta keskustelusta sen, että totesin, että kyllä, kunnallisverotus on osittain progressiivinen näiden vähennysten vuoksi, joita kunnallisverotukseenkin tehdään, eli se on osittain mutta ei tietenkään kokonaisuudessaan.

Meillä on käynnissä valtiovarainministeriössä laaja kuntien taloudellista tulevaisuutta pohtiva työ, ja osana tätä työtä katsotaan myös verotuksen kokonaisuutta. Kyllä, minun mielestäni on syytä pohtia myös tätä asiaa, mutta eivät sosiaalidemokraatit eikä hallitus ole esittäneet mitään yksittäistä mallia tällaisesta, mutta tätäkin on syytä pohtia, kun tätä kokonaistyötä kuntien taloudellisen tilanteen osalta tehdään.

Se, mitä olen esittänyt ja mitä SDP on esittänyt, on se, että pääomatuloverotuksesta — siis pääomatuloverotuksesta — siivu, osuus, kohdennettaisiin kuntiin. Tämä on asia, mitä myös Kuntaliitto on ajanut sen vuoksi, että kunnissa asuu myös pääomatuloveroja nauttivia ihmisiä, [Välihuutoja] ja olisi oikein, [Hälinää — Puhemies koputtaa] että myös näillä tuloilla osallistuttaisiin niiden tärkeiden kunnallisten palveluiden rahoittamiseen, mitä kunnat tekevät: muun muassa päivähoito, perusopetus, toisen asteen koulutus, sosiaali- ja terveyspalvelut, kaikki nämä tärkeät asiat, mitä kunnissa tehdään. Olisi oikeudenmukaista, että myös osuus pääomatuloverosta [Puhemies koputtaa] maksettaisiin kuntiin. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.20 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on perinteiseen tapaan hallituksen kyselytunti, enkä täällä voi eikä tilanne mahdollista kertoa yksittäisen puolueen kantoja. Yritän nyt avata niille suomalaisille, jotka ehkä ovat aika hämmentyneitä keskustelusta näin kuntavaalien alla, että miksi ne nyt puhuvat maakuntaverosta.

Ensinnäkin lähdetään liikkeelle siitä, mikä tuon veron merkitys olisi, jos sellainen tulisi. [Ben Zyskowitz: Se kiristäisi!] On hyvä tunnustaa ja nähdä, että me tulemme tarvitsemaan joka tapauksessa sosiaali- ja terveyspalveluihin tulevaisuudessa enemmän euroja kuin tänä päivänä, koska palveluiden tarve kasvaa. Me myös olemme sitoutuneet siihen, että uusi

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

tapa järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä!] ja maakunnille siirtyvät mahdolliset muut tehtävät eivät saa nostaa kenenkään suomalaisen verotusta. [Ben Zyskowicz: Ja miten te sen estätte?] Hallitus on siis sopinut, että kenenkään verotus ei voi kiristyä. Ja kyllä, hallitus on myös sitoutunut siihen, että kunhan tämä ensimmäinen vaihe eduskunnassa on käsitelty, valmistellaan jatkoaskelia, [Puhemies koputtaa] joihin kuuluu maakuntaverotus ja kuuluvat myös maakunnille siirtyvät [Puhemies koputtaa] muut mahdolliset tehtävät.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edelleenkin muistutan siitä, että yrittäkää pysyä siinä minuutissa. — Ja seuraavaksi edustaja Orpo.

16.21 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä tuli aikamoinen uutinen — pääministeri sanoi, että tätä progressiota pohditaan yhtenä keinona rahoituksen lisäämiseksi, eli siis progressiivinen kuntaverotus palasi taas pöydälle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Huh huh!] Onko nyt todellakin näin? Ymmärsinkö oikein? Tämä on erittäin iso kysymys. Mitä asiaan tulee laajemmin, niin talouspolitiikassanne on siis se perustavanlaatuisen ongelma, että kaikki ongelmat ratkaistaan velanotolla tai verojenkiristyksillä. Vasemmistohallituksen keskeinen talouspolitiikan keino on verojenkiristys, kun me taas haluaisimme, että keskityttäisiin siihen, mistä saataisiin lisää tuloa ja miten saadaaan Suomeen työtä ja yrittämistä. Lähtökohtaisesti yhdelläkään veronkiristyksellä, joka osuu työhön ja yrittämiseen, suomalaiseen työhön, ei saada lisää työpaikkoja Suomeen. Eli kysymys on, ymmärsinkö siis oikein: onko tämä progressio todellakin pohdinnassa?

Ja toinen kysymys — kyllä tai ei — onko hallitus sopinut, että maakuntaverotus annetaan tällä kaudella, kuten puheenjohtaja Ohisalo tai ryhmäpuheenjohtaja Arhinmäki [Puhemies koputtaa] on todennut? [Ben Zyskowicz: Nyt selvät vastaukset!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.23 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kuvasin, valtiovarainministeriössä on käynnissä laaja kuntien taloudelliseen tilanteeseen liittyvä kokonaisuus, siis laaja työ kuntien taloudellisen tulevaisuuden osalta, ja osana tätä kokonaisuutta tarkastellaan myös verotukseen liittyviä kysymyksiä. Ei, me emme ole linjanneet siitä, että sinne tällainen malli tulisi — ei sellaista linjausta ole. Mutta siellä käydään hyvin laajasti läpi sitä, miten kuntien taloudellinen tilanne voidaan tulevaisuudessa turvata, millä tavalla verotusta voidaan kehittää, ja osana tätä työtä voidaan myös tämänkaltaisia asioita tarkastella, mutta hallitus ei ole sinänsä sopinut mistään yksittäisestä mallista kuntaverotuksen progression lisäämiseksi. Mutta itse kyllä mietin sitä, miksi se olisi niin vahingollinen asia, että me esimerkiksi pieni- ja keskituloisten verotusta keventäisimme? [Hälinää — Puhemies koputtaa] Että me keventäisimme pieni- ja keskituloisten verotusta, [Ben Zyskowicz: Tulisi tuplaprogressio! Mitä pahaa siinä olisi?] miksi se olisi niin paha asia? [Puhemies koputtaa] Ja samalla turvaisimme kuitenkin kuntatalouden kestävyys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt minä totean sen, että voi olla vaikeuksia kotikatsomoihin myös kuulla näitä kysymyksiä ja vastauksia, jos kuuluu koko ajan semmoinen pieni mölinä. — Ja sitten minä toivon, että kun esitätte kysymyksen, niin esittäkää se yhdelle mi-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

nisterille. Minä haluan suosia edustajien kysymyksiä, mutta esittääkään aina yhdelle ministerille. — Seuraavaksi edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.24 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä pääministeri päätti puheenvuoronsa kysymällä, miksi se olisi väärin, että kuntaveroa muutettaisiin progressiivisemmaksi niin, että siellä veron painopiste siirtyisi vähän enemmän tienaa-ville ja pienimpiä tuloja verotettaisiin nykyistä vähemmän, niin minäpä kerron, että tämän on kokonaisuus. Meillä Suomessa, jos nyt verrataan vaikka Ruotsiin, nimenomaan jo 3 500 euron kuukausituloista meillä on selvästi korkeampi progressio. Siis hyvinkin koh-tuullisilla tuloilla päätyy tilanteeseen, jossa puolet lisäänsioista menee verotukseen, ja meillä on yksimielinen ekonomistikunta — hyvin harvoin se on yksimielinen — siitä, että tämä on yksi suurimpia haasteita Suomessa meidän tuottavuuskehitykselle siinä, että meil-lä kiinnostaisi hankkia osaamista, että meillä oltaisiin houkuttelevia kansainvälisesti osaa-jille. Te haluatte, että tämä kokonaisprogressio nousee, nykyinen kokonaisprogressio — kansalaistahan kiinnostaa ennakonpidätys, ei se, onko se mikä vero. [Puhemies koputtaa] Mutta jos kuntaveroa muutetaan progressiiviseksi, niin eikö näin? Miksi te ette ole huoles-tunut tästä, että Suomessa työn tekeminen olisi entistä kovemmin rangaistua? [Ben Zysko-wicz: Kysy Marinilta!] — Ja pääministeriltä kysyn.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.25 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan valtiovarainministeri, joka vastaa veroista, voi myös omalta osaltansa vastata, [Ben Zysko-wiczin välihuuto] mutta itse kyllä ajattelisin näin, että kun me katsomme vaikkapa alle 4 000 euroa ansaitsevia, niin mielestäni olisi tärkeää, että pieni- ja keskituloisten verotusta kevennettäisiin, [Kimmo Kiljunen: Nimenomaan!] koska joka ikinen euro, jonka nämä ih-miset ja perheet saavat, todennäköisesti menee kulutukseen. Se tulee yhteiskuntaan tavalla tai toisella joka tapauksessa käyttöön.

Minun mielestäni olisi oikeudenmukaista, että me keventäisimme pieni- ja keskitulois-ten verotusta ja samalla pitäisimme huolta siitä, että esimerkiksi kuntien taloustilanne py-syy kestäväällä tolalla, että verotuloilla edelleen pystytään palveluita järjestämään. Toki omalta osaltansa me tulemme myös tarvitsemaan kuntien valtionosuusjärjestelmää niin kuin tähänkin asti, mutta tämä on asia, joka on varmasti hyvä huolellisesti katsoa asiantun-tijatyönä. Hallitus ei ole linjannut kuntaveron muuttamisesta nykyistä progressiivisem-maksi, tällaista ei ole hallitusohjelmassa, eikä tällaista mallia myöskään sosiaalidemokraa-tit puolueena ole esittänyt. Mutta meidän on syytä tietenkin mielestäni yhdessä varmistaa, [Puhemies koputtaa] että pieni- ja keskituloiset pärjäävät tässä maassa, ja tämä ei ole kyllä hallituksen linjan vastaista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Saarikko.

16.27 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe-mies! Täällä nyt niin kuin verot lentelevät ilmassa. Pöydälläni ei ole kuntaveron progres-siota valmistelevaa esitystä. Pöydälläni ei myöskään ole esitystä, joka liittäisi pääomatulo-verotuksen kiinteämmin kuntiin, ei siksi, että se olisi ennakoimaton ja suhdanneherkkä toi-mintamalli. Minä vastaan näistä veroista, ja tällaisia ei ole pöydälläni.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Mitä tulee tähän linjaan verotuksen keventämisestä, kyllä minusta Suomessa meidän pitää pyrkiä rakentamaan julkista taloutta niin, että päätyisimme tilanteeseen, jossa esimerkiksi keskituloisen suomalaisen verotusta kyettäisiin keventämään. Nyt kuitenkin on niin, että meidän on keskityttävä kaikin tavoin kasvuun ja työllisyyteen, myöskin sopeuttamistoimiin, että julkinen talous saadaan kohti tasapainoa.

Ja mitä tulee tähän sote-uudistukseen, josta kysymys lähti, tuleviin maakuntiin, itse asiassa siinä yhteydessä tehdään rahoitusratkaisu jo ilman veroelementtejä. Se on veronkevennys, toisin kuin se malli, jota kokoomus edistää, [Puhemies koputtaa] ettei tehdä mitään uudistuksia, jotka tulisivat nostamaan kuntaveroja Suomessa. [Ben Zyskowicz: Onko pöydälläne maakuntaverot, siihen te ette vastannut!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Valtonen.

16.28 Elina Valtonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasiaan on se, että asiantuntija-arvioiden mukaan tämä teidän maakunta-sote-mallinne tulee lisäämään kustannuksia suhteessa perusuraan — eli yli sen, mikä kustannusnousu on — johtuen vanhenevasta väestöstä. Se taas määritelmällisesti tulee johtamaan korkeampaan verorasitukseen. Ja erityisen huolestuttavaa on toki se, mitä se tekee meidän alueelliselle kehitykselle tässä maassa. Ikävää on se, että erityisen paljon leikataan niiltä alueilta, minne vielä syntyy lapsia. Olisinkin kysynyt sisäministeri Ohisaloilta, kun teitä ei kovin paljon tässä sote-keskustelussa ole näkynyt, maakuntia kovasti kannatatte: kun tämä malli vie sekä kaupungeilta, kaupunkilaisilta rahat, että johtaa vielä siihen, että ihmisten on turvauduttava omasta pussista yksityisiin hoitoihin, niin miten te näette tämän vihreiden kannalta, tai jos unohdetaan puoluepolitiikka, [Puhemies koputtaa] eriarvoisuuskehityksen kannalta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.29 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolueiden puheenjohtajia tentataan ihan kiitettävällä tavalla näinä viikkoina ja päivinä, ja vastaan osaltani nyt tähän rahoituksen kestävyys.

Ensinnäkin, jos olen oikein ymmärtänyt, edustaja, te olette ehdokkaana Helsingissä ja haluatte toimia aktiivisesti pääkaupungissa. Ja täällähän on tehty sentyyppinen linjaus, että ihan riippumatta näistä ratkaisuista valtakunnan lainsäädännössä, kaupungissa halutaan lisätä tuottavuutta, tehdä asioita paremmin ja tehokkaammin ja sitä kautta vähentää kustannuksia.

Itse asiassa se linjaus on euromääräisesti huomattavasti suurempi kuin ne vaikutukset, mitä tämä malli tulee tuottamaan vaikkapa juuri Helsingin sote-rahoitukselle. Eli joka tapauksessa, oli malli mikä hyvänsä — ja me olemme valmistelemassa muuten älyttömän hyvää mallia täällä eduskunnassa parhaillaan — Suomessa pitää tehdä asioita paremmin ja tuottavammin. Ja mitä tulee vaikkapa tämän uudistuksen muutuskustannuksiin, joista useasti kokoomus on pitänyt meteliä, niin niitä muutuskustannuksiaan tarvitaan ihan mallista riippumatta, myös vapaaehtoisella pohjalla, niin kuin ainakin joskus te vielä ajattelitte — mallit ovat vaihtuneet vuosien varrella. [Puhemies koputtaa] It-kustannukset ja palkkojen yhtenäistäminen on edessä [Puhemies koputtaa] kaikissa vaihtoehtoissa, kun sotea uudistetaan.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Häkkänen.

16.30 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin verokeskustelussa näyttää siltä, että pääministerillä ja valtiovarainministerillä on täysin eri käsitys, mitä hallituksessa tapahtuu, näköjään.

Mutta mitä tulee tähän soten rahoitusratkaisuun, niin tähän on täysi katastrofi, että rahoitusmalli on auki. Hallintomalli on selvä, mutta rahoitusmallihan on ydinkysymys siinä, onnistuuko tämä uudistus vai ei. Sehän oli päivänselvä asia asiantuntijakuulemisissa, että rahoitusmallin perusratkaisut vaikuttavat siihen, hillitäänkö kustannuksia vai kasvavatko kustannukset, toteutuvatko ja turvataanko palvelut vai ei. Ja nyt se on täysin levällään. Siis käsittämätön kysymys. Ja nyt kun hallituksella on kaksi vaihtoehtoa rahoitusratkaisuksi, molemmat vaarantavat julkisen talouden. Ensimmäisestä mallista, valtion täydestä rahoituksesta, professorit ovat todenneet: sote-kustannukset kasvavat arvioitua enemmän, siis muutkin kuin muutostkustannukset, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Aika!] ja maakuntaveron on todettu toteuttamiskelvottomaksi. [Puhemies koputtaa] Valtiovarainministeri, miten aiotte päästä ulos tästä umpikujasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Paatero.

16.32 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] — Ajattelin, että kysymys oli sote-ratkaisun rahoituksesta. Anteeksi, meillä on varmaan tässä taas se tilanne, että on monelle ministerille, koska se rahoitusratkaisu kuuluu tässä kohtaa kuntaministerille. [Ben Zyskowicz: Kunhan joku vastaa siihen, mitä kysytään! — Paavo Arhinmäen välihuuto]

Joo, mutta tämä malli, jolla nyt ollaan rahoitusratkaisua viemässä eteenpäin, turvaa sen, että kaikkialla Suomessa voidaan rahoittaa nämä palvelut, jotka eittämättä joka paikassa tarvitaan. Tämä ratkaisu on monen alueen kohdalta parempi kuin se edellisen kerran. Edellisellä kerralla se rahoitusperuste ei toteutunut — ei voitu turvata sitä, että sillä 3 miljardin leikkurilla olisi voitu turvata joka paikkaan tasapuoliset palvelut. Nyt tällä mallilla, joka nyt on eduskunnassa hyväksyttävänä, se voidaan turvata. [Antti Häkkänen: En kysynyt tuota ollenkaan!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

16.33 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten kuultiin, niin maakuntaverosta on hallituspuolueiden kesken sovittu, ja kyllähän se sieltä hallitusohjelmastakin löytyy. Tämä rakennettu ristiriitatilanne muistuttaa vähän samanlaista kabaareeta, mitä saimme muutama viikko sitten tuolta kehysriihestä. Uskoisin, että keskustakin vaalien jälkeen kyllä kääntyy selvemmin maakuntaveron puolelle. Tietenkään sitä ei voi tuoda esille nyt, koska suomalaiset keskimäärin eivät pidä veroista, toisin kuin te, hyvä hallitus. [Vasemmalta: Veroaste ei nouse! — Naurua] Valtion, kuntien, kirkon ja Ylen verot ja tähän päälle maakuntaveron — on aivan selvää, että työn verotus kiristyy ja se tulee nostamaan kokonaisveroastetta, joka muuten Suomessa tällä hetkellä on yli 42 prosenttia, eurooppalaista ja OECD-tason kärkiluokkaa.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Kysyn hallitukselta, pääministeriltä: eikö teidän mielestänne ole hieman väärin nyt ennakkoäänestämässä käyvien kansalaisten kannalta, että he eivät varsinaisesti tiedä, mitä te aiotte ja kuinka paljon suomalaisille tulee lisää kustannuksia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.34 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, nämä linjaukset ovat hallitusohjelmassa, ja hallitus noudattaa omaa ohjelmaansa. Sitä ihmettelen, että tämä kysymys nyt on joillekin tullut yllätyksenä, koska me olemme kyllä tästä ihan avoimesti kertoneet silloin, kun hallitusohjelma on julkistettu.

Mitä tulee kuntavaaleihin, niin kuntavaaleissahan ei päätetä verotuksen rakennemuutoksista. Kuntavaaleissa ei päätetä maakuntaverotuksesta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tämä työ on kesken, ja tätä valmistelutyötä tehdään. Sen sijaan kuntavaaleissa päätetään esimerkiksi niistä monista kunnan palveluista ja tehtävistä, joita arkisella tasolla hoidetaan tietenkin lainsäädännön puitteissa, eli kuntavaaleissa ihminen voi vaikuttaa siihen, miten oman kotikunnan asioita hoidetaan. Silloin ei ole kyse EU-politiikasta eikä ole kyse tästä maakuntaverosta eikä ole kyse monesta, monesta muustakaan asiasta, vaan kyse on siitä, miten oman kunnan asioita kunnassa hoidetaan. Ja toivon mukaan ihmiset lähtevät uurnille äänestämään, koska ne kunnan arjen asiat, palvelut ja tehtävät ovat meidän kaikkien elämän kannalta kaikkein tärkeimpiä asioita. [Ben Zyskowiec: Ja juuri ne te siirätte pois kunnilta!] Kuntavaalit ovat Suomen tärkeimmät vaalit.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

16.35 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä maakuntaverossa on eri näkökulmansa, mutta se olisi yksi verotuksen aste. Nyt kunnilta lähtee pois tehtäviä, lähtee tuloja pois — siellä on yksi verotuksen aste. Valtionverotus yksi aste. Nyt viimeksi EU:ssa on avattu tämä tulonsiirtojen tie. Olkoonkin, että se menee valtion varoista sekin, mutta sekin maksaa suomalaisille.

Nyt kun katsotaan tätä tulopuolta, niin työllisyystoimissa on paljon ilmaa. Siellä on erilaista vaikutusarviota, mitä tehdään eri lailla verrattuna siihen, mitä aikaisemmin on tehty. Toimet ovat kuitenkin aika köykäisiä. Myöskään kehyksissä, niiden paluussa ei ole samalaista määrätietoisuutta, mitä toivoisi. Ja sen takia kysyisin arvoisalta valtiovarainministeriltä: itselläni kun on huoli talouden kulmakivien irtoamisesta monin paikoin — menopuoli rönsyilee, veroaste kasvaa, myös työllisyystoimia katsotaan pikkusen läpi sormien — niin eikö teillä ole huolta tästä toimintatapojen muutoksesta ja siitä, että jos näitä toimintatapoja lähdetään muokkaamaan nyt, lieventämään, niin on vaikea päästä takaisin raiteilleen terveessä taloudenpidossa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.36 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämän tehtävän etuihin kuuluu jatkuva huoli Suomen taloudesta ja juuri mainituista teemoista, joita nostitte hyvin ansiokkaasti kysymyksessä esiin — työllisyys, velanotto, kaikki tämä — joita laitetaan nyt kuntoon. Mutta minua häiritsee tässä keskustelussa se, kun täällä aivan oikein nyt vähän niin kuin kysellään näiden verojen perään ja si-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

tä, mitä uusia veroja on tulossa. Voi että, kun vastaavalla innolla käytäisiin läpi, mistä tuloja kerrytetään valtion kassaan. Kun näitä veroja... [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Sopiiko että jatkan? Hyvä oppositio, jatkaisin mielelläni. — On myös tärkeää, että tässä maassa kerätään veroja. Suomessa on myös laaja kannatus hyvinvointiyhteiskunnalle, joka rahoitetaan näitä veroja keräämällä.

Ja mitä tulee tähän maakuntaveroon, joka on vaikea teema selittää lyhyessä ajassa, [Juha Mäenpää: Lisää aikaa vastaukseen!] niin yritän nyt kuvata, että olemme sitoutuneet siihen, että sitä valmistellaan. Komitea on tehnyt siitä selvityksen, todennut, että se ei ole yksinkertainen asia, varsinkaan siksi, että hallitus on sitoutunut siihen, että kenenkään verotus ei nouse. Ja kyllä me olemme sitoutuneet siihen, että rahoitusratkaisut sosiaali- ja terveyspalveluissa varmistavat sen, [Puhemies koputtaa] että palvelut ovat yhdenvertaisia kaikille suomalaisille tässä maassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

16.37 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On hyvä, että valtiovarainministeri selvästi sanoi, että progressiivista kuntaveroa ei valmistella eikä myöskään pääomaverotuksen muutosta, [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] koska molemmat ajatukset, jotka tässä olivat esillä, nimenomaan vähentäisivät tuloa heikoissa kunnissa ja lisääisivät tuloa rikkaissa kunnissa, ja tämä puolestaan jouduttaisiin sitten kompensoimaan valtionosuuksilla, mikä lisäisi valtion vaikutusta kuntatalouteen, mikä ei ole hyvä asia. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Kunnissa pohditaan kiinteistöjä tänä päivänä. Monessa kunnassa on ongelmalliset koulukiinteistöt ja ollaan sen edessä, puretaanko vai korjataanko. Purkaminen tarkoittaisi, että arvo jouduttaisiin alaskirjaamaan, ja se saattaa viedä kunnan kriisikunta-asemaan. Tällainen aika tekninen kysymys helposti johtaa ehkä väärään valintaan näissä kiinteistöasioissa. Mitä voitaisiin tehdä, jotta kunnissa olisi näissä kysymyksissä oikeat kannustimet purkaa silloin, kun pitää purkaa, ja korjata silloin, [Puhemies koputtaa] kun korjaaminen on järkevää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Paatero.

16.38 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä kysymys, ja sen lisäksi, että meillä on niitä koulukiinteistöjä, tässä sote-ratkaisussahan käsitellään vielä erikseen näitä sote-kiinteistöjä. Niiden osaltahan on todettu, että jos niitä jää tyhjiilleen ja käyttämättä, niin sitten tulee valtion puolelta korvaus. Tässä kysymyksessä, kun meillä on tämä kuntien tulevaisuustyö, missä tämä koko rahoituskenttä käydään läpi, tullaan myöskin käymään läpi varmaankin kriisikuntakriteerit ja se malli, millä näitä alaskirjauksia sitten tehdään. Tällä hetkellä ei tehdä mitään yksittäisiä esityksiä — ei ole olemassa kenenkään meidän pöydällä — vaan me katsotaan ensi syksynä tämä kokonaisuus tästä kuntien tulevasta taloudesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Orpo.

16.39 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Ministeri Saarikko, te topakasti esiinnytte nyt vastuullisen talouspolitiikan kannattajana; torjutte veronkorotuksia ja puhutte työllä-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

syydestä. Toki se uudelle valtiovarainministerille olisi ymmärrettävää, mutta kannattaa muistaa, että te lähetitte Säätytalolta valtiovarainministeri Vanhasen pois ja te neuvottelitte puoliväliriihessä hallituksen loppukauden talous- ja työllisyyspolitiikan linjat. Kehykset ylitettiin, ei tehty todellisia työllisyystoimia, ja velkaantumisen haltuunsaamiseen ei ole suunnitelmaa. Siksi nämä ovat toistaiseksi pelkkää puhetta. Me odotamme tekoja.

Nyt minä odotan myöskin yhtä vastausta, johon on selkeä yhden sanan vastaus: ovatko hallituspuolueet sopineet, että maakuntaverosta annetaan esitys tämän vaalikauden aikana?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.40 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakuntaverosta, sosiaali- ja terveystalouden uudistuksesta ja myös maakunnille siirrettävistä muista tehtävistä, kaikista näistä asioista on kirjaukset tämän hallituksen ohjelmassa, ja tämä hallitus on sitoutunut siihen, että tämä uudistus, jota eduskunta nyt käsittelee, viedään täällä nyt loppuun, maaliin, teidänkin tekemästänne välikysymyksestä huolimatta. Hallitus nauttii luottamusta täällä ja aikoo viedä tämän uudistuksen maaliin. Eduskunta on käsitellyt sitä upealla tavalla ja ottaa siihen sen ajan, minkä tarvitsee. Sitten edessä on uudistuksen seuraava vaihe: maakunnille siirrettävät muut tehtävät, maakuntien rahoituksen jatko ja maakuntaveron valmistelu.

Kaikki ne elementit, että tämä uudistus voidaan hyväksyä, mukaan lukien rahoitusratkaisu, ovat täällä eduskunnassa nyt. Mikään ei estä tämän uudistuksen viemistä nyt loppuun — paitsi poliittinen tahto, jota oppositiolta tässä kysymyksessä näyttää puuttuvan.

Muistutan, edustaja Orpo, että teidän ajatuksenne on sellainen, [Puhemies koputtaa] että suomalaisten kuntaverot kiristyy kaikkialla, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei!] ellei tätä uudistusta viedä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

16.41 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin hiukan laajentaa tätä keskustelua. Mielestäni ministeri Saarikko totesi hyvin sen, [Hälinää — Puhemies koputtaa] että ennen kuin voi maksaa veroja, pitää olla niitä varoja. Me ollaan täällä puhuttu tälläkin viikolla lisätalousarvion kohdalla siitä, miten lähivuosien talous kehittyy. Me tiedetään, että erityisesti Suomea vaivaa, myöskin Eurooppaa vaivaa, kroonisen hidas talouskasvu. Ja kysymys on nyt siitä, miten me pääsemme kiinni siihen maailmantalouden kasvuun, missä muut jo tuolla porskuttavat pitkällä.

Nyt pitäisi unohtaa kaikki veronkorotuspuheet. Keskusta on sanonut, että kokonaisveroaste ei saa nousta ja tästä pidetään kiinni [Ben Zyskowitz: Miten te sen estätte, kun tulee maakuntaverot?] ja nyt pitäisi keskittyä siihen kasvuun.

Toisaalta täällä tällä viikolla on puhuttu paljon myöskin leikkauksista. Kokoomus on puhunut siitä, että pitäisi leikata enemmän, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Miljardi!] mutta sitten kun on kysytty, että mistä, niin ei ole tullut vastausta.

Arvoisa hallitus! Kysynkin teiltä: mitä toimia me teemme, jotta työllisyys nousee ja jotta me saamme houkuteltua investointeja Suomeen? [Ben Zyskowitz: Ymmärrän, että kysytty, kun ette ole sellaisesta kuulleet!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

16.42 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): No niin, arvoisa puhemies! Juuri näin, kasvuun on päästävä kiinni ja sitten samalla hoidettava niitä talouden rakenteisiin liittyviä pidempiaikaisia murheita. On huolta siitä, että täällä ei ole pitkään aikaan investoitu suuresti, on joitain upeita valonpilkkuja, mutta investointeja tarvitaan lisää. Tarvitaan tuottavuutta enemmän eli asioiden paremmin tekemistä sekä julkisella sektoreilla, mainituissa sote-palveluissa vaikkapa, mutta myös yksityisellä sektorilla.

Tätä kaikkea vauhditamme satsauksilla tutkimukseen ja kehitystyöhön, ja siihen tarvitaan oppositiota mukaan, koska ne sitoumukset ovat pitkäjänteisiä, yli vaalikausien meneviä. Tämä hallitus on satsannut erityisen paljon osaavan työvoiman määrän kasvuun, vaikkapa 10 000 uudella korkeakoulujen aloituspaikalla.

Ja kyllä, me tavoittelemme sellaista kasvua, joka tukee koko maata, kaikkia suomalaisia ja niitä isoja muutosilmiöitä, kuten ilmastonmuutosta ja digitalisaatiota, joita suomalaisten yritysten osaamisen kautta me voimme viedä maailmalle eteenpäin niin, että olemme edelläkävijöitä. Luotan suomalaisiin, suomalaisiin yrityksiin, mutta meidän on nyt päästävä kiinni jälleenrakennuksen aikaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ranne.

16.44 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko peräänkuulutti täällä eilen järkevää verorahojen käyttöä. Muistutan nyt teitä siitä, että teillä on tulossa erittäin kallis sote, teillä on elpymispaketti, joka vie meidän rahoja, teillä on ilmastohankkeita, jotka korottavat veroja, lisäävät velkaa. Kasvun este ovat nimenomaan kasvava velka ja kasvavat verot, ja peräänkuulutamme edelleen tätä maakuntaverovastausta. Onko sellainen tulossa? Tämä parlamentaarinen komiteahan tyrmäsi tämän, mutta miten te nyt aiotte edetä tässä asiassa? Tuleeko niitä lisäveroja? Teidän politiikkanne kasvattaa niitä menoja, ja teidän tuloratkaisunne on ”lisää veroja”. [Vasemmalta: Lukekaa hallitusohjelma, sieltä löytyy!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.44 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta, edustaja, teidän kysymykseenne on todella hyvä, ja minä olen täysin samaa mieltä siitä, että liiallinen verotus on kasvun esteenä, ja sen takia olen hyvin tyytyväinen siihen, että hallituksella on sitoumus, että esimerkiksi yritysten verotusta ei kiristetä. Sehän olisi myrkkyä tässä ajassa. [Juha Mäenpää: Sitä pitäisi keventää!] Emme myöskään tee ratkaisuja, jotka kiristävät pieni- tai keskituloisten verotusta, koska se olisi myrkkyä niin ikään taas työllisyydelle. Olen aivan samaa mieltä kanssanne siitä, että aika, jossa ikään kuin keskustelisimme lisäveroista, kokonaisveroasteen nostosta, olisi tappavaa kasvun kannalta. [Ben Zyskowiec: Kertokaa pääministerille!] Siksi esimerkiksi keskustelussa maakuntaverosta on aivan oleellista tunnistaa, että sen valmisteluun liittyy linjaus siitä, että kenenkään verotus ei saa kiristyä. [Ben Zyskowiec: No miten te sen estätte?] Joka tapauksessa se on vain osasiivu siitä rahoituksesta liittyen maakuntien itsehallinnollisuuteen, erittäin monimutkainen toteuttaa, ja tämän olen halunnut rehellisesti ja avoimesti kuvata, ja kyllä hallitus sitä valmistelee. Kaikki nämä ongelmat [Puhemies koputtaa] siihen liittyen käydään läpi, ja sitoumus siitä on olemassa.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys sananvapaudesta (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 119/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

Keskustelu

16.46 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tuoreen kansalaiskyselyn mukaan 60 prosenttia kansalaisista kokee, että keskustelukulttuuri Suomessa on mennyt huonompaan suuntaan. 24 prosenttia vastaajista kokee, ettei halua osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, koska pelkää muiden reaktioita. Tämä on huolestuttava kehitys.

Erilaisten mielipiteiden kuuleminen ja jopa sietäminen kuuluu demokratiaan, ja kaventuva sananvapaus on uhka demokratialle. Rakentavan ja monipuolisen keskustelukulttuurin edistämisen sijaan kuitenkin emme saa hallitukselta minkäänlaisia esityksiä siitä, kuinka sananvapautta voisi edistää. Puhutaan paljon vihapuheesta, maalittamisesta, vaikka näistä termeistä ei ole vakiintunutta määritelmää eikä niistä ole mainintaa lainsäädännössä. Kun yhteiskunta polarisoituu, silloin tulisi lisätä mahdollisuuksia [Puhemies koputtaa] mielipiteen ilmaisuun ilman pelkoa. Kysynkin: miten hallitus aikoo toimia [Puhemies koputtaa] ja edistää sananvapauden lisäämistä? [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä kysymys!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Henriksson.

16.47 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen nostaa esille tärkeän kysymyksen. Sananvapaus on yksi meidän tärkeimmistä perusoikeuksista, ja sen takia Suomihan on onneksi pitkään ollut sananvapaustilastoissa kärjessä muutaman muun maan kanssa. Elikkä kansainvälisesti katsottuna meillä on hyvä tilanne.

Se, mikä minua askarruttaa tänä päivänä, on se vihapuhe, joka me nähdään kuitenkin ehkä vähän sillä tavalla kuin edustaja Laukkanen totesi, että meillä ei ole tarkkaa määritelmää siitä. Mutta tästä keskustellaan myös EU:n ministerityöryhmissä, siitä keskustellaan myös EU-tasolla. Ja meidän kaikkien etu on se, että me kohdellaan toisiamme niin, että kenenkään ei tarvitse kuulla ja saada sellaista palautetta — ei tässä suorassa vuorovaikutuksessa [Puhemies koputtaa] eikä netin kautta — joka sitten täyttää jonkun rikoksen tunnusmerkistön. [Puhemies koputtaa] Laajalla rintamalla tehdään työtä [Puhemies: Aika!] tämän asian eteen, ja asiasta on hyvä keskustella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lisäkysymys, edustaja Laukkanen.

16.48 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Henrikssonille hyvästä ja asiantuntevasta vastauksesta. Tilanne on tosiaan sellainen, että yksikään EU-maa ei ole vielä pystynyt määrittelemään tarkalleen, mitä maalitta-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

misella halutaan viestittää ja mitä sillä sisällöllisesti tarkoitetaan, ja sen takia EU-tasolla ei ole pystytty tästä antamaan myöskään minkäänlaista uutta direktiiviä tai asetusta.

Kysyisinkin nytten meidän valtioneuvoston asianomaiselta ministeriltä: kun tämä tilanne on Suomessa näin huolestuttava, että yhä useampi pelkää kertoa mielipiteensä, niin mitkä ovat ne elementit ja ne rohkaisevat tekijät, joita hallitus suunnittelee, jotta suomalainen keskustelukulttuuri voisi yhä edelleen säilyä sillä korkealla ja vapaalla tasolla, millä se on tähän mennessä ollut?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo.

16.49 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä keskustelu, ja tässä, kuten oikeusministeri hyvin toteaa, on jo paljon työtä tehty. Meillä on paljon tutkimuksia, asiantuntijaraportteja, selvityksiä, jotka kertovat, että muun muassa tässä talossa, kun on tehty kyselyitä, yhä useampi ihminen on sanonut, että kokee haastavaksi julkiseen keskusteluun osallistumisen. Tämä on pahimmillaan uhka demokratialle. Ihan jokaisen ihmisen pitää voida osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Sisäministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa on virkaraporttina valmistunut selvitys tästä maalittamisesta juuri taannoin, ja siinä ensimmäistä kertaa virkatyönä asiantuntijoiden toimesta on määriteltä maalittamista, niin että me voitaisiin saada konkreettinen määritelmä sille, potentiaalisesti jopa ehkä lainsäädäntöön myöhemmin. Siinä määritelmässähän lähdetään siitä, että kyse on systemaattisesta häirinnästä, joka kohdistuu yksilöön, mutta usein yksilö on osana jotain organisaatiota, jota hän edustaa, tai sitä positiota laajemmin. Tässä tullaan siihen, [Puhemies koputtaa] että yksilöä täytyy myös lähteä tukemaan, ja olemme esittäneet myös sisäministeriöstä [Puhemies koputtaa] työnantajille toiveen, että yhä useampi työnantaja sitoutuisi siihen, [Puhemies koputtaa] että tehdään ohjeistus maalittamista vastaan, [Puhemies: Aika!] jos yksittäinen työntekijä sitä kohtaa. [Puhemies koputtaa] Ja jatkossa sitten lainsäädäntöön pyritään mahdollisesti myös kirjaamaan tästä [Puhemies: Aika!] konkreettinen määritelmä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys koronarajoitusten purkamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 120/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt mennään periaatteella yksi kysymys, yksi vastaus. — Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.51 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Arvoisa pääministeri, terveyden ja talouden tasapainoa hallitus on hakenut nyt vuoden, mutta mitään järkevää mallia tai suunnitelmaa se ei ole saanut aikaiseksi. Tapahtumat, ravintolat ja matkailu joutuvat suunnittelemaan liiketoimintansa täysin ennusteettomassa, mielenvaltaisessa tilanteessa. Hallituksen esitys matkailun maahantulomallista on täysin luokaton. Eihän tällä hallituk-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

sen mallilla tänne kukaan tule. Luulisi vasemmistohallituksen heräävän, kun jo SAK on muiden mukana arvostelemassa Euroopan tiukinta mallia ja puolustamassa työntekijöiden oikeutta tehdä töitä. Miksi ihmeessä Suomen pitää erottua tällä tavalla? Hallituksen mallilla Finnair ajetaan selkä seinää vasten, Kaukoidän strategiaan perustuva liiketoimintamalli romuttuu, ja pian Suomesta pääsee Eurooppaan vain Tukholman ja Kööpenhaminan kautta. Näin ei voi jatkua. [Puhemies koputtaa] Milloin matkailu, tapahtumat ja ravintolat saavat selkeän suunnitelman paluusta normaaliin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.52 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on julkistanut oman exit-suunnitelmansa, millä tavalla ja millä kriteereillä rajoitustoimia puretaan, ja sen mukaisesti etenemme. On myös hyvä huomata, että monet näistä rajoitustoimista ovat viranomaisten tekemiä, eli aivan yhtä lailla kuin silloin kun rajoitustoimia asetetaan, niin nyt kun niitä puretaan, itse asiassa päätösvalta monissa kohdin on alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla — mutta hallitus on tehnyt tietenkin tämän suunnitelman näidenkin viranomaisten tueksi, ja sosiaali- ja terveysministeriö sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos käyvät aktiivista vuoropuhelua myös paikallisten toimijoiden kanssa, jotta tätä toimintaa saadaan mahdollisimman ripeästi auki.

Hallituksen tavoitteena ilman muuta on se, että kun terveystilanne mahdollistaa, niin tapahtumatoimintaa, ravintolatoimintaa ja kaikkia muitakin rajoituksia niin pikaisesti kuin mahdollista haluamme lieventää. Se on meidän tavoitteemme, saada aikaan normaalimpi kesä, edetä rokotusten osalta ripeästi, niin että turvallisesti voimme jälleen tavata läheisiämme ja ystäviämme sekä viettää aikaa ravintoloissa, tapahtumissa ja kulttuuririennöissä. [Puhemies koputtaa] Kaikki tämä on valtavan tärkeää, ja me haluamme kyllä näitä toimintoja avata.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys koronarajoituksista kulttuurialalla (Pia Lohikoski vas)

Suullinen kysymys SKT 121/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Lohikoski.

Keskustelu

16.53 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kulttuuri- ja tapahtuma-ala osoitti tänään hienosti Eduskuntatalon edessä, että ammattilaiset osaavat järjestää suuriakin tapahtumia terveysturvallisesti. He onnistuivat, vaikka tapahtuma oli sen luonteinen, että varmaa tietoa osallistujamäärästä ei ollut tiedossa etukäteen. Koronakriisi on tehnyt näkyväksi sen, mikä oli todellisuutta jo ennen kriisiä. Valtava joukko kulttuurialan ammattilaisia ottaa suuria henkilökohtaisia taloudellisia riskejä, jotta tähän maahan saadaan meille kaikille tärkeitä kulttuuri- ja taide-elämyksiä. Suuri osa heistä tippuu läpi kaikkien yhteiskunnan turvaverkkojen, kun kriisi iskee. [Välihuutoja perussuomalaisien ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Arvoisa kulttuuriministeri Kurvinen! Olitte tänään mukana vastaanottamassa näiden ammattilaisten viestiä tässä vaikuttavassa mielenilmauksessa. Miten aiotte toimia, jotta tapahtumat saadaan mahdollisimman pian kokonaan auki ja kulttuurialan ammattilaisten toimeentuloa näin myös parannettua? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kurvinen.

16.55 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Valitettavasti ministeri Kiuru, joka vastaa näistä rajoitustoimista, ei ole paikalla, mutta puhun omasta näkökulmastani. Oma linjani uutena ministerinä on se, että pyritään avaamaan terveysturvallisesti mutta määrätietoisesti kaikkia tapahtumia ja toimintaa Suomessa ja mennään sitten korona-exitiä kohti. Voinkin edustajalle ilokseni sanoa, että tällä viikolla Suomessa ovat kaikki rajoitukset höllentyneet ja että jatketaan tätä tietä. Kulttuuriryittäjien, luovien alojen yrittäjien toimeentulon osalta, sosiaaliturvan osalta, vastaa takanani istuva ministeri Pekonen, mutta voin kertoa eduskunnalle myönteisen uutisen, että niin sanotuista korona-apurahoista taiteilijoille tulee päätöksiä Taiteen edistämiskeskuksesta, Taikelta, jo huomenna.

Puhemies! Uutena ministerinä käynnistän laajan kulttuurin tulevaisuustyön — siihen otetaan myös vientiasioita esille — ja pyrimme yhdessä jälleenrakentamaan entistä ehomman kulttuurisektorin. [Puhemies koputtaa] Satojen miljoonien panostuksia on viime vuonna ja tänä vuonna tehty myös kulttuurin tueksi, ja tapahtumatakuu on myös tullut voimaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.6. Suullinen kysymys lintujen pesimärauhan turvaamisesta (Jenni Pitko vihr)

Suullinen kysymys SKT 122/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraavaksi edustaja Pitko.

Keskustelu

16.56 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Lintujen pesintä on hyvin ajankohtainen aihe, näin kesän korvilla valtaosa suomalaisista linnuista pesii. Valitettavasti näin pesimäaikana tehtävät metsien hakkuut vaarantavat lintujen pesintää ja tuhoavat pesiä laajasti. Eri arvioiden mukaan kyse on jopa kymmenistä tuhansista lintujen pesistä vuosittain. EU-tuomioistuimien otti vastikään kantaa lintujen pesiä tuhoaviin kesähakkuihin Ruotsissa. Tuomioistuimien otti ratkaisussaan tiukan linjan lintujen pesimärauhan turvaamiseksi kaikkien lintudirektiivin lajien osalta. EU:n tuomioistuimen ratkaisu edellyttää toimenpiteitä kesähakkuiden rajoittamiseksi myös suomalaisessa metsätaloudessa.

Tiedämme, että Suomen linnusto on hätätilassa. Pesimälinnuistamme jopa kolmannes on uhanalaisia. Meille tärkeät suomalaiset linnut ja lintulajit ovat ahtaalla — vähintään, mitä voimme tehdä, on turvata niiden pesimärauha. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri Leppä:

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

mitä hallitus aikoo tehdä turvatakseen lintujen pesimärauhan ja vähentääkseen hakkuita lintujen pesimäaikaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Leppä.

16.57 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin metsätalous on normaalia ja sallittua metsien käyttöä, ja näin ollen se ei ole tahallista lintujen häirintää.

Pesimärauhan takaaminen on todella tärkeä asia. Pitää huomata, että 97 prosenttiin Suomen metsäpinta-alasta vuosittain ei kohdistu metsän hakkuita — siis 97 prosenttiin. Niihin metsiin, mihin hakkuutoimenpiteitä kohdistuu, ne kohdistuvat valtaosin talvisaikaan, ja ne ovat pienimmillään huhti- ja heinäkuun välisenä aikana, jolloinka linnut myös pesivät. Sen lisäksi erityistä huomiota kiinnitetään lehtoihin ja muihin reheviin metsätyyppeihin, koska niissä, kuten kaikki tiedämme, kaikkein eniten on lintujen pesiä ja pesimätoimintaa muutoinkin. Sen lisäksi meillä on vielä sertifikaatit, kaksi kappaletta, jotka vielä rajoittavat sitä toimintaa, ja sen lisäksi vielä meillä on erittäin vahva paikkatietoon perustuva toimintamalli, jossa toimijat saavat tiedon siitä, [Puhemies koputtaa] missä näitä herkkiä alueita on. Mielestäni nämä riittävät.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.7. Suullinen kysymys koronarokotetutkimuksista (Ano Turtiainen at)

Suullinen kysymys SKT 123/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä edustaja Turtiaisen kysymys. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.58 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Tuoreen Lääkärilehden mukaan Suomi osallistuu tutkimukseen, jossa testataan koronarokotetta alle 12-vuotiaisiin lapsiin. Suomi on yksi kolmesta tutkimukseen osallistuvasta Euroopan maasta, ja siinä on mukana yli 4 600 lasta ja jopa alle 2-vuotiaita lapsia. Suomessa ensimmäiset lapset saavat tutkimukseen liittyvän piikin aivan lähiaikoina. Kyseessä on täysin sairas ihmiskoe, jossa pieniä lapsia käytetään koe-eläiminä. Kysyn terveysministeriltä: mitä mieltä te olette tästä, ja oletteko mielestänne vastuussa tuon kokeen seurauksista, ja jos ette ole, kuka mielestänne on?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Turtiainen, minun täytyy sanoa, että teidän sanavalintanne, mitä tässä käytettiin, eivät ole aivan asiallisia. [Aki Lindén: Mitään tutkimuksia ei saa tehdä ilman eettisen toimikunnan lupaa!] Vastataanko täällä ministereitten puolelta? Vastaako joku täällä? Ministeri Kiuru ei ole paikalla. — Ministeri Pekonen lyhyesti, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

17.00 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys kuuluu ministeri Kiurun tontille, ja varmaan hän vastaa tähän jollain seuraavalla kyselytunnilla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Psykoterapian puolesta – Kansalaisaloite psykoterapiakoulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi

Kansalaisaloite KAA 3/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. Edustaja Virta, olkaa hyvä. [Hälinää]

Pyydän edustajia poistumaan salista, jos ei aio jäädä keskustelemaan tästä asiasta. Muut keskustelut ulos salista. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Mielen järkkäminen on inhimillistä silloin, kun olosuhteet muodostuvat kohtuuttomiksi, mutta yksin ei kenenkään tulisi joutua kamppailemaan mielenterveyden haasteiden kanssa. Psykoterapia on tärkeä hoito ja kuntoutusmuoto silloin, kun se mieli on järkkynyt. Se on vaikuttava apu, kun perheessä ilmenee haastetta vuorovaikutuksessa. Se on keskeinen työkalu auttaa ihmisiä jaloilleen vaikeimpien kokemusten jälkeen. Sen arvoa ei yksilölle eikä yhteiskunnalle rahassa pystytä mitaamaan.

Olen itse asiakkaan tuolilla saanut istua ja todeta, miten tärkeää se on, kun joku kohtaa ja kuuntelee. Olen saanut huomata, miten kipeimpienkin asioiden äärelle voi pysähtyä turvallisesti, kun vastassa on ammattilainen. Olen myös itse saanut toimia terapia-alan yrittäjänä, itse kohdata ja kulkea siinä vierellä kaikkein syvimpien haavojen äärelle. Olen myös saanut nähdä, miten ihminen löytää elämänilon, toivon ja merkityksen uudelleen.

Psykoterapia on aina merkityksellinen vuorovaikutustilanne, jossa yhdessä rakentamalla särkyneestä luodaan uutta ja ehjää, ja siihen tulisi jokaisella sitä tarvitsevalla olla mahdollisuus. Jotta näin kuitenkin voisi olla, tarvitsemme riittävästi psykoterapeutteja. Tarvitsemme monipuolisen koulutuksen myötä rautaisen ammattitaidon omaavia ammattilaisia. On kuitenkin kohtuutonta, että vaikka meillä on nyt käsillämme mielenterveyskriisi ja vaikka meillä on pulaa juuri psykoterapian ammattilaisista... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Virta, hetkinen. — Pyydän, että tässä salissa muut keskustelut loppuvat. — Olkaa hyvä, edustaja Virta.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Kiitos. — ...on tuo kyseinen koulutus yhä omakustanteinen.

Arvoisa puhemies! Psykoterapia perustuu siis aina vuorovaikutukseen. Luottamussuhde ammattilaisen ja oman mielensä kanssa kamppailevan ihmisen välillä on ensiarvoisen tärkeä osa koko hoitoprosessin onnistumista. Psykoterapiassa tutkitaan yhdessä terapiassa olevan ajattelua, tunteita ja käyttäytymistä, ja terapeutin tuella on mahdollista avata syvimpiä haavoja ja mielen kipeimpiä muistoja, ehkä sellaisia asioita, joita ei olisi halunnut enää toistaa kenellekään, ja juuri siksi sillä on erityisen paljon väliä, millainen ihminen siinä vastapäästä istuu.

On suuri rikkaus, että meillä toimii psykoterapeutteina ihmisiä erilaisilla pohjakoulutuksilla, erityisosaamisilla ja kattavalla työkokemuksella. Näitä ammattilaisia tulisi yhtenevän koulutuksen lisäksi ensisijaisesti yhdistää aina vahva ammatillinen kyvykkyys, läsnäolon ja kohtaamisen taito sekä sisäinen motivaatio. Todellisuudessa psykoterapeutiksi valmistuminen voi kuitenkin jäädä rahasta kiinni, ja sen takia on äärettömän tärkeää, että käsittelemme nyt tänään tätä psykoterapiakoulutuksen maksuttomuutta vaativaa kansalaisaloitetta.

Suorittaessani itse yliopistollista psykoterapiakoulutusta tein opintojen rinnalla samanaikaisesti kahta eri työtä, jotta kykenin opinnot rahoittamaan — suuri osa psykoterapeutiksi opiskelevista kun työskentelee sote-alalla, ja me tiedämme, minkälainen palkkataso kyseisellä sektorilla vallitsee, koulutuksen hinnat taas liikkuvat 20 000:n ja 50 000 euron välillä. Tällä hetkellä koulutukseen pääsemiseen ei ensisijaisesti vaikuta vain ammatillinen kyvykkyys vaan hakijan taloudellinen tilanne. Tästä seuraa se, että moni koulutuksesta kiinnostunut ja motivoitunut ammattilainen jää koulutuksen ulkopuolelle. Näin ei pitäisi olla, sillä psykoterapeuteista on huutava pula, ja pahimmillaan pääsyä kuntoutuspsykoterapiaan voi joutua jonottamaan jopa vuoden. Psykoterapeutteja tarvitaan myös muualla kuin mielenterveys-, päihde- ja perhepalveluissa. Myös terapiatakuun ja sen sisältämien lyhytpsykoterapioiden toteuttaminen edellyttäisi riittävästi koulutettuja psykoterapeutteja. Tämä ongelma vaatii ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tärkeän kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia sen allekirjoittaneita, sillä nykytilanne on kestävä. Psykoterapiakoulutusta toteutetaan tällä hetkellä täydennyskoulutuksena yhteistyössä yliopistojen kanssa liiketaloudellisin perustein, ja se on ainoa terveydenhuollon koulutus, jonka maksamisesta vastaa yksin opiskelija. Lisäksi tällä hetkellä kenelläkään ei ole velvollisuutta toteuttaa psykoterapiakoulutusta, jolloin psykoterapeutteja valmistuu vuosittain ennakoimaton määrä.

Psykoterapiakoulutus tulisi muuttaa laaja-alaiseksi erikoistumiskoulutukseksi, jolloin koulutusta olisi mahdollista rahoittaa julkisin varoin. Mielenterveyspoolin laskelmien mukaan vuosikustannukset olisivat noin 6 miljoonaa euroa, pitkällä aikavälillä vaikutus on suurempi. Koulutuksen voisi muuttaa maksuttomaksi portaittain niin, että erikoistumiskoulutukseksi muuttamisen jälkeen koulutuksen hintakatoksi tulisi noin 8 000 euroa ja seuraavassa askeleessa koulutus muutettaisiin maksuttomaksi.

Meillä siis on kyllä keinoja varmistaa ammattilaisten tasavertaisempi pääsy koulutukseen. Meillä on siis keinoja turvata psykoterapiakoulutuksen tulevaisuus ja pitää huolta siitä, että ammattilaisia riittää turvaamaan sitä avunsaantia jokaiselle tarvitsevalle. Toivon, että tämä kansalaisaloite saa eduskunnassa sen vakavuuden vaatiman huomion ja että eduskunnassa löytyy riittävästi tahtotilaa turvata jatkossa psykoterapeuttien riittävä määrä liikumalla askel askelelta kohti psykoterapiakoulutuksen maksuttomuutta.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

17.06 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää kansalaisaloitteen alullepanijoita ja kaikkia allekirjoituksellaan tukensa antaneita. On täysin kiistatonta, että psykoterapian tarjonta ei lukujen valossa vastaa kysyntää. Vuonna 2010 Kelan kuntoutuspsykoterapiatukea sai 15 000 ihmistä, 7 vuotta myöhemmin 36 000, ja toissa vuonna määrä on kasvanut yli 50 000:een. Samaan aikaan psykoterapeutteja on reilu 8 000, joista kolmasosa on jo eläkeiässä. Ongelmana on, että alalle ei hakeudu ja kouluttaudu työvoimapolasta huolimatta tarpeeksi osaajia — eikä syy löydy motivaation puutteesta. On surullista, että koulutus on monelle siitä kiinnostuneelle yksinkertaisesti aivan liian kallis, puhutaan siis jopa 60 000 eurosta. Koulutukseen pääsyn tulisi toteutua soveltuvan pohjakoulutuksen saaneilla ammatillisilla kyvykkyyden, ei varallisuuden, perusteella.

Kansalaisaloite toivoo, että valtioneuvosto käynnistää lainsäädännön valmistelun, jolla mahdollistetaan maksuton psykoterapiakoulutus kaikille ammattiin soveltuville henkilöille. Vuositasolla yhteenlaskettu kustannus olisi noin 6 miljoonaa euroa. Mutta rahastahan tämän lakimuutoksen ei pitäisi olla kiinni, sillä koulutusten rahoittaminen julkisin varoin yliopistokoulutuksen piirissä maksaisi arvioiden mukaan itsensä takaisin kymmenkertaisena jo yhdessä vuodessa. Pidemmässä tarkastelujaksossa koulutukseen sijoitetun pääoman tuotto kumuloituu vielä suuremmaksi potilaiden päästessä takaisin työelämään sosiaali-etuuksien piiristä.

On hyvä myös huomioda, että tämän tärkeän kansalaisaloitteen läpivieminen edesauttaisi samalla terapiatakuun toteutumista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.08 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on hieno maa. Monet asiat ovat meillä erinomaisen hyvin. Suomi on maailman vakain valtio, ja kansainvälisen vertailun mukaan täällä myös asuvat maailman onnellisimmat ihmiset. Elintasomme on noussut huimasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Meillä on paljon kiitoksen ja tyytyväisyyden aiheita. Tämä on aurinkoinen ja valoisa puoli, mutta varjon ja pimeän puolella näemme myös muuta. Hyvinvointierot ovat kasvaneet ja ovat yhä suuremmat. Toisilla menee erittäin hyvin mutta toisilla entistä huonommin. Pahoinvoinnin seuraukset näkyvät koko yhteiskunnassamme. Lastensuojelun asiakkuudet ovat kasvussa, kaduilla ja kodeissa on aivan liikaa väkivaltaa. Yhä useamman elämä on murentunut alkoholin tai huumeiden käytön seurauksena. Moni etsii elämänsä kiintopistettä ja tarkoitusta. Asiantuntijoiden ja myöskin tilastojen mukaan hyvin usein erilaisen pahoinvoinnin takana ovat mielenterveyden ongelmat. Mielenterveyden häiriöiden kokonaiskustannukset Suomessa ovat OECD:n arvion mukaan noin 11 miljardia vuodessa — 11 miljardia vuodessa.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti mielenterveyden hoitaminen on meillä paikoitellen varsin huonossa tilassa. Puutetta on sekä mielenterveysongelmien ennaltaehkäisystä että mielenterveysongelmien hoitamisesta. Kaikkein parasta sekä ihmisen että yhteiskunnan kannalta on, jos voimme mahdollisimman hyvin välttää ongelmat jo ennalta. Mielen hyvinvointia vahvistavat muun muassa hyvät ihmissuhteet, riittävä ravinto, liikunta, taide, kulttuuri sekä hengellisen elämän hoitaminen. Mielenterveyden tukeminen tarkoittaa myös

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

varhaista apua ja tukea. Kun ongelmien ei anneta kärjistyä ja syvetä, säästetään sekä ihmistä että rahaa. Reilusti on pohdittava myös sitä, mikä merkitys pahoinvointiin on yhteiskuntamme ja kulttuurimme arvoilla. Kovin usein ihannoidaan tehokkuutta, suuria saavutuksia, isoja tuloja, näyttävää elämää ja erilaista pintaliittoa. Nuoret väsyvät jo opiskeluaikana. Työelämässä mielenterveyden häiriöistä johtuvat sairauspoissaolot ovat olleet jyrkässä kasvussa. Me ihmiset olemme varsin hyviä asettamaan vaatimuksia toisillemme ja itsellemme. Mitä jos tyytyisimme vähempään, jos nostaisimme vieläkin enemmän esille kestäviä perusarvoja, kuten yhteisöllisyyttä, armollisuutta, lähimmäisestä huolehtimista, arjen hetkiä, sitä, että ihan tavallinen elämä riittää?

Arvoisa puhemies! Juuret ja perusta hyvään mielenterveyteen rakennetaan erityisesti lapsuudessa. Siksi kotien ja perheiden hyvinvointiin ja vanhemmuuden tukeen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Hallitus on viisaasti monin tavoin vahvistanutkin huolenpitoa lapsista, nuorista ja perheistä. Tätä linjaa tulee jatkaa. Kuinka monen perheen hajoaminen olisi voitu välttää, jos parisuhteeseen, vanhemmuuteen tai päihiteisiin liittyvät ongelmat olisi hoidettu ajoissa? Mitä vähemmän meillä on tarvetta psykoterapiaan, sitä parempi, mutta kun psykoterapiaa tarvitaan, silloin sitä pitää saada.

Arvoisa puhemies! Kuten edellä jo kuulimme, psykoterapia on ratkaisu moneen mielen ongelmaan. Tällä hetkellä apua on liian vaikea saada. Tarvitsemme enemmän yksilöterapiaa, ryhmäterapiaa, perheterapiaa ja pariterapiaa. Käsiteltävänä oleva kansalaisaloite toteaa, että psykoterapeuteista on pulaa. Tällä hetkellä ihmisen rahatilanne ratkaisee liian paljon sen, pääseekö hän terapiaan. Yksityiselle voi mennä, jos on varaa maksaa. Sen sijaan Kelan korvaukseen oikeuttavaan kuntoutuspsykoterapiaan on hankala päästä. Keskeisenä syynä tähän on psykoterapeuttien vähyys. Viime vuonna kuntoutuspsykoterapiaa sai lähes 57 000 suomalaista. Se on ennätysmäärä. Yleisin syy terapiaan hakeutumiseen oli masennus.

Arvoisa puhemies! Suomessa toimi viime vuonna noin 8 400 Valviran hyväksymää psykoterapeuttia, joilla on oikeus antaa myös Kelan myöntämää kuntoutuspsykoterapiaa. Uusia psykoterapeutteja valmistuu vuosittain joitakin satoja, mutta tällä hetkellä jo kolmasosa heistä on eläkeiässä. Keinot psykoterapeuttien lisäämiseksi ja terapiaan pääsyn sujuvoittamiseksi ovat todella tarpeen. Siksi suhtaudun tähän kansalaisaloitteeseen esitykseen psykoterapiakoulutuksen maksuttomuudesta hyvin myönteisesti. Koulutuksen tulisi olla maksutonta samaan tapaan kuin lääkäreiden erikoiskoulutus. Jos emme saa psykoterapeutteja lisää, se tulee meille vielä kalliimmaksi. Tämä on sijoitus, joka maksaa itsensä nopeasti takaisin.

Arvoisa puhemies! Pidän kannatettavana myös aiemmin tässä salissa puhuttua terapiatakuuta, joka antaisi mahdollisuuden päästä terapiaan nykyistä sujuvammin. Näiden toimien ohella meidän olisi hyvä saada täysimääräisesti käyttöön myös se osaaminen, joka on niillä terapeuteilla, jotka ovat suorittaneet psykoterapeutin koulutuksen yhteistyössä ulkomaisen yliopiston kanssa. Meillä on valmiina lähes 300 psykoterapeuttikoulutuksen käynnistä terapeuttia, jotka ovat jääneet ilman psykoterapeutin ammattinimikettä. Toivon, että tiede- ja kulttuuriministeri Kurvinen osaltaan tarttuu tähän ongelmaan, ja palaan tähän hänen kanssaan, koska jonkinlainen ratkaisu tähänkin on löydettävä.

Arvoisa puhemies! Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus vahvisti äskettäin tiedon, että myös korona-aika on heikentänyt monin tavoin suomalaisten mielenterveyttä. On tärkeää, että mielenterveyden hoitamisesta puhutaan, jotta yhä useampi rohkenisi hakea apua. Kuinka paljon paremmin me suomalaiset voisimmekaan, jos psykoterapiaa saisi hel-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

pommin ja sujuvammin ja jos apua tarvitseva rohkaistuisi hakemaan apua? Siksi tervehdin ilolla tätä kansalaisaloitetta, tätä keskustelua ja kiitän aloitteen tekijöitä, ja toivon psykoterapeuttien lisäämiselle hyvää menestystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sen ledamot Rehn-Kivi.

17.16 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies! Saamme päivittäin kuulla, kuinka huonosti monet lapset ja nuoret voivat, ja mielenterveys nuoremme keskuudessa on koronapandemian aikana huonontunut entuudestaan. Samalla mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat suurin yksittäinen syy työikäisen väestömme pitkäaikaissairaslomiin ja ennenaikaisiin eläköitymisiin.

Värderade talman! Dessa onödiga mänskliga lidanden och stora samhällliga kostnader kunde avsevärt minska om personerna fick vård och hjälp i ett tidigt skede. Problemet är den stora bristen på psykoterapeuter som å sin sida åtminstone delvis beror på att psykoterapiutbildningen hör till de få utbildningar i Finland inom social- och hälsovårdsbranschen som ännu är avgiftsbelagda för den studerande. I huvudstadsregionen kostar utbildningen mellan 30 000—60 000 euro beroende på inriktning och utbildningen är cirka fyra år lång. Tidigare har även privata aktörer kunnat erbjuda psykoterapiutbildning, men nu är det endast universitet som har medicinskt eller psykologiskt utbildningsansvar som kan utbilda psykoterapeuter. Då reformen gjordes 2012 var målet att kunna övervaka kvaliteten på utbildningen, men finansieringen sågs ändå inte över vid ändringen. Detta har lett till att antalet nya psykoterapeuter minskat.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen saamisen ei tulisi riippua opiskelijan taloudellisesta asemasta vaan hänen kyvykkyystään ja motivaatiostaan opiskella ainetta. Tarvitsemme nopeasti muutoksen, jotta myös psykoterapiakoulutuksesta tulisi maksuton. Lisäämällä psykoterapeuttien määrää helpotamme perusterveydenhoidon kuormitusta, joka tänä päivänä on aivan liian suuri. Apua on pystyttävä hakemaan matalalla kynnyksellä ja mahdollisuus saada aika psykoterapeutille nopeasti on välttämätön, jotta ongelmat eivät kasaantuisi. Terapiatakuun toteuttamisen, palvelujärjestelmän kehittämisen ja alueellisesti tasa-arvoisen psykoterapiatarjonnan varmistamiseksi tarvitsemme noin 400 psykoterapeuttia vuodessa. Vuositasolla psykoterapiakoulutuksen yhteenlaskettu kustannus olisi noin 6 miljoonaa euroa.

Kostnaderna för utbildningen uppskattas vara 6 miljoner euro per år för 400 psykoterapeuter. Korttidspsykoterapi kunde erbjudas till nästan 60 000 nya kunder årligen med detta antal nya psykoterapeuter. Av dessa kunde 3 600 personer återgå till arbetslivet, vilket skulle spara samhället cirka 80 miljoner euro. En euro betalar sig alltså enligt kalkylerna tiofaldigt tillbaka redan på ett års basis. Jag stöder alltså varmt detta medborgarinitiativ. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

17.19 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten sanonta sanoo, ei ole terveyttä ilman mielenterveyttä. Lämmin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille tähän tärkeään asiaan tarttumisesta.

Mielenterveyden hoitamisessa ennakoiti on olennaista, ja esimerkiksi vanhemman sairastuessa koko perheen hyvinvoinnin varmistaminen on keskeinen asia. Me tarvitaan muun muassa varhaista puuttumista, jota täällä on aikaisemmissa puheenvuoroissa tänään jo peräänkuulutettu, sekä matalan kynnyksen palveluja. Kuten tässä aloitteessa todetaan, tällä hetkellä siis psykoterapian tarve ja tarjonta eivät kohtaa, ja tämä on valtava ongelma. Korona-aika on pahentanut tilannetta entisestään. Mielenterveysongelmista kärsivien pitää terapian lisäksi saada palata mahdollisimman nopeasti oman jaksamisensa mukaan työhön tai opiskeluun. Ne pitävät toimintakykyä yllä. On selvää, että tarvitsemme psykoterapeuteja lisää, ja tätä asiaa on ehdottomasti edistettävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Werning, olkaa hyvä.

17.20 Paula Werning sd: Arvoisa herra puhemies! Aluksi kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittaneita asian esille nostamisesta. Mielenterveysstrategian toimeenpano on kirjattu hallitusohjelmaan, ja siihen on kohdennettu vuosille 20–22 yhteensä 60 miljoonaa euroa. Käsittelyssä olevassa kansalaisaloitteessa vaaditaan psykoterapeuttikoulutusohjelman uudistusta siten, että se tulisi Suomessa maksuttomaksi koulutukseksi. Kelan korvaama psykoterapiaa sai viime vuonna lähes 57 000 nuorta tai aikuista. Tarve on valtaisa ja kasvaa edelleen, sillä 10 vuotta sitten määrä oli ainoastaan noin 12 500. Tällä hetkellä valtaosa psykoterapiasta on Kelan vahvistamien noin 5 500 psykoterapeutin antamaa hoitoa. Kela myöntää terapiaan maksusitoumuksen vuodeksi kerrallaan tai korkeintaan kolmen vuoden ajaksi. Korvaussumma nousi viime vuonna jo lähes 99 miljoonaan euroon.

Pula psykoterapeuteista on todellinen, ja huoli on aiheellinen. Valviran rekisterissä heitä oli vajaa 8 500, ja tästä määrästä lähes kolmannes on eläkeiässä. Työikäisistäkin vain osa tekee psykoterapeutin työtä kokopäiväisesti. Alueellisia eroavaisuuksia on, ja pulaa terapeuteista on erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Lisäksi ruotsinkielisten palveluiden saatavuus on osoittautunut todella ruuhkautuneeksi. Tämä tilanne on näin ollen johtanut siihen, että hoitoonpääsy on hankaloitunut.

Arvoisa puhemies! Kymmenisen vuotta sitten voimaan astuneessa laissa psykoterapeuttikoulutus siirtyi yliopistoille. Koulutuksen kustannukset nousivat niin, että esimerkiksi Helsingin yliopistossa tutkinnon hinta nousee kokonaisuudessaan noin 30 000 eurosta jopa 60 000 euroon. Samaan aikaan koulutusmäärät ovat selvästi vähentyneet. Koulutuksen korkea hintataso on vaikuttanut erityisesti siihen, että esimerkiksi sairaanhoitajien ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden matalapalkka-alaisten mahdollisuudet hakeutua psykoterapiakoulutukseen ovat heikentyneet. Terapiatakuun toteutumiseksi vuotuinen koulutustarve on kuitenkin noin 400 psykoterapeuttia vuodessa.

Sosiaali- ja terveysministeri on tietoinen psykoterapeuttikoulutuksen ja sen kustannuksiin liittyvistä haasteista, ja juuri tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriö onkin parhailaan selvittämässä toimintatapaa, kuinka voidaan psykoterapiakoulutukseen liittyviä uudistustarpeita tehdä — esimerkiksi juuri koulutuksen opintohallinnollinen asema, ohjaus sekä rahoitus ovat näitä asioita. Uudistamistarpeita tullaan käsittelemään laajassa yhteis-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

työssä opetus- ja kulttuuriministeriön, yliopistojen sekä psykoterapeuttikoulutusyhtymän kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, lämpimät onnittelut puhemiehen tehtävään paluusta. Ja lämpimät onnittelut myös ministeri Kurviselle ministerin vaativasta ja tärkeästä tehtävästä.

Tämä on jo toinen, mikä tulee tänne samaan alueeseen kansalaisaloitteesta — meillä on eduskunnassa ollut käsittelyssä Terapiatakuu. Ja hieman ihmettelen sitä, että puheistaan huolimatta erityisesti vihreät, jotka jälleen täällä salissa loistavat poissaolollaan, ovat kyllä tuolla Twitterissä ja sosiaalisessa mediassa kovia kannattamaan terapiatakuuta, mutta kun siitä pitäisi täällä eduskunnassa tehdä päätöksiä, niin johan äänestetään vastaan. Viimeksi tässä vajaa viikko sitten eduskunta äänesti terapiatakuusta, ja sitä vastaan äänesti 88 Marinin hallituksen kansanedustajaa. Ja 20 vihreää kansanedustajaa kun olisi äänestänyt terapiatakuun puolesta, niin se olisi saatu voimaan, sillä 62 kansanedustajaa perussuomalaisista, kokoomuksesta, kristillisdemokraateista äänestivät terapiatakuun puolesta, ja se olisi nyt jo arkipäivää.

No, sitten on tämä kansalaisaloite, joka tänään on käsittelyssä. Sama joukko on tätäkin tekemässä, tämä koskee siis psykoterapiakoulutuksen muuttamista maksuttomaksi. Tässä edellä on hyviä puheenvuoroja kuultu siitä, että meillä ei ole psykoterapeutteja riittävästi, ja tarve on kasvanut nopeammin kuin psykoterapeuttien määrä. Tämä koulutushan siis maksaa itse opiskelijalle. Suomessa aika usein puhutaan, että joku koulutus maksaa tietyn euromäärän mutta yleensä yhteiskunnalle. Tässä tapauksessa opiskelija maksaa itse psykoterapiakoulutuksesta 20 000—50 000 euroa hieman siitä riippuen, minkälaisia suuntautumisita hän tuohon koulutukseen ottaa. Ja nythän meillä tilanne on se, että nuoren taloudellinen asema itse asiassa ohjaa sitä, ketkä näihin koulutuksiin voivat lähteä, ja sieltä jää monia osaavia, hyviä henkilöitä pois sen takia, että taloudellinen asema ei yksinkertaisesti sitä mahdollista.

Tämän kansalaisaloitteen tavoite on tehdä tästä psykoterapiakoulutuksesta maksuton koulutuslinja. Ja kun Suomessa yleisesti on se ajattelu, että kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, niin minusta kenestä tahansa pitäisi voida tulla tulotasosta riippumatta psykoterapeuttikin. Kysyisinkin ministeri Kurviselta: suhtauduttehan te yhtä myötämielisesti tähän asiaan, ja olettehan tietysti tätä tarmokkaasti eteenpäin viemässä, että myös tämä koulutus saadaan maksuttomien koulutusten piiriin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.27 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Harvalla meistä olisi varaa koulutautua toivomaansa ammattiin, jos koulutus maksaisi jopa kaksi kertaa vuosipalkkamme verran. Näin on kuitenkin monen sairaanhoitajan ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kohdalla, jotka haaveilevat psykoterapeutin pätevydestä ja työstä. Yliopistollinen psykoterapeuttikoulutus maksaa Suomessa terapiasuuntauksesta riippuen noin 20 000 tai jopa 60 000 euroa. Ei ole mikään ihme, että psykoterapian saaminen on vaikeaa ja merkittävä osa pätevistä psykoterapeuteistamme on eläkeiässä. Kun terapiakenttä toimii

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

lähinnä harvojen yksityisten ammatinharjoittajien varassa, ollaan tilanteessa, jossa eniten terapiaa tarvitsevat saavat sitä vähiten, eli Suomessa ilman hoitoa jäävät ne, joilla hätä on kaikista suurin.

Arvoisa puhemies! Uutiset kansakuntamme mielenterveyden tilasta ovat koronavuoden aikana muuttuneet yhä hälyttävämpään suuntaan. Masennuksesta on tullut uusi kansantauti. Yhä useampi jää sairauslomalle mielenterveysongelmien takia, ja ne ovat jo suurin yksittäinen työkyvyttömyyseläkkeiden aiheuttaja. Erilaiset mielenterveyden häiriöt ovat myös lasten ja nuorten tavallisimpia terveysongelmia, lastenpsykiatria on kriisissä.

Psykotterapia on tutkitusti tehokas hoitomuoto mielenterveysongelmiin. Silti psykotapia on ainut Käypä hoito -suosituksen mukainen hoito, jota ei ole saatavilla julkisessa terveydenhuollossa. Toisin on esimerkiksi Norjassa, missä psykoterapeutteja toimii perusterveydenhuollossa ja heidän vastaanotoilleen ohjataan suoraan terveyskeskuksesta. Tähän pitää pyrkiä myös meillä. On nurinkurista, että terapiaa saadakseen tulee olla toimintakykyä etsiä terapeutti ja varaa maksaa psykiatrin käynnit sekä terapian omavastuuosuus. Lisäksi tulee olla riittävän hyvässä kunnossa, jotta jaksaa samalla käydä töissä tai opiskella, sillä Kela tukee vain työ- ja opiskelukykä ylläpitävää psykoterapiaa. Eläkeläiselle tai työelämän ulkopuolella olevalle ei käytännössä nykyjärjestelmässä ole pääsyä terapian äärelle. Psykoterapian saatavuudessa on myös suuria alueellisia eroja: terapeutteja on eniten etelän suurissa kaupungeissa, tarvetta eniten Itä- ja Pohjois-Suomessa. Hoitoonpääsy ei saa rajoittua vain heihin, joilla on varaa maksaa itse tarvitsemansa hoito.

Arvoisa puhemies! Mielenterveyspooli on laatinut ehdotuksen psykoterapeuttikoulutuksen maksuttomuudesta. Avainasemassa on psykoterapeuttikoulutuksen muuttaminen määritelmällisesti täydennyskoulutuksesta erikoistumiskoulutukseksi ja julkisen rahoituksen piiriin. Yliopiston erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavia ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia. Psykoterapeuttikoulutus soveltuu toteutettavaksi yliopiston erikoistumiskoulutuksena, koska koulutuksen järjestämisoikeus on jo nyt yksinomaan yliopistoilla eikä kilpailevaa liiketoimintaa ole. Tämä on mielestäni selvittämisen arvoinen ja tervetullut ehdotus.

Arvoisa puhemies! Mielenterveyspooli on laskenut, että psykoterapeuttikoulutuksen muuttaminen yliopistolain mukaiseksi erikoistumiskoulutukseksi ja noin 400 terapeutin kouluttaminen vuosittain maksaisi vuositasolla noin 6 miljoonaa euroa. Tämän lisäpanostuksen myötä terapian saatavuus paranisi aivan olennaisesti, ja yhä useampi pääsisi joko lyhytterapiaan tai pitkään kuntoutumispsykoterapiaan. Tällä olisi valtava merkitys kansanterveyden näkökulmasta. Kaiken lisäksi uudistus maksaisi itsensä takaisin kansalaisten parantuneena työkykenä.

Hyvä puhemies! Terapeutin työväline on hänen inhimillinen työskentelyotteensa ja ihmisyytensä. Merkittävä osa terapian vaikuttavuudesta perustuu terapeutin ja asiakkaan väliseen vuorovaikutussuhteeseen. On erittäin tärkeää, että tällaiseen ihmissuhdeammattiin hakeudutaan ammatillisista syistä. Kouluttautuminen tehtävään ei saa olla taloudellinen kysymys. Soveltuvuus alalle on olennaista, ja koulutuksen tulisi olla kaikkien terapeutiksi soveltuvien ulottuvilla tulotasosta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa hukata ihmisten työkykyä ja hyvinvointia. Psykoterapian kysyntä ylittää tarjonnan, ja kansalaiset ovat halukkaita hoitamaan itseään. Meillä on kiire parantaa sekä lyhyiden että pitkien psykoterapioiden saatavuutta. Psykoterapian tarjontaa tulee lisätä myös julkisen sektorin palveluna. Erityisen tärkeää on turvata lasten ja nuorten mahdollisuudet saada matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita. Lisäk-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

si meidän tulee helpottaa hoitoonpääsyn kriteereitä ja mahdollistaa pääsy terapiaan myös työelämän ulkopuolella oleville. He tarvitsevat työ- ja opiskelukykyä palauttavaa hoitoa eniten. Kaiken tämän mahdollistamiseksi meidän on lisättävä psykoterapeuttien koulutusta ja tuotava se julkisen rahoituksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Vasemmisto tukee kansalaisaloitteen tavoitteita lämpimästi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.34 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille. Aloitteessa nostetaan esiin selvä epäkohta, joka olisi pitänyt saada jo aikaa sitten korjattua.

Psykoterapia on tutkitusti toimiva hoitomuoto. Terapian ja psykoterapian tarve on kasvanut ja ylittää tarjonnan moninkertaisesti. Erityisesti yksilöpsykoterapian saatavuudessa on alueellista epätasa-arvoa ja myös valtakunnallisesti suuria puutteita, sillä psykoterapeutteja ei riitä tarpeeseen nähden. Psykoterapeuttitilanne on johtanut siihen, että he myyvät eioota ja voivat valita asiakkaansa. Ihmisten viestit kokemuksista kertovat, että vaikka olisi saanut lähetteen psykoterapiaan, ei saata vuoteen löytää vapaata terapeuttia, joka huolisi, kelpuuttaisi hoitoon. Perusteena voi esimerkiksi olla, ettei kyseisellä terapeutilla ole kokemusta kipuasiakkaista, tai mikä onkaan se erityinen terapian tarve. Siteeraan erästä sairaanhoitajaa: "On täysin järjenvastaista tällä hetkellä, että syvästi masentuneet saisivat itse hankittua terapeutin itselleen. Se on vaikeampaa kuin työnhaku. Ja jos toimintakyky ja voimavarat sairauden takia ovat heikoilla, ei apua millään jaksu metsästää nyt vaaditulla tavalla."

Aloitteen tavoitteena on, että psykoterapian koulutusohjelma uudistetaan Suomessa maksuttomaksi koulutukseksi, jotta varmistetaan koulutukseen pääsy ensisijaisesti ammatillisen kyvykkyyden mukaan, taloudellisesta asemasta riippumatta. Psykoterapeutti on nimikesuojattu ammattinimike, ja pitkäaikainen psykoterapiakoulutus kestää jopa neljä vuotta. Lisäksi esimerkiksi sosiaalialalta siirtyvä voi tarvita sitä ennen vielä vuoden maksullisen valmentavan koulutuksen. Psykoterapiakoulutus on Suomen ainoita terveysalan koulutuksia, jotka ovat erikseen maksullisia opiskelijalle, ja koulutuksen hinta on, kuten täällä on jo todettu, 30 000—60 000 euron välillä. Koulutuksen korkea hinta uhkaa psykoterapeuttien laaja-alaisen pohjakoulutuksen säilymistä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulupohjaisten ammattilaisten, kuten sairaanhoitajien ja sosionomien, mahdollisuudet hakeutua koulutukseen ovat heikommat kuin esimerkiksi lääkäreiden tai psykologien. Lääkärit kuitenkin usein eivät valmistuttuaan keskity vain psykoterapeutin työhön, vaan tekevät sitä muun työn ohessa, mikä ei auta riittävästi psykoterapeuttipulaan. Psykiatrisille sairaanhoitajille tämä olisi luonnollinen täydennyskoulutus, mutta niillä palkoilla ei näin kalliita koulutuksia maksella. Harva sote-työnantaja enää tukee taloudellisesti näitä opintoja. Ammattiin ei siis tulisi valikoitua ensisijaisesti varallisuuden perusteella, vaan tehtävän edellyttämien kykyjen perusteella. Psykoterapeutin ja asiakkaan välinen suhde sekä terapeutin kohtaamis- ja läsnäolotaidot on arvioitu tärkeimmiksi asioiksi terapeuttisen hoidon onnistumisen kannalta. Psykoterapeutteja tarvittaisiin myös vähemmistöistä erilaisilla elämäntaustoilla ja kielitaidoilla. Suomi on tasa-arvoisen koulutuksen maa, ja kaikille pitäisi turvata mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen.

Kenelläkään ei ole tällä hetkellä velvoitetta toteuttaa psykoterapiakoulutusta, jolloin psykoterapeutteja valmistuu vuosittain ennakoimaton määrä. Tarpeen kasvettua merkittävästi tämä sisältää myös riskejä uusien psykoterapeuttien valmistumisen lakkaamisesta.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Koska korkeakoulut eivät voi käyttää julkista rahoitusta liiketaloudellisin perustein toteutettavan toiminnan tukemiseen, niin toteutettavat koulutukset ovat huomattavan kalliita. Muu kouluttaminen perustuu kolmannen sektorin ja yksityisten koulutusyhteisöjen vapaaehtoisuuteen.

Vihreät kannattavat kansalaisaloitetta lämpimästi. Olemme esittäneet, että psykoterapiakoulutuksesta tehdään ensin erikoistumiskoulutus ja sen jälkeen kokonaan maksutonta. Monialaisessa erikoistumiskoulutuksessa valtion koulutuskorvaukset voidaan laajentaa koskemaan psykoterapeuttikoulutusta. Mielenterveyspuolen laskelmien mukaan kustannukset ovat noin 6 miljoonaa euroa vuodessa, 15 000 euroa per psykoterapeutti.

Yhteiskunnallisesti olisi tärkeää, että saamme vahvistettua hyvinvointia niin työ- kuin perhe-elämässä. Meidän kannattaa panostaa ennalta ehkäisevään palveluun. Nuorista on puhuttu täällä paljon, ja heidän kohdallaan esimerkiksi nuorisotyön lisääminen olisi ihan hyvä tapa ehkäistä yksinäisyyttä ja väkivaltaisuutta ja tarjota sitä hyvin varhaista tukea. Terapiatakuun ajatuksen mukaan lyhytpsykoterapia tulisi tarjota jo perusterveydenhuollossa ja sitten toteuttaa tämä aloite. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.39 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme kansalaisaloitetta psykoterapiakoulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi. Kiitokset aloitteen alullepanijoille ja myös sen allekirjoittajille, joita oli suuri määrä.

Psykososiaalisten hoitomuotojen ja psykoterapian tarjonta ei vastaa tällä hetkellä kysyntää. Esimerkiksi vuonna 2010 Kelan kuntoutuspsykoterapiatukea sai 15 000 ihmistä ja vuonna 2017 tuettuja oli jo 36 000. Hoidollista psykoterapiaa tai muita mielenterveysongelmiin kohdennettuja psykososiaalisia hoitumuotoja ei ole mahdollista käytännössä saada perusterveydenhuollosta. Nimikesuojattujen psykoterapeuttien koulutusmäärät ovat vähentyneet vuoden 2012 jälkeen, jolloin täydennyskoulutuksen järjestämisvastuu siirtyi yliopistoille. Koulutus on pitkäaikainen ja kestää jopa neljä vuotta. Psykoterapeuttien määrä ei ole lisääntynyt suhteessa tarpeen kasvuun, ja tähän on monia syitä. Tietenkin meillä ovat mielenterveysongelmat jatkuvasti kasvaneet ja hoidon tarvetta on enemmän kuin siihen voidaan vastata, mutta koulutusmäärät ovat myös riittämättömiä. Yksi este koulutukselle on psykoterapeuttikoulutuksen korkea hinta, eli 20 000—50 000 euroa riippuen psykoterapiasuuntauksesta. Tämä rajaa aika paljon opiskelijoita tämän koulutuksen ulkopuolelle.

Psykoterapia on kehittynyt myös vuosien varrella paljon, ja nykyään käytetään lyhytterapioita, joista on hyviä kokemuksia. Nimenomaan niitten osuutta kannattaisikin jatkossa lisätä, koska silloin voidaan auttaa aika nopeassa ajassa ja niistä on saatu hyviä tuloksia.

Arvoisa puheenjohtaja! Tällä hetkellä mielenterveyspalvelut eivät ole tasapuolisesti kaikkien niitä tarvitsevien saatavilla. Merkittävin haaste on viive palveluihin pääsyssä. Moni hyötyisi varhaisesta keskusteluavusta, mutta joutuu odottamaan palveluihin pääsyä aivan liian pitkään. Odottaessa ongelmat muuttuvat pahemmiksi. Viiveet hoitoonpääsyssä aiheuttavat monenlaista inhimillistä kärsimystä.

Olemme käsitelleet tässä salissa Terapiatakuu-kansalaisaloitetta vuonna 2019 — vuonna 2019, ja nyt ollaan vuodessa 2021. Tästä terapiatakuualoitteesta on äänestetty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa useampaan otteeseen, mutta aina hallituspuolueet ovat vastustaneet sen käsittelyn jatkamista. Eli olemme nyt vuodessa 2021, ja edelleen se on siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnan pöytälaatikossa. Toivottavasti tälle aloitteelle ei käy niin.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

On järkevää, että sekä tämä koulutusasia että terapiatakuu käsitellään samanaikaisesti. Sanon tässä samalla myös, että tämän koulutusasian selvittäminen ja jatkotyöstäminen ja tämän aloitteen käsitteleminen ei vaadi sitä, ettäkö terapiatakuu ei voisi myöskin edetä samalla tavalla.

Me tarvitsemme mielenterveyspalveluihin lisää resursseja, ja muun muassa Mielenterveyspooli on ehdottanut monia toimia, jotka edistävät psykoterapeuttikoulutuksen yhdenvertaisuutta ja parantavat hoidon saatavuutta. Yksi Mielenterveyspoolin esille nostama asia on selvityksen tekeminen psykoterapeuttikoulutuksen kustannuksista kokonaan julkisesti rahoitettuna täydennyskoulutuksena. Itse asiassa juuri tämä, mitä tässäkin kansalaisaloitteessa ehdotetaan — että se saadaan maksuttomaksi — käytännössä vaatii sen selvityksen. Tahtotila molemmissa on sama. Toisena asiana Mielenterveyspooli nostaa myös, että sosiaali- ja terveyspalveluissa psykoterapeuttisten ja muiden näyttöön perustuvien psykososiaalisten hoito- ja kuntoutusmenetelmien saatavuutta pitää parantaa perustasolla: sitä pitää vahvistaa ja osaamista vahvistaa. Lisäksi täydennyskoulutuksena toteutettavalla psykoterapeuttikoulutuksella pitää taata riittävä määrä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia toteuttamaan näyttöön perustuvia hoitomuotoja. Tähän selvitykseen otettaisiin mukaan tarpeelliset tahot, muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriö, STM, valtakunnallinen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortio, sairaanhoitopiirit, kuntien edustajat, sosiaalityön asiantuntijataho, ammattijärjestöjen edustajat, Kansaneläkelaitos ja Valvira.

Arvoisa puhemies! Viimeksi valiokunnassa reilu viikko sitten äänestimme siitä, että julkisen talouden suunnitelmaan tehdään kirjaus, että terapiatakuun valmisteluun varataan rahat vuodelle 2021 ja sen toimeenpanoon vuodesta 2022 tulee pysyvä rahoitus. Kaikki hallituspuolueet vastustivat tätä esitystämme.

Mutta täällä on nyt ministeri Kurvinen. — Hienoa, että olette päässyt paikalle. — Nyt olisi oiva tilaisuus tarttua tähän asiaan: käynnistää tämä selvitys, miten tämä psykoterapeuttikoulutus voitaisiin saada maksuttomaksi ja muutenkin parantaa mielenterveyspalveluja ja psykoterapeuttipalveluja. Nämä on järkevää käsitellä nyt samanaikaisesti: sekä se, että me saadaan riittävästi terapeutteja, että sitten tämä tärkeä Terapiatakuu-kansalaisaloite.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että meillä on 12 minuuttia tämän asian käsittelyyn tässä vaiheessa, ja sen jälkeen tämä sitten siirtyy illan viimeiseksi. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

17.46 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Puhun paikalta, niin ehkä kaikki ehtivät puhua.

Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Tässä edellisissä puheenvuoroissa on hyvin tuotu esiin, kuinka suuri tarve tällä hetkellä on mielenterveysongelmien hoitajille eli niille ammattilaisille, kuten psykoterapeuteille. Tällä hetkellä harva koulutus — korkeakoulutukseen — Suomessa on maksullista, ja psykoterapeuttikoulutus on yksi tällaisista harvinaisuuksista. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että edustaja Laihon mainitsema selvitys voitaisiin nyt pikapuolin käynnistää, jotta jo olisi näkymä siihen, että tämäkin koulutusmuoto olisi kaikkien saavutettavissa.

Arvoisa puhemies! Me teimme Vantaalla valtuuston budjettikäsittelyn yhteydessä pari vuotta sitten päätöksen, että lisäsimme nuorille tällaista psykoterapiaa, lyhytpsykoterapiaa, nimenomaan sen vuoksi, että siitä on erittäin hyviä tuloksia ollut muualla. Se on tuot-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

tanut hyvää tulosta, mutta ei tietenkään ole riittävä ratkaisu. Tarvittaisiin ensinnäkin tämä terapiatakuu, johon myös valtio osaltaan tulisi rahoittamaan, ja sen lisäksi tarvitsemme paitsi psykoterapeutteja myös lisää psykologeja ja muita mielenterveyden hoidon ammattilaisia, sillä tällä hetkellä pula kunnissa ammattilaisista on huutava ja mielenterveysongelmat koronan myötä ovat vain lisääntyneet ja erityisesti nuorilla.

Arvoisa puhemies! Tässä puhutaan nyt psykoterapiasta, mutta kokonaisuudessaan tämä haaste on niin valtava, että tässä yhteydessä olisi nyt oivallinen paikka jatkaa sen toisenkin kansalaisaloitteen käsittelyä, joka tällä hetkellä on sote-uudistuksen puristuksissa jäänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Meidän tulisi nyt tehdä eduskuntana kaikkemme, jotta me parantaisimme psykoterapeuttien ja psykologiensa saatavuutta, eli näiden ammattilaisten koulutusta on vain lisättävä.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti ministerillä on aikaa lyhyesti vastata siihen, lähteekö hallitus ensin selvittämään tätä polkua maksuttomuuteen ja siten tätä kautta myös parantamaan näiden psykoterapeuttien mahdollisuuksia kouluttautua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

17.49 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Silloin kun täällä salissa on käsittelyssä hyviä aloitteita ja esityksiä, on niitä hyvin helppo olla tukemassa ja kannattamassa, tulivatpa ne mistä suunnasta hyvänsä. Nyt keskustelussa on kansalaisaloite psykoterapiakoulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi lainsäädännön keinoin. Pidän tätä erittäin tärkeänä aloitteena jo siitäkin syystä, että tällä hetkellä psykoterapiakoulutusohjelmaan ei kaikilla ole tasavertaisia mahdollisuuksia päästä. Maksukyky menee monella ammatillisen kyvykkyyden edelle. Psykoterapeuttikoulutus maksaa tällä hetkellä opiskelijalle noin 20 000— 60 000 euroa riippuen suuntauksesta. Koulutuksen hinta muodostuukin monelle kynnyskysymykseksi. On hyvä mainita sekin, että psykoterapiakoulutus on ainoita, harvoja ja terveysalan koulutuksia, jotka opiskelijoille Suomessa maksavat.

Suomessa tarvittavien psykoterapeuttien määrä ei ole lisääntynyt suhteessa terapiaa tarvitsevien tarpeen kasvuun. Tarve ja tarjonta eivät kerta kaikkiaan kohtaa. Kaikki eivät siis saa apua silloin, kun sitä tarvitsevat, eivätkä ainakaan siinä aikataulussa kuin ihmisen ja myös yhteiskunnan kokonaiskustannusten kannalta kohtuullista olisi. Psykoterapian saatavuus on kriisissä, ja ammattitaitoisia terapeutteja tarvitaan merkittävästi lisää. Terapian saatavuudessa on myös huimia eroja ja epätasa-arvoisuutta valtakunnallisesti. Esimerkiksi Itä-Suomessa terapiapalveluita on tarjolla huomattavasti vähemmän kuin vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa ja aloitteen käsittelyssä on syytä korostaa ylipäätään mielenterveyspalveluiden kasvanutta kysyntää, mutta myös niiden ympärille yhä edelleen liitettäviä tabuja. Mielenterveys ja mielenterveyden järkkäminen ja niistä puhuminen myös julkisesti on aivan yhtä tärkeää kuin mikä tahansa muu terveyskeskustelu. Niin kuin tiedämme, koronakriisi on vaikutuksiltaan laaja. Mielenterveyspalveluissa se näkyy erityisesti hoitoon hakeutumisen viivästymisenä, mutta monella myös kasvaneena huolena läheisten terveydestä, voinnista ja jaksamisesta ylipäätään. Lasten ja nuorten tilanne on erityisen huolestuttava. Hyvä on tiedostaa sekin, että mielenterveysongelmat ovat Suomessa merkittävin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin ja sairauspäivärahojen maksuun. Yhteiskunnalliset vaikutukset ovat siis suuret.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Arvoisa puhemies! Tarvittava terapiatakuukin on hyvä nostaa esille myös tämän keskustelun yhteydessä. Terapiatakuu ei toteudu ilman pätevää ammattihenkilöstöä, ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan riittävä määrä terapeutteja. Vetoankin nyt vahvasti hallitukseen ja myös eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, että kaikkien puolueiden puoltamaa terapiatakuuta vietäisiin määrätietoisesti ja luvatusi eteenpäin. Se olisi kestävää koronakriisin jälkihoitoa ja myös työllisyyden vahvistamista. Suomalaisten työssäjaksamista ja työelämässä pysymistä on tuettava kaikin keinoin. Kokoomus on ajanut terapiatakuuta jo ennen viime eduskuntavaaleja ja ajaa edelleenkin — toivottavasti kaikki muutkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

17.52 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Yritän puhua lyhyesti, minuutit ovat vähissä.

Ensinnäkin onnittelen kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että olette tehneet tämän aloitteen. Tämä keskustelu, joka on erinomaista tässä eduskunnassa ollut, on syytä käydä, ja myöskin tarvittavia uudistuksia on syytä selvittää.

Edustaja Paula Werning käytti täällä erittäin perusteellisen puheenvuoron, jossa hän kuvasi sitä, missä määrin meillä ovat kasvaneet nämä mielenterveydelliset ongelmat Suomessa ja kuinka paljon tässä olisi todellakin aidosti tarvetta. On aivan selvä asia, että varhaiseläköityminen ja työkyvyttömyyseläkeläisten määrän kasvu Suomessa johtuvat ensi sijassa mielenterveysongelmista, niin että tämä on erittäin vakava, iso kysymys tässäkin suhteessa.

On tietenkin erikoinen tilanne, että nimenomaan tämä psykoterapeuttien koulutus on maksullista, kun valtaosa korkeakoulutuksen tyypisistä koulutuksesta on maksutonta Suomessa pääsääntöisesti. Siinä on varmasti myöskin yksi syy siihen, että meillä on terapeuteista pulaa, koska se maksullisuus ohjaa nimenomaan tietysti muille aloille myöskin terveydenhuollon piirissä, ja siinä suhteessa on minusta tähdellistä, että tämä asia selvitetään, ja mielelläni kuulisin myöskin ministerin näkemyksen, kun hän on tässä paikalla, onko tähän mahdollisuutta siirtyä, minkä tyypisiä selvityksiä tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri, muutama minuutti, olkaa hyvä.

17.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Herra puhemies! Kiitos kansanedustajille oikein hyvästä keskustelusta ja kaikista lämpimimmät kiitokset tämän todella tärkeän kansalaisaloitteen tekijöille ja puuhahenkilöille.

Käytän tämän oman puheenvuoroni ennen kaikkea korkeakouluasioista vastaavana tiedeministerinä. Yritän olla uppoamatta liiaksi sinne sosiaali- ja terveydenhuoltoon, kun ne asiat eivät rooteliini kuulu, mutta totean kuitenkin sen, että tämäkin keskustelu osoittaa, miten tärkeä merkitys on mielenterveydellä ja mielenterveyden ongelmiin puuttumisella ja myös ammattitaitoisen, hyvän terapian saamisella silloin, kun elämässä on vaikeita tilanteita.

Tämä niin sanottu Vastaamo-tietomurto, kamala tilanne, kaikessa kauheudessaan kuitenkin oli siinä mielessä positiivinen, että moni julkisuuden henkilökin kertoi, että on elämässään turvautunut ammattilaisten apuun elämän tyrskyissä, ja se, että hakee vaikka psy-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

koterapiaa itselleen, ei ole enää sellainen samanlainen tabu ja musta leima omassa elämässä, ja hyvä niin. Mielenterveyden ongelmien hoitoon tarvitaan lääkkeitten lisäksi terapia-mahdollisuuksia.

Puhemies! Psykoterapeuttikoulutus ei ole tutkintoon johtavaa koulutusta, vaan se on tällainen niin sanottu terveydenhuollon ammattihenkilöiden täydennyskoulutus, ja sosiaali- ja terveysministeriö sääntelee sitä. Kysymys psykoterapeuttikoulutuksen maksuttomuudesta tai maksullisuudesta on laajempi koulutuspoliittinen kysymys: kenelle osaamisen päivittäminen työelämässä kuuluu, kenen siitä täydennyskoulutuksesta kuuluisi maksaa, yhteiskunnan, työnantajan vai ihmisen itsensä? Varmasti kaikkien tahojen pitää kustantaa ja kantaa vastuuta, mutta ymmärrän hyvin tässä keskustelussa esiin nostetun huolen, että tämä koulutus on poikkeuksellisen kallista, kymmeniätuhansia euroja maksavaa, ja varmasti rajoittaa osittain.

Toivon, että eduskunnassa avoimella mielellä käsitellään tätä kansalaisaloitetta. Itse suhtaudun korkeakouluasioista vastaavana ministerinä hyvin avoimesti tähän aloitteeseen ja toivon, että eduskunta sitten kansalaisaloitetta valiokuntatyössä miettii monelta kantilta, mitä asialle voisi tehdä.

Sen, puhemies, ihan loppuun totean, että olen yhdessä peruspalveluministeri Krista Kiurun kanssa käynnistänyt tällaisen laajemman selvitystyön tämmöisestä sote-osaamisen tarpeesta, minkälaisia tutkintoja tulevaisuudessa sote-alalla tarvitaan, ja tämän selvityksen osana voimme myös miettiä, tulisiko tämä koulutus maksuttomaksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

5. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2020

Kertomus K 7/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies, hyvät edustajatoverit! Käsillä on nyt Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus viime vuodelta. Pohjoismaisessa yhteistyössä tapahtuu nyt paljon, ja Suomella on mahdollisuus vaikuttaa asioihin, kun olemme tänä vuonna puheenjohtajana ministerineuvostossa ja Pohjoismaiden parlamentaarisessa neuvostossa olemme vastaavassa tehtävässä ensi vuonna. Olemme valmistelleet puheenjohtajaohjelmaa, jossa korostetaan pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia ja sen toimintaedellytysten turvaamista tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Viime vuosi 2020 on ollut poikkeuksellinen, ei tietenkään vain Suomessa eikä vain Pohjoismaissa vaan koko maailmassa. Tämä covid-19-pandemia on pyyhkäissyt koko maapallon yli valtavalla voimalla, ja se tilanne ei ole vielä edelleenkään ohi. Se on jo muuttanut monia asioita, ja jotkut näistä muutoksista jäävät varmasti myös pysyviksi. Pohjoismaisten kokousten määrä on tässä tilanteessa kasvanut, nimenomaan vain virtuaalisten etäyhteyksien varassa, mutta samanaikaisesti pohjoismaisten kokousten laatu on kärsinyt. Odotamme ja toivomme pikaista paluuta fyysisten kokousten mahdollisuuteen ja siihen liittyen esityslistojen ulkopuoliseen vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen, jonka merkitys pohjoismaiselle yhteistyölle ja verkostoitumiselle on usein huomattavasti suurempi kuin listalla päätettävien asioiden.

Paljon murhetta ja puhetta on aiheuttanut rajojen sulkeminen myös Pohjoismaiden kesken. Jotkut ovat nähneet, että tämä saattaa jättää jopa pysyvämpiä jälkiä ja vaurioita pohjoismaiseen yhteistyöhön. Me olemme varmasti kaikki sitä mieltä, että tällaisessa pandemiakriisissä on tärkeätä, että Pohjoismaat ovat reaaliaikaisesti tietoisia toistensa tilanteesta ja suunnitelmista ja voivat tarpeellisessa määrin koordinoida toimiaan siten, että niistä ei aiheudu muille Pohjoismaille ongelmia tai vaaratilanteita. Rajojen sulkeminen on hankaloittanut raja-alueilla asuvien ihmisten arkea konkreettisesti, ja tässä ongelmia on syntynyt valtioiden välisistä erilaisista koronarajoituksista. Jos kuitenkin perusstrategia sen suhteen, miten pandemian kanssa on meneteltävä, poikkeaa, niin se johtaa väistämättä juuri tällaisiin ongelmatilanteisiin, kuten on nähty. Tämä on vain todettava, sillä pidän selviönä sitä, että Pohjoismaat yhtä vähän kuin mikään muukaan kansainvälinen elin ei voi päättää kansalaisoikeuksiin vaikuttavista toimista minkään maan sisällä. Tällaiset toimet saavat legitiimiteettinsä ja ne voidaan toimeenpanna vain omien kansallisten hallitusten ja parlamenttien päätöksin.

Meillä on täällä nyt myös ministeri Blomqvist paikalla, ja olen nyt ymmärtänyt, että koronavaikutuksista tullaan pyytämään selvitystä Jan-Erik Enestamin johdolla, ja mielelläni kuulen vähän enemmän, miten tämä työ lähtee liikkeelle.

Pohjoismaiden neuvoston täysistunto Islannissa marraskuussa pidettiin virtuaalisena, ja meidän päävieraamme oli YK:n pääsihteeri António Guterres. Hän muistutti meitä globaalista vastuusta ja siitä, että kukaan ei ole turvassa ennen kuin kaikki ovat turvassa. Ajatus on edelleen ajankohtainen, ja vaikka rokotukset ovat monissa varakkaissa länsimaissa läheneet hyvin käyntiin, on rokotekattavuudessa vielä paljon kurottavaa. Tämä liittyy varautumisteemaan, josta myöhemmin lisää.

Pääsihteeri Guterres nosti toisen tärkeän teeman esille, sen miten, vaikka koronaepidemia on vienyt kaikkien huomion, ilmastomuutos ei ole mihinkään kadonnut. Tästä siis muutama sana.

Pohjoismaiden vahva sitoutuminen maapallon lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen näkyy vahvasti Pohjoismaiden neuvoston teemoissa. Kestävä Pohjola -valiokunnan jäsenehdotuksissa käsiteltiin ratkaisuja hiilidioksidin sitomiseksi ilmakehästä muun muassa metsien- ja maankäytöllä sekä nykyistä energiatehokkaampia ja ilmastoälykkämpiä ratkaisuja rakentamisessa. Myös kiertotalous ja ruokahävikin vähentäminen osana tehokkaampaa luonnonvarojen käyttöä olivat esillä. Samaten pohjoismaisessa kontekstissa pohditaan keinoja Itämeren rehevöitymisen pysäyttämiseksi.

Hyvät kollegat! Näiden ympäristöteemojen lisäksi yksi viime vuoden keskeisistä asioista oli juuri varautumiseen ja yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvä työmme. Kun aloimme käsitellä näitä asioita jo kaksi vuotta sitten, emme osanneet ennakoida, mitenkä ajankohtai-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

seksi teema tulisi. Ennakollista varautumista on harrastettava säännöllisesti ja koordinoitusti. Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia annettiin pohjoismaisille hallituksille neuvoston suosituksena tammikuussa 2020. Strategia määrittää selkeän suunnan yhteistyölle ja sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Ulkopoliittisessa vaikuttamisessa pääpaino kohdistui kertomusvuonna Valko-Venäjän demokratiatilanteeseen, uuteen pohjoismaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen strategiaan, niin sanottuun Bjarnasonin raporttiin, sekä kyber- ja hybridiuhkiin. Eritoten alkaa näyttää siltä, että digitaalinen turvallisuus ja hybridiuhat ovat aiheita, joiden voi vain arvioida merkitykseltään kasvavan, ei vain kansallisesti vaan myös luontevana osana kansainvälisten kokemusten vaihtoa.

Neuvoston kansainvälinen strategia 2018—2022 keskittyy lähialueille: Baltiaan, arktisille alueille ja EU:hun. Suomi on Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtaja ensi vuonna, ja silloin rakennamme uuden kansainvälisen strategian.

Kertomusvuoden aikana neuvostolla oli useita kokouksia Valko-Venäjään liittyen. Puheenjohtajisto tapasi muun muassa oppositiojohtaja Svjatlana Tsihanouskajan etäkokouksessa syyskuussa. Viimeaikaisten tapahtumien valossa on selvää, että tilanne maassa on edelleen kärjistynyt ja poliittisen epävakauden voi odottaa jatkuvan pitkään. Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnan ja opiskelijoiden tukemiseksi olemmekin tehneet aloitteen valtuuskuntana.

Rajaestetyö on konkreettisuudessaan pohjoismaisen yhteistyön keskiössä. Suomen valtuuskunta esitteli uuden jäsenaloitteensa sähköisestä tunnistautumisesta lokakuussa. Toivoimme aloitteessa, että kansallisista e-ID-projekteista ei unohdeta yhteispohjoismaista näkökulmaa. Tukemalla järjestelmien yhteensopivuutta ja vastuuvirkamiesten vuoropuhelua vähennämme byrokratiaa. Olennaista on ennaltaehkäistä uusien digitaalisten rajaesteiden synty. Sähköinen pohjoismainen identiteetti edesauttaa kansalaisten ja yritysten liikkuvuutta. Fyysisiä rajaesteitä toki syntyi valtava määrä kertomusvuoden aikana, ja osa niistä on onneksi voitu jo purkaa.

Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat nykyisin kansalaisten itsestään selvinä pitämiä etuja. Ne on kuitenkin saavutettu pitkäjänteisen ja määrätietoisen pohjoismaisen poliittisen työn tuloksena. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus on tärkeää, ja se liittyy kiinteästi myös talouskasvuun ja työllisyyden lisäämiseen.

Opetus- ja kulttuuripuolella keskusteltiin myös poikkeusoloista. Erityisesti kulttuurin tekemisen paikkojen sulkemiset ja opetuksen keskeyttämiset puhuttivat. Kaikilla näillä valtion pakkokeinoilla on ollut rajuja seurauksia kulttuurielämään, erityisesti lapsiin ja nuoriin. Jatkotoimenpiteitä varten tehdään analyysi pandemian vaikutuksista kulttuuri-alaan ja opetussektoriin. On myös todettava, että järeät budjettileikkaukset kulttuurisektorilla ovat olleet tämän sektorin huolen kohteena.

Hyvinvointivaliokunnan toiminnan painopisteitä olivat mielenterveys, tasa-arvo ja antibioottiresistenssi. Työn peruslähtökohtana on pohjoismainen malli hyvinvointiyhteiskunnasta.

Suomi on siis neuvoston puheenjohtaja ensi vuonna. Haluamme tuolloin korostaa hyvinvointivaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan toimintaa ja toimintaedellytyksiä. Tämä on punainen lanka, joka meitä yhdistää perustavanlaatuisella tavalla. Pitäkäämme tiukasti kiinni hyvinvoinnista ja demokratiasta. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia perusteellisesta esittelystä. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

18.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaat muodostavat maailman mittakaavassa ainutlaatuisen alueen. Korkea elintasomme ja onnellisuutemme ovat tuttuja kaikkialla, samoin hyvinvointiyhteiskuntamme. Poikkeavaa on myös erityisen tiivis yhteistyö ja tietynlainen rajattomuus maiden välillä. Vuosi 2020 on tässäkin mielessä poikkeuksellinen myös Pohjoismaiden neuvoston ja sen toiminnan kohdalla. Avoimiksi perinteisesti ymmärrettyjä rajoja suljettiin ja vapaata liikkuvuutta rajoitettiin. Raja-seuduilla monen ihmisen normaali elämänpiiri kaventui tavanomaisesta tuntemattomiin kansallisvaltioiden rajoihin.

Arvoisa puhemies! Pandemian jälkeisessä jälleenrakennuksen ajassa yhteistyömme merkitys korostuu. Meidän on verrattava kokemuksia ja oppejamme sekä otettava onkean muiden Pohjoismaiden kokemuksista ja ajatuksista: Miten tilanteeseen varauduttiin muualla? Mitä kriittisiä puutteita huomattiin? Mitä tilanteen johtamisesta voidaan oppia? Näitä on pohdittava, ja näistä kysymyksistä kuulisin mielelläni lisää myös ministeri Blomqvistilta.

Meidän on oltava myös rehellisiä ja käytävä aidosti kriittisesti läpi se, miten pandemia vaikeutti keskinäisiä suhteitamme. Koronan keskellä oikeus elämään nousi keskeiseksi varjeltavaksi oikeushyväksi, jonka nimissä suljimme myös rajojamme. Kun korona on voitettu, meidän tulee tutkailla sitä, käännyimmekö henkisesti sisäänpäin. Oman maan kansalaisten terveyden varjelun ymmärtää jokainen, mutta tulevien vuosien syvän yhteyden varmistamiseksi meidän tulee olla avoimia myös kritiikille sen suhteen, miten suhtauduimme toisiimme tämän tärkeän viiteryhmämme eli Pohjoismaiden kesken.

Nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa tarvitsemme syvää yhteistyötä turvallisuuden saralla. Osoitusti tämä oli myös vuoden 20 teema. Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia annettiin pohjoismaisille hallituksille neuvoston suositukseksi tammikuussa 2020. Strategia määrittää selkeän suunnan pohjoismaiselle yhteistyölle yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvissä aiheissa. Se sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille. Näitä toimenpide-ehdotuksia on vietävä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri auttaa meitä koronan yli. Suurena huolenaiheena nostan esille osaamisen ja kulttuurin alan budjettileikkaukset, joiden taustalla on tuore visiomme, jossa painopistealueeksi ei ole nostettu koulutusta, sivistystä ja kulttuuria, vaan ne ovat aivan kuin läpileikkaavia teemoja. Siksi ne ovat vaarassa jäädä jalkoihin.

Meidän on vietävä eteenpäin Pohjoismaiden välistä yhteistyötä erityisesti koulutuksen alalla. Painopisteenä tulee olla jatkuvan oppimisen sujuva toteuttaminen pohjoismaisena yhteistyönä rajat ylittävästi ja yhtenevästi. Kun valmistelemme täällä kotimaassa jatkuvan oppimisen uudistusta, se kannattaa laajentaa myös pohjoismaiseksi yhteistyöksi. Samansuuntaisia selvityksiä on meneillään myös Ruotsin parlamentissa. Muuttuva työelämä tarvitsee osaajansa joustavasti ympäri Pohjolaa. Osaava ja yhtenäinen alue täällä kaukana pohjoisessa pärjää yhdessä myös tulevaisuudessa, oli se kuinka epävakaa tahansa.

Arvoisa puhemies! Kuten Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Tuomioja, minäkin kaipaan virtuaalikokousten jäljiltä pohjoismaista kasvokkain kohtaamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.12 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On arvokasta, että eduskunta edes kerran vuodessa käy lävitse näitä kansainvälisiä parlamentaarisia yhteistyöelimiä. Tänään meillä on kaksi tässä esillä. Tämä Pohjoismaiden neuvosto on yksi, ja tässä seuraavana asiakohdantana on Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous.

On arvokasta, että ministeri on tässä paikalla seuraamassa tätä keskustelua, ja arvostan myöskin edustaja Tuomiojan valtuuskunnan puheenjohtajana käyttämää perusteellista analyysiä Pohjoismaiden neuvoston työstä. On itse asiassa aika sääli, että usein ei arvosteta sitä työpanosta, minkä me suomalaiset parlamentaarikot annamme noilla kansainvälisillä foorumeilla, ja myöskin se palauma, minkä me saamme sieltä ja mikä tukee tätä eduskuntatyötä täällä Suomen päässä, jää vähemmälle huomiolle, sitä ei noteerata julkisuudessa käytännössä lainkaan, ja ehkä jopa eduskunnan työssäkään se ei riittävästi näy, että me annamme tämän merkittävän panoksen tuolla. Siinä suhteessa on hyvin arvokasta, että tämä hetki tässä meillä juuri on.

Haluan kiinnittää huomiota kahteen asiaan edustaja Tuomiojan puheenvuorossa.

Ensimmäinen asia liittyy covid-19-pandemian vaikutuksiin. Aivan totta, kaikissa näissä kansainvälisissä parlamentaarisisissa elimissä olemme kärsineet samasta kuin Suomessa: kaikkialla on kärsitty tämän covidin aiheuttamasta tietyntyyppisestä lamauttavasta efektistä. On totta, mitä edustaja Tuomioja sanoi, että varmasti osa niistä muutoksista, mitä käyttäytymisessämme on tapahtunut, tulee jopa pysyväksi. Toivon, että ainakin kaksi asiaa ei tulisi pysyväksi: Ensinnäkin, en halua nähdä jatkossa puhemiestä tuo maski kasvoilla tuolla puhemieskorokkeella, en myöskään kansainvälisissä yhteisöissä, että me joudumme tällä tavalla suojautumaan. Normaali kanssakäyminen tässä suhteessa on mielekästä. Ja toiseksi, mikä on tietysti huomiona tärkeämpi, on se, että nämä virtuaalietäkokoukset osittain ovat varmaan tulleet jopa jäädäkseenkin, mutta silloin, kun tehdään päätöksentekokokouksia, ehdottomasti — ehdottomasti — tämä fyysinen kohtaaminen, samoissa tiloissa työskentely, on aivan ratkaisevan tärkeää, erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä se on täysin välttämätöntä. On itsestään selvää, että on valtava ero mennä kokouspaikalle, koska ne varsinaiset tapahtumat ovat käytävillä tapahtuvia, taustalla tapahtuvia, ja kokoussali on kokoussali. Jos se tapahtuu etäkokouksena, niin se keskittää valtaa useimmiten vain johtajistolle, joka vetää sen kokouksen, ja valmistelulle. Siinä suhteessa on erittäin tärkeää, että meillä on tämä fyysinen läsnäolo.

Toinen seikka, josta haluaisin kysyä sekä ministeriltä että myöskin edustaja Tuomiojalta, liittyy tähän Pohjoismaiden neuvoston profiiliin. Kyllä, se on nimenomaan pohjoismaiden yhteistyöelin ja tietysti keskeinen parlamentaarinen elin tällä puolella — arvokasta, arvokasta työtä. Tässä kuvattiin se hyvinvointikonsepti, jota me puolustamme, ja myöskin laajempi turvakäsite, jota sitä kautta ajetaan. Olisiko kuitenkin — ja tämä on se minun kysymykseni — pohdittavissa, että tässä on paluu tähän niin sanottuun NB-formulaan, Nordic—Baltic-formulaan, 5+3-formulaan? Olisiko mahdollista pyrkiä laventamaan sitä Pohjoismaiden neuvoston foorumia sillä tavalla, että siinä myöskin Baltian maista olisi edustus tavalla tai toisella mukana? Baltian neuvostohan tietysti on olemassa, [Puhemies koputtaa] mutta tämä yhteistyö voisi olla tässä suhteessa tiiviimpää. Esitän sen niin kuin hypoteettisena kysymyksenä vastattavaksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Multala, olkaa hyvä.

18.15 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että Pohjoismaiden neuvoston toiminta on jatkunut myös läpi korona-ajan. Kuitenkin se, mikä on ollut aika silmiinpistävää, on se, että eri maissa on esimerkiksi koronan hoitoon suhtauduttu melko eri tavoin.

Ärade talman! Jag vill fråga minister Blomqvist: Hur mycket har ni haft möjlighet att prata med de andra nordiska länderna om coronasituationen och kanske också lagstiftningen och kanske de förändringar som måste ske nu under de här kommande åren, så att vi är bättre förberedda för det som kan komma i framtiden också? Det kommer kanske inte vara den sista pandemin som vi har på gång just nu.

Vi hade möte med kulturutskottet från Sverige med vårt kulturutskott, och det kom ganska tydligt fram att vi skulle ha kunnat mera diskussion mellan de olika länderna för att kunna lära av varandra i den här situationen som har varit obekant för alla av oss.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sedan minister Blomqvist.

18.17 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos tästä tilaisuudesta vaihtaa näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuden mottonahan on "Pohjoismaat, yhdessä", ja minulle henkilökohtaisesti se tarkoittaa myös yhteistyötä totta kai Pohjoismaiden neuvoston kanssa ja parlamentaarikkojen kanssa. Parhaat tulokset saavutetaan varmaan yhteistyöllä myös siinä tapauksessa.

Jos vuodesta 20 käyttäisi yhtä sanaa, millä kuvailisi sitä, niin se on varmaan tämä pandemia. Se on vaikuttanut ja myös haastanut pohjoismaista yhteistyötä, ja tässä kyllä edustaja ja valtuuskunnan puheenjohtaja Tuomioja käytti erittäin kattavan puheenvuoron näistä haasteista mutta myös mahdollisuuksista, mitä meillä on. Sen voin sanoa, että me yhteistyöministerit olemme kaikissa kokouksissamme käsitelleet tätä tilannetta. Olemme mietti-neet yhdessä, mitä voimme tehdä, ja olemme pyrkineet tukemaan ratkaisuja liikkuvuuden ja ihmisten arjen helpottamiseksi.

Toinen keskeinen asiakokonaisuus, joka yhdistää Pohjoismaiden hallitusten yhteistyötä ja myös Pohjoismaiden neuvoston prioriteetteja, on huoltovarmuus ja varautuminen. Parlamentaarisella puolella tematiikkaa on käsitelty ennen kaikkea osana Pohjoismaiden neuvoston yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa, ja hallitusten välisessä yhteistyössä tavoitteemme ovat hyvin samansuuntaisia: yhteiskuntiemme resilienssin ja varautumiskyvyn vahvistaminen yhteistyötä syventämällä tulevien kriisien varalta.

Tässä kysyttiin tästä Enestamin tehtävästä. Se on totta, että yhteistyöministerit päättivät viime kokouksessa asettaa selvitysmiehen. Se on Enestam, tuttu ehkä monelle ja entinen ministeri, kansanedustaja, monivuotinen sellainen. Hänen tehtävänsä on nyt tehdä tällainen genomlysning eli läpivalaisu, missä ensinnä kartoitetaan sitä tilannetta, missä eletään, ja sitten yritetään selvittää, missä ollaan onnistuttu ja missä on parannettavaa ja myös, onko löydettävissä uusia mahdollisuuksia, uusia aloja, missä voimme tehdä yhteistyötä. Tämän lopputulemana pitäisi olla 10—15 konkreettista ehdotusta, miten tätä pohjoismaista yhteistyötä voidaan entisestään parantaa.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Och också till ledamot Multala: Det är just det här som den här utredningen under tidigare ministern Enestam ska göra. Vi vill lära oss av krisen och vara bättre förberedda till nästa kris, det är det som är uppgiften.

Tässä nyt jäi ehkä muutama kysymys vastaamatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voitte jatkaa hyvin.

Kiitos, puhemies! — Niin, tässä edustaja Kinnunenkin kysyi vähän samaa asiaa, että mitä voimme oppia, mitä voidaan tehdä paremmin. Tätä ollaan kyllä mietitty, ja tämä juuri on Enestamin tehtävä, tuoda ehdotuksia, mitä voidaan parantaa ja onko uusia aloja.

Sitten edustaja Kiljunen kysyi tästä, onko NB — siis 5+3 — ollut esillä tai onko sitä mietitty. Yhteistyöministerit eivät ole sitä miettineet kylläkään. Sitä yhteistyötä tehdään, mutta se, että sitä laajennettaisiin, on varmaan pääministereiden tehtävä sitten, jos sitä halutaan muuttaa tai entisestään tiivistää.

Tässä, puhemies, lyhyesti tässä vaiheessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

18.21 Erkki Tuomioja sd: Herra puhemies! Kiitos ministeri Blomqvistille näistä kommenteista.

Ehkä nyt vielä voisi todeta, kun se tuli myöskin edustaja Kinnusen puheenvuorossa esiin, että me tuolla neuvoston puolella näistä budjettiasioista olemme kyllä olleet erityisen huolissamme, tästä kulttuurin osuudesta, koska se on hyvin konkreettista ja kansalaisia yhdistävää toimintaa, joka tuottaa tuloksia. On ehkä monia muita aloja, joista voidaan ilman yhtä näkyviä vaurioita tehdä leikkauksia, mutta toivon, että jatkossa kulttuuria ei tällä tavoin kohdeltaisi kaltoin.

Edustaja Kiljunen kysyi NB-yhteistyöstä. Sehän on erittäin vakiintuneella tasolla Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian kokouksen välillä. Meillä on säännönmukaiset yhteistyö- ja yhteistapaamiset. Balttien edustajat osallistuvat Pohjoismaiden neuvoston kokouksiin ja voivat siellä puheenvuorojen lisäksi pitää erillistapaamiset puhemiehistön kanssa, ja samaten Pohjoismaiden neuvoston edustajat osallistuvat Baltian kokouksiin. Sitten ihan konkreettisesti me olemme paljon tehneet yhteistyötä juuri Valko-Venäjään liittyen. Meillä on ollut paljon yhteisiä tapaamisia. Itse asiassa niitä on ollut jo yli kymmenen vuoden ajan, ja niissä Pohjoismaiden ja Baltian edustajat ja parlamentaarikot ovat tavanneet Valko-Venäjän opposition ja eräässä vaiheessa myöskin jopa hallituksen edustajia samassa tilaisuudessa ja konferenssissa. Nyt tilanne on tietysti hyvinkin toisenlainen kuin tämä, mutta se kertoo siitä, että täällä on vakiintuneita muotoja. Sen sijaan sitä, mikä ajatus joskus on esitetty, että voisivatko baltit tulla Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi, en pidä realistisena mahdollisuutena. Minusta tämä tällainen yhteistyömuoto, mikä meillä on, on ihan oikea. Pohjoismailla on kuitenkin ihan oma historiansa ja omat yhteiset intressinsä, jotka eivät ole yhdistettävissä mihinkään muuhun. Tosin me joudumme ehkä ottamaan kantaa mielenkiintoiseen kysymykseen, jos Skotlanti itsenäistyy: sen itsenäisyyttä ajavan puolueen ohjelmassa on, että itsenäisen Skotlannin tulisi harkita jäsenyyttä Pohjoismaiden neuvostossa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä edustaja Kiljunen Kimmo.

18.24 **Kimmo Kiljunen sd:** Puhemies! Tunnistan kyllä nämä realiteetit, joihin edustaja Tuomioja viittasi, jotka koskevat Baltian maiden jäsenyyttä Pohjoismaiden neuvostossa, ja aivan oikein kuvasitte myöskin sitä yhteistyöformaattia, missä on edetty.

Tämä Skotlannin mukaantulo mahdollisesti Pohjoismaiden neuvoston työhön tietenkin on ollut esillä keskusteluissa monella tavalla, ja sitähan tietysti puoltaisi, enemmän kuin Baltian maiden mukaantuloa, se, että tuolla Skotlannissa on myöskin käytössä ristilippu, niin kuin Pohjoismaissakin, vaikka se ei olekaan skandinaavinen risti vaan diagonaalinen risti, Pyhän Andreaan risti — tämä symboliikan tasolla. Mutta kyllähän minä näin lähtökohtaisesti tunnistaisin joka tapauksessa Itämeren yhteistyön kautta baltit luontevampana kumppanina kuin pohtia Skotlantia. Se oli vain enemmänkin tietysti ei Tuomiojan kanta vaan se, mitä on kuultu skotlantilaisten keskusteluista, heillä on ollut tämmöinen lähestymistapa. Mutta Baltian jäsenyyttä tai mahdollista tiiviimpää yhteistyötä on monasti Pohjoismaissa vähän vieroksuttu ehkä noillakin sanoin, mitä edustaja Tuomioja sanoi, että se yhteiskuntamalli on ollut pitkään erilainen ja historia on ollut pitkään erilainen kuin Pohjoismailla, tai saisiko sieltä sitten tämä pohjoismainen yhteistyö sellaista tartuntaa, joka ei ole mielekästä. Itse olen kyllä tuumannut sitä toisin päin. Pohjoismaiden tietäntyyppinen homogeeninen lähestymistapa muun muassa hyvinvointikonseptiin on niin paljon voimakas ja samankaltainen, että sillä voisi olla positiivisia vaikutuksia vuorostaan Baltiaan enemmän kuin Baltiasta on mahdollisesti negatiivista vaikutusta tänne Pohjoismaihin.

Mutta tämä nyt on enemmän teoreettista keskustelua, kuten edustaja Tuomioja sanoi, koska nämä realiteetit ovat tällä hetkellä sellaiset kuin ne ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

18.26 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Noista opetuksen ja kulttuurin leikkauksista, joita on tänä vuonna tehty — ja on suuri pelko, että ne jatkuvat entistä suurempina — nostan vielä yhden huolenaiheen esille, tämän Orkesteri Nordenin, joka kiertää viiden vuoden rotaatiossa eri paikoissa, ja tällä hetkellä sen pääpaikka on Lahdessa. Tämä klassinen orkesteri täyttäisi 30 vuotta vuonna 2023, ja nyt sitten rahoitus on vaarassa. Siltä jo leikattiin, mutta leikataanko vielä lisää?

Tämä nuorille suunnattu, lahjakkuuksille suunnattu mahdollisuus saada hyvää pohjoismaista koulutusta on tärkeä asia, jotta nuoret voivat kehittää vahvuuksiaan ja päästä siinä osaamisessaan entistä korkeammalle. Sieltä on tullut vuosien varrella äärettömän hyviä kapellimestareita ja muusikkoja, jotka ovat meitä ilahduttaneet. Eli huolia on, ja toivon, että näitä ratkotaan yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Blomqvist vielä, 3 minuuttia.

18.27 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa puhemies! Kiitos näistä kysymyksistä. Tässä edustaja Kinnunen nosti jo ensimmäisessä puheenvuorossaan tämän kulttuurin, ja edustaja Tuomioja vielä tarkensi. Tämä on ollut keskusteluissa mukana tietysti. Tämähän lähtee siitä, että syksyllä 2019 pääministereiden

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

linjaama uusi visio, maailman kestävin ja integroitunein alue, ja sen toimeenpano on johtanut tiettyihin budjettivarojen uudelleenkohdistamisiin. Kun olemme tahtoneet nyt satsata ilmastoon ja ympäristöön ja sen rahoitus on kasvanut, niin ollaan jouduttu jostain muualta karsimaan, ja juuri kulttuurisektori on yksi sektori, jota leikkaukset koskevat. Kulttuurisektori säilyy kuitenkin jatkossakin yhtenä yhteistyön kaikkein suurimmista sektoreista — mikä on aivan luontevaa ja hyvä asia — koulutus- ja tutkimussektorin ohella.

Ja olen samaa mieltä tässä edustaja Tuomiojan kanssa siitä, että totta kai kulttuuri on pohjoismaisessa yhteistyössä varmaan se kansalaisia ja myös Pohjoismaita yhteen hitsaava tekijä: se on kansalaisille todella tärkeä asia.

Det vill jag faktiskt också för egen del och för samarbetsministrarnas mötens del säga att vi tycker också att kulturen är väldigt viktig. Men i och med att vi har godkänt den nya visionen och vill satsa mera på miljö- och klimatfrågor så är det bort från någonting, och kultursektorn är en sektor som nu tvingas få lite mindre finansiering men fortfarande är en av de största sektorerna i det nordiska samarbetet.

Kulttuurisektorilla, kuten muillakin sektoreilla, on tietysti oman budjettinsa osalta oma päätösvalta — pois lukien Pohjoismainen kulttuurirahasto. Näitä päätöksiä on osin myös muokattu Pohjoismaiden neuvoston kanssa, ja pidän erittäin tärkeänä sitä vuoropuhelua, mitä ollaan käyty ja mitä tullaan käymään Pohjoismaiden neuvoston kanssa. Nämä ovat tärkeitä asioita, vaikeita asioita. Tietysti sitten kulttuuriministerit omalta osaltaan joutuvat priorisoimaan ja ovatkin sen tehneet, ja me yhteistyöministerit olemme omalta osaltamme sanoneet julki myös sen, että seuraamme, totta kai, näitten toimenpiteitten ja näitten meidän raamien seurauksia ja vaikutuksia. Mutta tämä on tosiasia, että kun nyt ollaan haluttu satsata enemmän ilmasto- ja ympäristörahoitukseen, niin se on jostain pois — mutta se ei saa johtaa siihen, että kulttuurisektorilla tapahtuu korjaamattomia virheitä, joten sitä täytyy seurata tarkkaan ja yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

6. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 4/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Keskustelu

18.31 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi korjaan pienen lapsukseni aikaisemmissa puheenvuoroissa, kun en ollut katsonut huolella tätä tämän päivän työjärjestystä. Totesin, että se on kahden järjestön, parlamentaarisen elimen, esittely, eli Pohjoismaiden neuvoston ja Euroopan neuvoston, mutta tämän jälkeenhän tässä käsitellään myöskin Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen vuosikertomus, jolloin se onkin kolmen paketti tässä samalla kertaa. Harmi vain, että meillä on kovin vähän kansanedustajia osallistumassa tähän keskusteluun — hyvä, että edes tämänkin ver-

rän. Tässä suhteessa on ihan hyvä ensimmäiseksi muistuttaa, että nämä kaksi eurooppalaista parlamentaarista elintä ovat luonteeltaan hieman erilaisia, ja tietysti järjestötkin ovat erilaisia. Etyj, jos sen sanoo hyvinkin selkeällä kielellä, liittyy nimenomaan niin sanottuun kovaan turvallisuuteen. Etyjin erilaiset luottamusta lisäävät toimet ja myöskin sen parlamentaarinen työskentely keskittyvät enemmän konfliktien ennaltaehkäisyyn ja myöskin konfliktien ratkaisukysymyksiin. Se on ikään kuin neuvottelufoorumi tätä kautta, eurooppalaisella tasolla turvallisuuselin, paneurooppalainen turvallisuuselin, jossa myöskin Pohjois-Amerikka on mukana ja Keski-Aasia on mukana. Eli se Etyjin jäsenpohja on laajempi.

Mutta eurooppalaisista järjestöistä se, joka on aidon eurooppalainen lähtökohdiltaan, on Euroopan neuvosto. Lähestulkoon voi määritellä, että Euroopan neuvoston jäsenyys määrittää eurooppalaisen maan roolin, ja voi sanoa suoraan, että tässä on kysymys pehmeästä turvallisuudesta Euroopan neuvoston agendalla. Se on Euroopan ihmisoikeussopimusta seuraava järjestö, jonka päämaja on Strasbourgissa. Itse asiassa meillä, jotka osallistumme Euroopan neuvoston työhön, on tässä tapauksessa kaksi parlamenttia, joissa me olemme aidosti mukana. Tämä parlamentti on yksi ja tuo Strasbourgin parlamentti on toinen, ja se myöskin aikataulullisesti sitoo paljon enemmän meidän kansanedustajien työtä kuin yksikään muu parlamentaarinen yleiskokous, mihin tässä talossa osallistutaan.

Euroopan neuvosto kokoontuu säännönmukaisesti, sillä on omantyyppinen valiokuntarakenne ja komitearakenne, ja meillä on viikoittain kokouksia koko ajan. Eli se työ on erittäin intensiivistä, ja nämä yleiskokoukset, joita meillä on, ovat aina viikon mittaisia, ja niitä on neljä kertaa vuodessa minimissään. Sitten on erilaisia muita kokouksia vaikka kuinka paljon. Erittäin laajamittainen työ, ja tuo järjestö keskittyy nimenomaan kolmeen isoon teemaan: ihmisoikeuksien seurantaan Euroopassa ja ihmisoikeuksien toteuttamiseen, demokratian edistämiseen ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamiseen.

Jäseniä periaatteessa olisi 49. Meillä on 47 jäsentä, ja Vatikaani on siellä kyllä mukana seurannassa, ja jos sen ottaa siihen vielä mukaan, niin 48 on mukana. Yksi valtio, ainoastaan yksi valtio koko Euroopassa, tästä puuttuu, ja se valtio on Valko-Venäjä. — Tulen sanomaan tämän puheenvuoroni lopussa muutaman sanan tästä Valko-Venäjänkin tilanteesta. Seuraamme sitä erittäin huolella ja myöskin huolestuneena. — Tässä suhteessa Euroopan neuvosto on kaikki Euroopan maat kattava, sanotaan, Uralilta Atlantille ja Mustalta-mereltä, Bosporinsalmelta, missä Turkkin on läsnä, tänne Pohjoiselle jäämerelle. Eli kaikki Euroopan maat ovat siinä jäseninä ja, arvoisa puhemies, tämä määritys on vielä niin tarkka, että maa ei pääse Euroopan unionin jäseneksi, ellei se ole Euroopan neuvoston jäsen. Euroopan neuvoston jäsenyys edellyttää sitä, että maa allekirjoittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen, ja jos sitä ei tee, niin Euroopan unionin jäsenyys ei ole mahdollista.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Kuriositeettina, kun tässä puhuttiin lipuista hetki aikaisemmin, Euroopan unionin tähtilippukin on Euroopan neuvostosta peräisin. Se on alun pitäen ollut Euroopan neuvoston tunnus, ja sittemmin unioni positiivisella tavalla omaksui sen omaksensa, ja näin tämä eurooppalainen yhteistyö on mennyt eteenpäin symboliikan tasolla.

Tämän vuosikertomusvuoden aikana ykkösaiheena ja ongelmana on ollut tämä sama korona, covid-19-pandemia, joka on koko Eurooppaa koetellut. Teknisesti se on sotkenut meidän työskentelyämme olennaisesti sillä tavalla, että meillä on ollut näitä etäkokouksia. Me ollaan myöhemmässä vaiheessa pyritty hybridikokouksiin, ja niitä on järjestettykin, mutta ne valtuuskunnat ovat olleet näissä hybridikokouksissa pienempiä kuin normaalisti. Tämä yhteistyö, parlamentaarinen yhteistyö, tässä suhteessa on ehdottomasti nilkuttanut. Se on kärsinyt tästä, mutta itse Euroopan neuvosto on työskennellyt koko ajan hyvin aktiivisesti, ja myöskin se raportointijärjestelmä, monitorointijärjestelmä, joka meillä on olemassa, on toiminut.

Maavierailuja emme ole kysyneet tekemään, muun muassa näissä monitoroinnin piirissä olevissa maissa ei ole käyty. Itse vedän muun muassa, olen monitorioija, Armeniaan liittyen. Azerbaidžanin ja Armenian välinen konflikti oli tietysti vahvasti agendalla tässä toimintakaudella. Me emme ole kuitenkaan alueella pystyneet käymään tämän covidin vuoksi. Nyt on Armenian vaalit tulossa seuraavana viikonloppuna, ja silloin tämä seuranta siltä osin mahdollistuu. Mutta tätä monitorointiprosessia, jota nimenomaan näissä, voisiko sanoa, uudemmissa demokratioissa on toteutettu, on tehty systemaattisesti Euroopan neuvoston puitteissa.

Huono tilanne on se, että meille on tullut kaksi uutta monitoroinnin kohdetta. On jouduttu palauttamaan monitoroinnin kohteeksi Turkki johtuen oikeusvaltiokehityksen tilasta siinä maassa — en mene yksityiskohtiin tässä yhteydessä — ja ensimmäisen kerran monitoroinnin piiriin on otettu Puola, ja tässäkin on samantyyppistä sisäistä kehitystä, joka on pakottanut siihen, että me joudumme nyt arvioimaan sitä demokratiatilaa, oikeusvaltiotilaa ja myöskin ihmisoikeustilaa näissä maissa. En lähde, arvoisa puhemies, kuvaamaan niiden maiden sisäistä kehitystä, mitkä ovat ne isot kysymykset siellä, mutta tämä on pitkä prosessi ja harkinta, joka tässä on jouduttu tekemään, ja nämä maat on otettu monitoroinnin piiriin.

Venäjähän on monitoroinnin piirissä ollut koko ajan, ja Venäjän tilanne on meillä hyvin tarkassa seurannassa. Sinänsä on arvokasta, että Venäjä on nyt täysivaltaisesti mukana. Siinä kieltämättä Suomi ollessaan ministerikomitean puheenjohtajana oli ratkaisevassa roolissa keväällä 2019, jolloin löytyi se kompromissi, että Venäjä palasi mukaan tähän parlamentaariseen yhteistyöhön. Se oli siitä ulkona, oli ministerikomitean puolella kyllä jäsenenä, mutta tuli mukaan myöskin täysimääräisesti parlamentaariseen työhön. Tämä oli voimakasta oppositiota myöskin parlamentaarisen yleiskokouksen sisällä, mutta Suomen puheenjohtajuudella — kiitos siitä, miten se veto tehtiin siinä vaiheessa — onnistuimme saamaan venäläiset sinne mukaan. Perusargumentti on siinä se, että silloin me pystymme täysimääräisesti myöskin seuraamaan ihmisoikeustilannetta Venäjällä.

Kaikista näistä ihmisoikeusvalituksista, joita on eri maista tullut, 23 prosenttia tulee Venäjältä. Venäjä on myöskin suuri maa, kieltämättä, että suhteutettuna väkilukuun Venäjältä tulee kahdeksanneksi eniten näitä valituksia. Mutta se on se väylä: 13 000 käsittelyssä ollutta ihmisoikeusvalitusperusteista arviota on tehty Euroopan ihmisoikeustuomioistimen kautta suhteessa Venäjään, ja se on iso väylä, keskeinen väylä kansalaisyhteiskunnalle, venäläisille kansalaisille, että he voivat käyttää Strasbourgin tuomioistuinta ja nostaa

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

esille ongelmia, joita yhteiskunnassa on. 98 prosenttia, arvoisa puhemies, näistä valituksista on johtanut sellaiseen tulokseen, että Venäjä on pannut ne täytäntöön. Niitä on pari prosenttia, joita se ei ole täyttänyt, mutta yksikään maa ei ole myöskään 100-prosenttisesti pannut täytäntöön, ei edes Suomi. Niissä on tulkintaongelmia, mutta se on hieno asia, että venäläiset, Venäjän administraatio, ovat kuitenkin joutuneet ja tehneet ne myönnytykset siinä. Silloin kun Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on arvioinut jonkun kansalaisen tekemän valituksen tai viranomaislaiminlyönnin, niin se on silloin arvioitu uudestaan myöskin suhteessa venäläiseen oikeuskäytäntöön, ja tämä on iso asia noteerata. Ja tämänhän me suomalaiset halusimme aidosti tässä myöskin varmistaa sen lisäksi, että parlamentaarinen yleiskokous on dialogin paikka, jossa me eri osapuolet voimme käydä tätä keskustelua yhdessä.

Arvoisa puhemies! Näen tuon ajan kulumisen. Pelkään, että ehkä olen ainoa puheen käyttäjä tästä asiakohdasta, kun katsoo salia tällä hetkellä. Jos sallitte, yhden kulman vielä aukaisisin. Tässä on meillä suomalaisilla ollut keskeistä roolia. Edustaja Inka Hopsu on ollut raportöörinä nuorten roolissa konfliktien ennaltaehkäisyssä ja myöskin konfliktien ratkaisutilanteissa. Hänen raporttinsa on hyvin merkittävä ja myöskin avannut sitä keskustelua siellä meillä. Ja itselläni on nyt hyvinkin merkittävä rooli tässä parlamentaarisessa yleiskokouksessa, joka liittyy Valko-Venäjään.

Tämä Valko-Venäjän tilanne on luonnollisesti viime elokuun vaalien jälkeen aivan uudessa mittakaavassa, laajojen mielenosoitusten jälkeen. Me seurassimme tuota vaalitulannetta ulkoapäin — sitä presidentinvaalia ei päästy tarkkailemaan suoraan silloin elokuussa, mutta Kansainyhteisö, joka on sitä seurannut, ei voi aidosti tunnistaa sen presidentinvaalin tulosta. Siinä on ollut selkeitä ongelmia, ja me myöskin omissa raporteissamme olemme joutuneet käymään niitä läpi. Me olemme tehneet raportin tästä vaalitulanteesta, vaalilakien uudistamisesta, ja se on jo hyväksytty huhtikuun kokouksessamme. Toinen raportti on tehty ihmisoikeustilanteesta, ja sekin käsiteltiin huhtikuun lopussa. Kolmas raportti, jota olemme tekemässä, joka ei oikeastaan ole raportti, vaan enemmän prosessi, jota itse vedän, on ”Call for an inclusive national political process in Belarus” nimeltään. Siinä on kyseessä, ajatuksena, dialogin käynnistäminen yhteiskunnassa, että käydään sitä avoimella mielellä.

Tämä prosessi on koko ajan ollut käynnissä, ja se on herkkä ja iso aihe, ja Euroopan neuvosto on siinä nyt vakavasti pyrkimässä siihen — niin kuin monet muutkin, aivan yhtä lailla Etyjin puolella on pyritty siihen — että tätä Valko-Venäjän tilannetta pystyttäisiin ratkaisemaan rauhanomaisesti. Se on se iso kysymys, [Puhemies koputtaa] että voisi löytyä rauhanomainen ratkaisu ja ratkaisu myöskin niin, että se on sisäinen prosessi, joka siinä käydään silloin lävitse. Tästä kulmasta me yritämme tukea demokratisoitumista ja ihmisoikeuksien toteutumista Valko-Venäjällä. Mutta valitettavasti, kuten me kaikki uutisista tiedämme, taakka on aika iso.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, edustaja, esittelystä. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

18.41 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen jo varsin kattavasti kertoi Euroopan neuvoston viime vuodesta ja toi esiin hyvin sen, miten kulunut vuosi oli myös Euroopan neuvostossa ja Euroopan neuvoston toiminnassa poikkeuksellinen. Uu-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

sia toimintatapoja, sääntömuutoksia ja esimerkiksi etäkokoukset otettiin käyttöön myös Euroopan neuvoston toiminnassa.

Kuten tästä toimintakertomuksesta hyvin käy ilmi, huomattava osa viime vuoden raporteista käsitteli tekoälyä ja koronaviruspandemian vaikutuksia niin kansanterveyteen, demokratiaan kuin myös ihmisoikeuksiin, ja myös Valko-Venäjän tilanne oli näkyvästi esillä, kuten äsken kuulin.

Euroopan neuvoston rooli Euroopassa on merkittävä, ja sille sekä sen yleiskomitean työlle on erityistä tarvetta nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa, jossa demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio ovat uhattuina.

Tässä toimintakertomuksessa on nostettu aiheellisesti esiin myös huoli naisten oikeuksista ja tasa-arvokysymyksistä, jotka ovat olleet vastatulessa monissa Euroopan maissa. Käsittämätöntä on esimerkiksi Puolan ja Turkin ilmoitukset erota Istanbulin sopimuksista. Euroopan neuvosto luo pohjan ja yhteisen ymmärryksen liittyen ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon, ja nämä ovat perustavanlaatuisia lähtökohtia niin Suomessa kuin Euroopan unionissa, ja on olennaista, että Euroopan neuvosto jatkossakin edistää näitä meille elintärkeitä arvoja ja asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Satonen.

18.43 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Kiljuselle asian esittelystä ja myös edustaja Pelkoselle hyvistä kommentteista. Lähinnä jäi kiinnostamaan tämä Valko-Venäjän tilanne, jota edustaja Kiljunen tuossa jo hieman avasi.

Olisi tietysti äärimmäisen tärkeää, että siellä löydettäisiin rauhanomainen ratkaisu. Mutta tuntuu, että se tilanne on pikemminkin vain tiukentunut ja tiukentunut siellä Valko-Venäjällä. Ja kun oli tämä lentokonekaappaus ja siitä seurannut ikään kuin väljen edelleen tulehtuminen, niin tuntuu, että se vetää vain kauemmaksi tätä tilannetta koko ajan ja opposition toimintaedellytykset ovat entistä heikommat. Tiedän, että monet opposition edustajat pelkäävät omaa turvallisuuttaan jo silloinkin, kun ovat Valko-Venäjän ulkopuolella. Lisäksi tuntuu, että tässä on aika isot panokset pelissä, koska samaan aikaan Valko-Venäjän ja Venäjän yhteistyö näyttää tiivistyvän. Tiedämme toki sen, ettei opposition asema Venäjälläkään kovin hyvä ole, ei ainakaan sen opposition, jota Navalnyi kannattajineen edustaa.

Kysyisin vielä edustaja Kiljuselta, kun olette tässä asiassa vahvasti sisällä: mitä keinoja ajattelisitte, että Euroopan neuvostolla ja laajemmin kansainvälisellä yhteisöllä olisi tässä asiassa käytettävissä, ja millä tavalla me saataisiin se kehitys lähtemään myönteisempään suuntaan? Näen myös, että tässä on koko demokratiakehityksen kannalta, ihan globaalisesikin, kyse erittäin isosta asiasta, siinä, mihin suuntaan tämä Valko-Venäjän tilanne kääntyy. Sillä saattaa olla heijastuksia sitten laajemminkin. Siinä suhteessa olisi tietysti äärimmäisen tärkeää, että löydettäisiin sellainen ratkaisu, jota myös Suomi on pyrkinyt ajamaan ja johon myös edustaja Kiljunen omassa puheenvuorossaan viittasi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies, tulen varmuuden vuoksi tänne pöytäkirjaan, koska tämä kysymys oli sen verran moniulotteinen enkä ole ihan varma, kuinka moniulotte-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

teisesti tulen siihen vastaamaan, etteivät ne minuutit tule heti vastaan. — Edustaja Pelkonen esitti erittäin tärkeän huomion, erittäin tärkeän huomion, että tämä Istanbul Convention naisten väkivallasta on yksi Euroopan neuvoston merkittävimmistä uusista asiakirjoista. Sille on annettu kansainvälisestäikin vahva tunnustus, ja se on merkittävä eurooppalainen avaus, jopa niin, että vastaavaa asiakirjaa ei ole YK:n tasolla hyväksytty. Me olemme halunneet luoda selkeän mallin, miten globaalijärjestelmässä myöskin tämä tasa-arvokysymys, perheen sisäinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, naisiin kohdistuva väkivalta, se tematiikka, saataisiin aivan uudella tavalla käsittelyyn ja perus- ja ihmisoikeuksien piiriin. Istanbul Convention on se nimeltään, siis sopimus allekirjoitettiin Istanbulissa, joka sijaitsee Turkissa, ja on aivan totta, edustaja Pelkonen on aivan oikeassa, että on ollut häkellyttävä asia — häkellyttävä asia — että Turkki on ollut vetäytymässä tästä sopimuksesta nyt, ja Puola on toinen eurooppalainen maa. Tämä monitorointiprosessi ei aiheudu näistä asioista, vaan voi sanoa päinvastoin, että ne syyt, jotka sitä monitorointiakin ovat juoksutaneet näihin maihin, ovat samoja syitä, joiden heijastuma on sitten myöskin tämä harkinta, näissä maissa tapahtuneet uudelleenmuotoilut, jotka liittyvät tähän Istanbulin sopimukseen. Harmillinen, erittäin ikävä asia, että näin on tapahtunut, ja meillä on iso työ sillä kullalla.

Edustaja Satonen, Venäjä, Valko-Venäjä, tämä tilanne:

Se on sitten erittäin hankala asia, erittäin hankala asia, erityisesti kun lähtökohtana olisi se, että me haluaisimme löytää tähän diplomaattisen, rauhanomaisen ratkaisun. Haluaisimme löytää myöskin ratkaisun, ja olemme ihan teesimäisesti sen sanoneet, että se sisäinen demokratisoitumisprosessi, oikeusvaltion kehitysprosessi ja ihmisoikeuksien aidon kunnioittamisen prosessi voisivat tapahtua maan sisäisenä kasvuna, ja silloin puuttuisi se, että ulkovallat idästä, lännestä, pohjoisesta tai etelästä puuttuisivat tähän tilanteeseen. Ainoa tapa toimia on luonnollisesti se, mihin Euroopan neuvostokin on viitannut ja myöskin Etyj viittaa, että me haluamme tarjota hyviä palveluksia — jos haluatte, me voimme avittaa teitä löytämään prosessin, jossa se sisäinen dialogi voisi syntyä. Valitettavasti olemme olleet kuitenkin siinä tilanteessa — kaikki me sen tunnistamme — että tässä ollaan pikemminkin menty polarisaation suuntaan kuin sen suuntaan, että löytyisi tätä yhteisymmärrystä.

Te kysytte aidosti, mitkä näistä järjestöistä voisivat olla avuksi. Me voimme arvioida nyt ihan poliittista tilannetta ja sen voin sanoa tässä julkisesti, että kun on sanktiopolitiikka otettu käyttöön, niin se tarkoittaa kyllä sitä, että esimerkiksi Euroopan unionin aktiivinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toiminta, mikä on, on menettänyt merkityksensä silloin kun se on mennyt tähän kohtaan. Silloin on vaikeampi nähdä, että unioni pystyisi tarjoamaan siihen palveluksia. Etyj järjestönä on se aito dialogiprosessia tukeva elin, ja Ruotsin puheenjohtajuuskaudella juuri nyt se olisi mitä luontevin toimintafoorumi. Mutta Etyjinkin kohdalla siihen on tullut takalukko, kun tämä asetelma on kärjistynyt niin tämmöiseksi geopolitiittiseksi kädenväännöksi, niin että Etyj on jäänyt vähän niin kuin hankalaan rakoon tämän ristiriidan vuoksi, ja sen takia sekään ei tahdo saada sitä lukkoa auki. No, Euroopan neuvosto liikkuu täällä pehmeämmän turvallisuuden puolella. Siitä huolimatta, että Valko-Venäjä ei ole Euroopan neuvoston jäsen suoraan, se on jäsenenä meidän Venice Commissionissa, eli assosioitu jäsen meidän juridisessa toimielimessämme, ja tämä, että se liikkuu täällä pehmeämmän turvallisuuden puolella, tekee ehkä mahdolliseksi sen, että Euroopan neuvoston kaltainen kansainvälinen elin voisi antaa tuen sille, että syntyisi tämmöistä pohjaa keskusteluille ja pohjaa tilalle.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Mitä me voimme tarjota heille suoraan? Heillä on Valko-Venäjällä käynnissä tällä hetkellä prosessi, jossa perustuslakia ollaan uusimassa. Se uusimisprosessi on käynnissä. Me haluaisimme aidosti, että se olisi inklusiivinen eli se kattaisi kaikki osapuolet, sanotaan all relevant political stakeholders — käytän englanninkielisiä termejä, kun täytyy olla tarkka siinä muotoilussa — eli kun kaikki relevantit poliittiset toimijat olisivat siinä mukana, silloin se on aito prosessi. Se siitä nyt puuttuu tällä hetkellä, mutta siihen voidaan tähdätä. Ja nimenomaan tämä Venice Commission olisi se elin, jossa nimenomaan Euroopan neuvosto voisi tukea perustuslakiprosessia sillä tavalla, että se voisi johtaa aikanaan myöskin demokraattisiin vaaleihin, joita voidaan kansainvälisesti monitoroida ja seurata, ja niin että on laajapohjainen se osallistumispohja siinä. Vaalit ovat varmaan parlamenttivaalit, ja siten aikanaan myöskin presidentinvaalit ja niin edelleen. Että se lähtisi täältäpäin liikkeelle.

Toinen iso kysymys, missä Euroopan neuvosto voi aidosti antaa apua sinne, on se keskeisin tekijä, minkä takia esimerkiksi Amerikan Yhdysvallat ei voisi olla Euroopan unionin jäsen eikä Euroopan neuvostonkaan jäsen — eikä Kiina ja monet muut maat maailmassa. Nimittäin keskeisin periaate ja perusoikeus on oikeus elämään, ja Euroopan ihmisoikeussopimus kategorisesti kieltää kuolemanrangaistuksen — kategorisesti — ja sen takia maat, joissa on kuolemanrangaistus käytössä, eivät jaa sitä samaa arvopohjaa, mikä on tässä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa olemassa, ja se mahdollistaisi jäsenyyden siten myöskin Euroopan unionissa, koska se on se lähtökohta. Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, jossa edelleen kuolemanrangaistus on käytössä, ja sitä vielä aktiivisesti käytetäänkin. Viime vuonnakin teloitettiin kolme ihmistä ja niin edelleen, eli tämä on aktiivisesti käytössä oleva instrumentti siinä maassa. On kuitenkin avattu se ovi auki, niin että Valko-Venäjälläkin tällä hetkellä vakavasti pohditaan, että kuolemanrangaistuspykälä otettaisiin pois ja kiellettäisiin kuolemanrangaistus, joka olisi pieni askel — siis nyt puhutaan pienestä askeleesta — siihen suuntaan, että tämä ultimate goal eli se iso päämäärä, joka meillä kaikilla tässä on, että Valko-Venäjä voisi aidosti olla joskus Euroopan neuvoston jäsen, voisi toteutua, ja siihen tietysti tämä dialogiprosessinkin käynnistäminen tähtää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

7. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 15/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun. Edustaja Junnila, olkaa hyvä, esittely.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Keskustelu

18.52 **Vilhelm Junnila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatketaan näitä edellisen puhujan sivuamia asioita myös Valko-Venäjistä, mutta käydään hieman ensin Etyjin viime vuotta läpi. Tämä Etyjin parlamentaarinen yleiskokoushan perustettiin 1992 itsenäiseksi toimielimeksi tukemaan jäsenmaiden työtä Euroopan turvallisuuden hyväksi. Sen tehtävänä on keskustella ja ottaa kantaa Etyjin alueella esiintyviin kiistoihin ja Etyj-sitoumusten noudattamiseen jäsenmaissa, ja pandemia vaikutti tietenkin myös yleiskokouksen toimintaan hyvin merkittävästi paljastamalla puutteita esimerkiksi yleiskokouksen säännöissä. Säännöissä ei ole määräyksiä, jotka mahdollistaisivat kokousten järjestämisen muutoin kuin kasvokkain, ja siksi myös yleiskokouksen vuosi-istunto Vancouverissa peruutettiin ja yleiskokouksen johtohenkilöiden vaalitkin siirrettiin vuodelle eteenpäin. Edustaja Kanerva toimi siten yleiskokouksen emerituspresidenttinä ikään kuin ylimääräisen vuoden — kun uutta ei valittu pandemian siirron vuoksi — ja edustaja Kauma kansalaisyhteisön erityisedustajana. Keskustelu on jatkunut erittäin vilkkaana myös etäyhteyksien avulla, vaikka yleiskokouksen yhteistä kannanottoa eli loppuasiakirjaa ei voitukaan hyväksyä.

Näiden virallisempien istuntojen sijaan yleiskokouksen puheenjohtajisto, sääntömääräiset komiteat sekä erityisedustajat ja työryhmät ovat järjestäneet runsaasti erilaisia verkkoseminaareja. On todennäköistä, että näiden kokouksien määrä on ollut jopa suurempi kuin normaalina vuonna, ja ehkä tässä on syytä todeta, että tilanne on jatkunut samanlaisena myös tänä vuonna. Tänä vuonna yhteisiä kokouksia on tässä vaiheessa ollut jo varmaan aika lähellä sitä määrää, mitä oli koko viime vuonna, eli tässä on myös hyvin paljon ihmisten aktiivisuus tämän muuttuneen debatin vuoksi siirtynyt verkkoon ja aktivoitunut.

Monissa verkkokokouksissa on keskusteltu pandemian yhteiskunnallisista seurauksista ja ehkä nyt tavallaan tämän ensivuoden jälkeen useaan otteeseen sitten myös vaikutuksista turvallisuuteen ja demokratiaan, ja vaikka päähuomio on ollut pandemiassa, niin useissa kannanotoissa on korostettu, että pandemia ei saa viedä huomiota Etyjin varsinaisista turvallisuuspolitiikan ja demokratian aiheista. Ehkä oma henkilökohtainen huomio myös on ollut se, että tavallaan sen Etyjin ydintoiminnan ja näiden turvallisuuskysymyksien lisäksi on tullut hyvin paljon tällaisia tavallaan sekundäärisiä aiheita myös Etyjin ohjelmaan, mikä sinällään voi myös viedä keskustelua pois sitten näistä varsinaisista ja perinteisemmistä turvallisuuskysymyksistä ja kysymyksistä, jotka suoraan liittyvät demokratiaan.

Suomella on tällä hetkellä siis kaksi edustajaa yleiskokouksen puheenjohtajistossa, ja yleiskokous on vuosikymmenien aikana luonut toimivan keskusteluyhteyden Etyjin hallitusten välisen sektorin eli instituutioiden kanssa. Yleiskokouksen presidentillä on tilaisuus pari kertaa vuodessa puhua myös Etyjin pysyvässä neuvostossa. Tämä pysyvä neuvosto siis koostuu Etyjin osanottajamaiden suurlähettiläistä. Etyj-maiden hallitukset eivät viime vuonna päässeet yksimielisyyteen neljän instituution johtajanimityksistä, mikä sitten tavallaan vei koko järjestön institutionaaliseen kriisiin. Pääsihteerin tehtävää ryhtyi hoitamaan väliaikaisesti Etyjin konfliktinestokeskuksen johtaja Tuula Yrjölä. Tässä tilanteessa yleiskokous lähetti heinäkuussa aiheesta kirjeen Etyj-maiden ulkoministereille, mukaan lukien ministeri Haavistolle. Kirjeessä peräänkuulutettiin aitoa poliittista johtajuutta. Nimityksistä päästiin onneksi yksimielisyyteen sitten joulukuun ulkoministerikokouksessa.

Etyjin yleistilanteesta vielä hieman: Ensi vuonna tulee kuluneeksi 30 vuotta yleiskokouksen perustamisesta ja vuonna 2025 tulee kuluneeksi 50 vuotta varsinaisen Etyk-pro-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

sessin alusta. Nämä merkkivuodet antavat aihetta pohdiskeluun järjestön tilasta ja tehtävästä, ja niin kutsuttu Helsinki+50, jonka puitteissa näitä asioita pohdiskellaan, on myös ollut agendalla oikeastaan koko tämän alkuvuoden, ja keskustelua on käyty yleiskokouksen mahdollisuuksista ja toimista, joiden tavoitteena on vahvistaa Etyjin toimintakykyä ylipäättään, mutta myös poliittista roolia, ja sitten erityisesti paneutua näihin konflikteja ja kriisejä ennalta ehkäiseviin kysymyksiin järjestötasolla ja tukemaan kenttämissioiden toimintaa pitäen tätä 50-vuotismerkkivuotta silmällä.

Täytynee varmaan mainita, että pandemia on vaikuttanut merkittävästi myös vaalitarkkailuun. Siinä Etyj on kuitenkin kohtuullisen hyvin onnistunut — myös Suomi, joka on osallistunut useisiin missioihin yhdessä Euroopan neuvoston kanssa. Näitä on kuitenkin pystytty toteuttamaan tämän kriisin ajanakin, ja se on ehkä semmoinen hyvä ja hienosti sujuneen yhteistyön osoitus ja ymmärrys tilanteesta, että jos näissä muissa asioissa on ollut institutionaalisia kriisejä, niin tämä ihan keskeinen tehtävä on onnistuttu hoitamaan kohtuullisen hyvin muuttuneesta tilanteesta huolimatta.

Tietenkin nämä hätätilat ja poikkeuslait, rajaustoiminnot ovat vaikuttaneet demokraattisiin prosesseihin eri maissa ja myös vaaleihin, eli näitä on sitten siirretty — myös meillä Suomessa, kuten hyvin tiedämme. Pandemian vaikeutuessa jotkut maat siis peruuttivat ja lykkäsivät vaalejaan, ja tämä vaikutti siten, että tarkkailut siirtyivät, joissakin maissa kokonaan peruuntuivatkin, ja toteutettiin sitten suppeammilla tarkkailuvaltuuskunnilla.

Viime vuonna yleiskokous esimerkiksi lähetti ensisijaisesti parlamenttivaaleihin ja tapauskohtaisesti myös presidentinvaaleihin tarkkailijoita, mutta — aiemmassa puheenvuorossa kun mainittiin Valko-Venäjä — tarkkailijoita ei lähetetty Valko-Venäjän presidentinvaaleihin 2020. Keskustelu niistä ja niitä seuranneista tapahtumista kuitenkin puhutti Etyjin parlamentaarikkoja hyvin vahvasti. [Kimmo Kiljusen välihuuto] — Vaikka tämä sitten ei suoranaisesti tai välttämättä tähän pandemiaan liittynyt, kuten tuolta hyvin todettiin. Syyskuussa puheenjohtajisto järjesti virtuaalikokouksen, johon osallistui Valko-Venäjän valtuuskunnan puheenjohtaja Savinyh ja oppositiohahmo Tsihanouskaja, ja tämä on harvoja tilaisuuksia, joissa molemmat osapuolet olivat läsnä, vaikkakin sitten virtuaalisestikin. Sitten yleiskokouksen emerituspresidentti Kanervan kutsusta myös Tsihanouskaja vieraili Suomessakin tämän vuoden tammikuussa.

Marraskuun USA:n yleisvaalien ja presidentinvaalien tulos on meille kaikille tuttu. Sinne osallistui Suomen valtuuskunnasta allekirjoittaneen lisäksi edustaja Kauma. Tästäkin on myös keskustelu jatkunut hyvin värikäänä yhdysvaltalaislehdissä, kuten tiedämme, mutta keskustellaan siitä jossakin toisessa yhteydessä.

Tämän keskustelun aiheenahan oli viime vuoden toiminta, mutta sallittakoon muutama kommentti myös tämän vuoden toiminnasta. Vaalitarkkailu siis jatkuu. Tässä alkuvuonna oli vaalit myös Kirgisiassa, mihin Suomen valtuuskuntakin osallistui, ja tämän lisäksi myös Bulgariassa on järjestetty vaalit, vaikka sinne emme saaneet valtuuskuntaa lähetettyä, mutta esimerkiksi Albaniaan sitten saimme.

Nyt tässä ovat tuloillaan Armenian presidentinvaalit, ja siihen osallistuu myös edustaja Kiljunen tuolta yleisöstä Euroopan neuvoston puitteissa, ja sitten myös Etyj-valtuuskunta yhteensä kolmella jäsenellä. Siellähän on ollut hyvin värikäs tilanne, ja pääministeri sitten myös ilmoitti erostaan tavallaan pitkällisen prosessin ja painostuksen jälkeen, mutta on nähtävissä, että sielläkin tilanne vakiintuu, kun tämä, ehkä ei enää niinkään edes poliittinen kysymys, vaan sanotaanko tällainen kansan hegemoniallinen ja nationalistinen tunne, on saatu hieman sivuutettua. Tämän Nagorno-Karabahin sodan tilanteethan muuttuivat sil-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

lä tavalla, että se on hyvin, hyvin syvästi vaikuttanut armenialaisiin ihmisiin, ja tämä on siten vielä kärjistänyt tätä tilannetta. Eli tässä ei ole pelkästään edes politiikasta tai näiden Venäjän tai Turkin ja muiden vaikutuksista kyse, vaan tämä on ollut tällainen, sanotaanko kansallinen katastrofitilanne, ja se on myös jo vaikuttanut tähän, [Puhemies koputtaa] millä tavalla tätä prosessia on viety eteenpäin.

Mutta mainittakoon se, että tässä valmistaudutaan tämän vuoden täysistuntoon, joka siis järjestetään hybridimuodossa: pysyvä komitea kokoontuu Wienissä, mutta muilta osin se ja myös äänestykset hoidetaan etänä, kun tämä sääntöprosessi on nyt saatu vietyä eteenpäin. Siellä mielenkiintoista on se, että Suomen valtuuskunnalla on ehdokas puheenjohtajiston jäseneksi: edustaja Kauma on ehdolla yleiskokouksen varapresidentiksi, ja hänellä on [Puhemies koputtaa] koko valtuuskuntamme tuki takanaan. Todettakoon vielä, että varsinaiseen presidentin tehtävään on ehdolla kaksi ehdokasta, norjalainen Henriksen ja ruotsalainen Cederfelt, eli aika erikoinen tilanne, että meillä on Pohjoismaista kaksi varsinaista presidenttiehdokasta. Normaalitilanteessa tämä olisi hyvin haastavaa valinnan kannalta, [Puhemies koputtaa] mutta molemmat ovat aika vahvoissa asemissa, ja muita ehdokkaita ei tähän mennessä ole [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] ilmoittautunut.

Arvoisa puhemies, jos ihan hetken vielä voin jatkaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: On mennyt jo reilu minuutti yli.

Mainitsisin vielä siitä, että NB8 eli Pohjoismaiden ja Baltian maiden edustajat ovat koontuneet, ja he ovat myös koordinoineet yhteistyötä näissä henkilövalinnoissa. Vahva uskomus on, että sekä edustaja Kauma että myös sitten jompikumpi näistä tullaan valitsemaan Etyjin presidentiksi, eli Pohjoismaiden edustus tältä osin vaikuttaa hyvin lupaavalta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia perusteellisesta esityksestä menneeseen ja tulevaan. — Sitten mennään edustaja Kiljusen puheenvuoroon. — Kiljunen, Kimmo.

19.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin mielelläni puhun muutaman sanan tästä Etyjin parlamentaarisesta yleiskokouksesta. Olen sen pitkäaikainen varapresidentti ollut ja ollut useissa tehtävissä siinä järjestössä, muun muassa Keski-Aasian ja Moldovan erityisedustajana useita vuosia, ja edelleenkin olen mukana tässä valtuuskunnan työssä.

Mutta kun puhutaan Etyjistä, niin ihan ensimmäiseksi täytyy ottaa sana ”Helsingin henki”. Tämä järjestö, jos mikä, on sen Helsingissä 1975 pidetyn Etyk-konferenssin seuraaja. Aivan olennaisesti järjestö muuttui tietysti vuonna 91, kun Pariisin sopimus allekirjoitettiin ja otettiin tavallaan uusi alku koko eurooppalaisen turva-arkkitehtuurin luonnille ja yhteistyölle. Silloin vakiintui tähän poliittiseen keskusteluun käsite ”laaja turvallisuus”, ja se on hyvä tietysti tunnistaa, mitä me sillä laajalla turvallisuudella silloin tarkoitimme ja mitä sillä tarkoitamme erityisesti tänä päivänä, kun meillä on tämä laajan turvallisuuden käsite monella tavalla aktueeli sekä poliittisessa keskustelussa että myöskin polarisaation kautta, mikä nyt on tapahtunut Euroopassa. On hyvä muistuttaa, mitä se Helsingin henki pitää sisällään.

Laaja turvallisuushan voidaan määritellä ehkä kolmestakin kulmasta.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Yksi kulma on se, että turvallisuutta ei rakenneta toisen kustannuksella. Yhden turvatomuus on kaikkien yhteinen turvatomuus, ja silloin lähdettiin nimenomaan purkamaan pelotejärjestelmiä, jotka ovat toisinpäin, toiseen suuntaan uhka. Eli asevaraisuudelle haettiin uusia vaihtoehtoja, ja siihen syntyivät nämä olennaiset tekijät, jotka Etyjissä ovat edelleenkin runkotekijänä, nämä erilaiset luottamusta lisäävät toimet, joihin kaikki eurooppalaiset valtiot sitoutuvat. Valitettavasti kruununjalokivi näissä luottamuksellisissa toimissa eli tämä Open Skies -sopimusjärjestelmä on alkanut purkaantua — Trumpin Yhdysvallat vetäytyi siitä ensimmäisenä, ja nyt on myöskin Venäjä ilmoittanut vetäytyvänsä siitä — eli nämä avoimet lennot, joita voidaan tehdä: valvotaan sotilastukikohtia, varustautumista, sotaharjoituksia kansainvälisesti yhdessä. Tämä järjestelmä on alkanut nyt vahvasti rapautumaan Euroopassa, valitettavasti. Eli olemme siirtymässä yhä enemmän tähän jaetun turvallisuuden käsitteeseen pois tästä jakamattomasta — jakamattomasta sillä tavalla, että turvallisuus on pikemminkin ei yhteistyön varaista vaan jakautunutta — ja tässä ollaan ongelmallisessa tilanteessa.

Toinen uusi ulottuvuus ”laaja turvallisuus” -käsitteessä on tietysti se, että kysymys ei ole ainoastaan sotilaallisista uhista. Tämä pandemiatilanne tietenkin kertoo meille niistä turvallisuusriskeistä, jotka ovat paljon, paljon muutakin kuin vain sotilaallisia uhkakuvia: siinä voidaan lähteä liikenteeseen luonnononnettomuuksista, hajoavista valtioista voidaan lähteä liikkeelle, terrorismista, kansainvälisestä rikollisuudesta, niin edelleen ja niin edelleen — tämä on hyvin laaja käsite.

Ja kolmas, joka on se iso käsite, joka on myöskin muuttanut tämän turva-arkkitehtuurikeskustelun kansainvälisesti, on se, että me emme ”laaja turvallisuus” -käsitteessä puhu ainoastaan valtioiden turvallisuudesta vaan ihmisten turvallisuudesta. Sen takia tämä ihmisoikeusperusteisuus tänä päivänä suomalaisessakin ulkopoliittisessa keskustelussa on niin avainkäsite. Se liittyy suoraan tähän laajaan turvallisuuteen. Eli me puhumme myöskin ihmisten oikeuksista ja turvallisuudesta, emme vain valtioiden koskemattomuudesta, joka sekin on tärkeä asia. Sitä ei pidä aliarvioida missään tapauksessa tässä suhteessa, mutta se täydentyy tällä ihmisoikeusagendalla. Ja nämä ovat kaikki niitä isoja kysymyksiä, joissa Etyj-järjestelmä on ollut aktiivinen — myöskin Euroopan neuvosto on niissä aktiivinen nimenomaan laajan turvallisuuden lohkoilla — ja tämä on tärkeää tässä huomioida.

Edustaja Junnila tässä toi esille parlamentaarisen yleiskokouksen keskeisiä tehtäviä. Se tietysti tekee näitä säännöllisiä kokouksia, mutta se, missä se on ollut keskeisessä roolissa, on ollut kansainvälinen vaalitarkkailu. Etyj-järjestö, ennen kaikkea ODIHR, on siinä se ykköselin koko maailmassa, kaikkein pisimmälle viety metodologia liittyy vaalien seuranta-järjestelmään. Euroopan neuvostokin tekee näitä vaalitarkkailuja yhteistyössä ODIHRin ja Etyjin kanssa. Ne usein toteutetaan, tehdään, jopa julkilausumat, yhteisissä lehdistötilaisuuksissa. Yhteenvedot vaaleista tehdään yhdessä, näiden järjestöjen kesken. Mutta ehdottomasti Etyj ja ODIHR ovat tässä ykköstekijä. Se varsinainen asiantuntemus ja ennen kaikkea tämä pitkäaikainen vaalitarkkailu — long term — tapahtuu ODIHRin kautta, koska poliittinen seuranta, jota me poliitikot tehdään, on aina lyhytaikaista vaalitarkkailua. En mene näihin yksityiskohtiin, mutta tämä pandemiatilanne on vaikeuttanut molempien järjestöjen osalta nyt tätä vaalien tarkkailua ja seurantaa.

Sen lisäksi Etyj-järjestössä on hyvin keskeinen rooli näillä erilaisilla erityisedustajilla — special representatives — ja siellä ovat monet parlamentaarikot keskeisissä rooleissa. Viittasitte edustaja Kaumaan tällä hetkellä, mutta siellä monissa muissakin kohdissa Etyjin piirissä nämä erityisedustajat, parlamentaarikot tekevät sitä aktiivista, varsinaista työtä, joka

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

ei näy kyllä julkisuudessa eikä näy välttämättä parlamentaarisen yleiskokouksen työssäkään muissa tilanteissa kuin silloin, kun näitä raportteja tehdään. Mutta se on konkreettista vaikuttamista sitten itse niissä yhteiskunnissa, joihin mennään, koska usein heihin suhtaudutaan... On kysymys sitten Moldovasta, Keski-Aasiasta, joistain muista maista, vaikkapa Valko-Venäjistä, niin jos sitä vain päästäisiin seuraamaan, niin näillä toimijoilla on suuri merkitys. Ja tämä on itse asiassa, arvoisa puhemies, sitä parlamentaarista, ulkopoliittista vaikuttamista, joka harvemmin näkyy ja tunnistetaan. Ja viittaa nyt muun muassa tähän ulkoasiainvaliokunnassa tänään käytävään selontekokeskusteluun. Me olemme tehneet nyt raporttia, ja haluamme selkeästi myöskin noteerata tämän parlamentaarisen työn eri tavalla kuin koskaan aikaisemmin.

Ja viimeisenä passuksena viittasitte tähän keskusteluun silloin syyskuun alussa, joka oli tietyllä tasolla semmoinen honeymoon-vaihe, dialogivaihe suhteessa Valko-Venäjään. Viittasitte siihen, kun Svetlana Tsihanouskaja ja Andrei Savinyh kävivät teillä Etyjissä keskustelun. Sitä ennen he olivat käyneet samalla tavalla keskustelun Euroopan neuvoston poliittisessa komiteassa. Mutta ehkä semmoisena kurioositeettina haluan sanoa: tiedän sen molempien osapuolten puolelta, että ainakin toinen näistä osapuolista — en rupea nimeämään tässä sitä — totesi: ”Minä en keskustellut sen vastapuolen kanssa, minä keskustelin parlamentaarille yleiskokoukselle.” Eli sekin oli omalla tavallaan kriittinen hetki, hieno hetki, että se keskustelutilanne silloin oli. Ja sitä kohtihan pitäisi pyrkiä, että nämä keskeiset eri poliittiset toimijat Valko-Venäjällä löytäisivät ne aiheet, mistä ovat samaa mieltä. Niitä asioita, mistä ollaan eri mieltä, on paljon, mutta kun löytyisi edes ne asiat, mistä ollaan samaa mieltä, niin sillä tavalla se prosessi lähtisi eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.12 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Kiljunen aloitti täällä keskustelun aiheesta, niin pureudutaan siihen hieman.

Jatkan tuosta edellisestä vielä sen verran, että kun NB8 eli Pohjoismaiden ja Baltian maiden Etyjin edustajat tuossa tapasivat, se oli itse asiassa se päivä, kun Ryanairin lentokone ohjattiin laskeutumaan Minskin lentokentälle. Otimme silloin myös yhteisen kannan siihen ja yhteyden lordi Peter Bownessiin, joka siis toimii tällä hetkellä yleiskokouksen presidenttinä. Hän on siinä asemassa sen vuoksi, että edellinen ei tullut valituksi Georgian parlamenttivaaleissa. Hän joutui sitten tavallaan kesken pandemian ja kesken kauden varapresidenttinä tähän tehtävään. Eli tässäkin oli hyvin mielenkiintoinen tilanne, kun Tsere-teli ei tullut valituksi Georgiassa. Hyvin värikästä on ollut Etyjin viime vuosi ja sitten tämäkin.

Tämän jälkeen Peter Bowness otti hyvin ankaran kannan siinä, että tässä tilanteessa ei voi seurauksetta ja vastuutta myöskään Valko-Venäjä olla. Tässä on ehkä kuitenkin vaikeutena se, että myös Etyj on ollut omassa roolissaan hieman ongelmissa. Viittaa vaikka Minsk-ryhmään, joka sitten taas ei nimestään huolimatta sen enempää liity Valko-Venäjään vaan Armenian ja Azerbaidžanin tilanteeseen. Ja kun tässä valtiolliset toimijat — Venäjä ja Turkki, muutamia mainitakseni — ovat yhä enemmän ottaneet sotilaallista otetta ja kasvattaneet turvallisuuspoliittista vaikutusvaltaansa siellä, niin tässä on Etyj valitettavasti jäänyt hieman sivurooliin, ja se on sellaista, mikä järjestön pitäisi pyrkiä yhdessä Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa oikeasti huomioimaan jatkossa. Tietenkin myös Turkki osana tätä prosessia on halunnut hieman jarruttaakin tätä tehtävää, koska on ollut ehkä heille suora-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

viivaisempaa toimia yhteistyössä Azerbaidžanin kanssa tässä kriisissä. Mutta ei voi olla myöskään niin — emme voi tuudittautua siihen ajatukseen — että Eurooppa voi aina katsoa sivusta, kun aivan sen lähituntumassa tapahtuu. Tämä on nyt oikeastaan aika surullinen esimerkki, mitä Vuoristo-Karabahissa tapahtui ja kuinka erityisesti EU-johtajat omalla reagoimattomuudellaan omalta osaltaan ottivat osaa tähän. Tässä on varmasti kaikilla parantamisen varaa.

Tuossa edustaja Kiljunen mainitsi erilaisia yleiskokouksen ryhmiä, jotka siellä toimivat ja jotka ovat tavallaan yleiskokouksen yhteydessä mutta eivät välttämättä edes virallisia. Tietenkin erityisedustajat ovat omassa virallisessa toiminnassaan, mutta näitä on paljon, ja näissä itse asiassa moneen asiaan pureudutaan hyvin syvällisesti ja siltä osin voidaan vaikuttaa myös konfliktien ehkäisyyn ja tähän ydintoimintaan, joka on vaalitarkkailut, ja sen kehittämiseen, kuten tuossa mainittiin.

Unohdin tuossa aiemmin mainita, että myös Moldovassa on heinäkuun alussa vaalit ja niihinkin myös Suomen delegaatio osallistuu, ei ehkä niin suurella panoksella kuin vaikka Yhdysvaltoihin, mutta olemme kuitenkin siellä läsnä. Myös edustaja Kauma on omalta osaltaan vastuussa tästä Moldovan missiosta.

Etyjissä valitaan siis kahdeksan varapresidenttiä. Ehdokkaita on tällä hetkellä noin kymmenen, eli siltä osin on hyvin vahvakin asetelma, että Suomen valtuuskunta tässä saa yhden varapresidentin. Mutta tällä äänestyksen lopputuloksella on merkitystä siinä järjestyksessä, mihin nämä ehdokkaat asetetaan. Käytännössä eniten ääniä saaneiden virkakausi kestää kolme vuotta ja vähiten näistä kahdeksasta saaneella se kestää yhden vuoden. Eli sellaista merkitystä sillä kuitenkin on.

Sitten tuossa edustaja Kiljunen mainitsi Open Skies -sopimuksen. No, se on tietenkin symbolisesti hyvin merkittävä mutta — ehkä nyt menee jonkun muun valiokunnan asioiden puolelle — sotilaallisesti aika vähämerkityksellinen asia. Mutta ehdottomasti symbolisesti ja konfliktin ratkaisujen ja näiden kannalta merkittävä, vaikkakin modernin sotilas-teollisuuden tarkoituksessa näillä tarkkailulenkoilla on aika pieni merkitys nykyään.

Sitten tuossa mainittiin myös tämä lehdistötilaisuus ja muut, jotka vaalitarkkailussa pidetään — nämä ensilöydökset, mistä vaalitarkkailijat sitten tuottavat raportin. Eli sekä ODIHRin pitkäaikaistarkkailijat että myös parlamentaarisesti toimivat kansanedustajat, jotka siellä ovat lyhytaikaistarkkailijoina, teettävät tämän yhteisen dokumentin ja saavat ehkä sen keskeisen huomion, kun silloin vaalit ovat ajankohtaisia ja nämä ensilöydökset tulevat tavallaan jo seuraavana aamuna tai viimeistään seuraavana iltapäivänä. Vähemmälle huomiolle jää se loppuraportti, joka julkaistaan yleensä 1–2 kuukauden kuluttua vaaleista. Tässä on sitten yleensä myös tilastollista analyysiä ja sellaisia huomioita, joita ei ole siinä ajassa vielä ehditty puida. Eli siis tässä käytännössä edellisenä yönä lasketaan tulos, ja sitten on jo löydöksiä seuraavana tiedossa. Eli se on ehkä sellainen, mikä niin ODIHRin ja Etyjin kuin Euroopan neuvostonkin pitäisi vahvemmin nostaa esiin: tämän loppuraportin merkitys ja se, millä tavalla se muuttaa näitä demokraattisia prosesseja ja itsetarkkailun luonnetta näissä maissa. Nythän on siirrytty tilastopohjaisesta tarkkailusta yhä enemmän havaintopohjaiseen tapaan toimia. Aika näyttää sitten, miltä osin se tätä tilannetta muuttaa, mutta joka tapauksessa tämä kokonaisuus ODIHRin ympärillä on myös mennyt jatkuvasti ammattimaisempaan suuntaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

19.19 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pistäkää mikrofonin päälle.

Kaksi huomiota: Ensinnäkin tämä Open Skies -sopimus, edustaja Junnila totesi, että se on ollut tärkeä symbolisesti eikä niinkään sotilastechnisesti. Toisaalta kun kuuntelee suomalaisten sotilasviranomaisten puheita tänä päivänä, he kovasti valittavat sitä, että häviää se mahdollisuus, mikä aidosti Suomella on ollut, että me voimme Venäjän ilmatilasta legitimitä seurata Venäjällä muun muassa varustelukehitystä, tukikohtia ja niin edelleen. Tietysti päinvastoin se tilanne on olemassa, mutta olennaisempaahan tässä on tunnistaa se merkitys. Minä en puhuisi symbolisesti merkittävistä silloin, kun me puhumme luottamusta lisäävistä toimista. Pienetkin askeleet, jotka lisäävät keskinäistä luottamusta ja avoimuutta, ovat isoja merkitykseltään, ja sen takia, vaikka ne eivät nimenomaan sotilaallisessa mielessä olekaan ratkaisevia, ne ovat isoja merkityksiä tässä poliittisessä mielessä. Sen takia se on valitettavaa, että me olemme polarisoituvassa tilanteessa suurvaltojen kesken tällä hetkellä Euroopassa, mikä heikentää meidän kaikkien turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin kaksi sanaa sanoa tästä Armenia ja Azerbaidžan -tilanteesta, kun sitä on joutunut tietysti seuraamaan aivan läheltä ja tunnistaa juuri nämä ongelmat.

Se parlamentaarinen kriisi, mikä on Armeniassa, johtuu ensi sijassa tästä sodasta ja siitä, että Armenia niin sanotusti hävisi sen sodan. Tämä oli ikävää, että se Minsk-prosessi ei ollut johtanut neuvotteluihin, Minsk Group ei ollut onnistunut tätä neuvotteluprosessia todella aidosti aikaansaamaan, ja tässä käytettiin aidosti voimaa, sotilaallista voimaa. Kertoo myöskin sotilastechnologian kehityksestä, että huolimatta Armenian hävittäjälaivastosta se oli kykenemätön toimimaan drooneja ja lennokkeja vastaan, jotka olivat toisella puolella niin paljon kehittyneempiä järjestelmiä, ja se johti tietysti kaoottiseen asetelmaan siellä Nagorno-Karabahin alueella.

Se ulkoinen väliintulo siltä osin, olisiko siinä Euroopan mailla ollut tilaa olla enemmän aktiivisia ja Etijillä mahdollisuuksia olla aktiivisempi, niin ehkä Etijillä olisi voinut olla tilaa enemmän, mutta sitä yhteisymmärrystä ei sieltä löytynyt. Siinä tuli sitten ratkaisu, jonka Venäjä lanseerasi aidosti. Voin sanoa sen ihan avoimesti julkisesti, että hyvä on, että saatiin aseet vaikenemaan. Se oli ratkaisevan tärkeää.

Olennaista on kuitenkin tunnistaa, että tässä sopimuksessa, joka tehtiin — se ei vielä ole varsinainen rauhansopimus — ei itse asiassa ratkaistukaan Nagorno-Karabahin kansallispoliittista asemaa. Se jätettiin siinä vielä auki. Rajalinja saatiin määriteltyä sillä tavalla, mihin Azerbaidžanin armeija pysähtyi. Azerbaidžan sai tällä sotilastoimellaan seitsemän isoa, laajaa aluetta, jotka Armenia oli nimenomaan Azerbaidžanilta miehittänyt, legitimitä miehittänyt, ja pienen osan myöskin itse Nagorno-Karabahista, joka on ollut itsehallinnollinen alue Azerbaidžanin sisällä ja luetaan kansainvälisoikeudellisesti [Puhemies koputtaa] edelleenkin kuuluvaksi Azerbaidžaniin mutta itsehallinnollisena, erillisenä alueena. Tämän armenialaisalueen eli Nagorno-Karabahin asemaa ei tässä kuitenkaan määritellyt. Se jäi lopputuloksena avoimeksi. — Ymmärrän, puhemies, joudun nyt keskeyttämään täältä käsin tulevan puheenvuoron ja sanomaan lopputeesin. — Se johti kyllä siihen, että venäläinen läsnäolo, sotilaallinen läsnäolo, tuli pysyväksi sekä Armenian puolella, jossa he

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

ovat olleet jo aikaisemmin, mutta myöskin nyt Azerbaidžanin alueella tässä rauhanvälitystehtävässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Sitten edustaja Junnila.

19.22 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Mitä tulee Open Skies -sopimukseen, aina-kaan viimeisimpien raporttien mukaan, mitä olen lukenut, sen sotilaallista merkitystä ei ole pidetty merkittävänä nimenomaan sen vuoksi, että nyt meilläkin on mahdollisuus sotilas-tiedustelussakin vaihtaa tietoja ja ei olla tavallaan enää satelliittitietojen varassa. Eli siltä osin tämä on kyllä ainakin heidän arvionsa mukaan liikkunut symbolisempaan suuntaan kuin aikaisemmin.

Tässä edustaja Kiljunen sivusi Armenian ja Nagorno-Karabahin tilannetta. Sehän pitää paikkansa, että tämän aikaisemman sodan — siis puhutaan tästä isosta 90-luvun alun so-dasta eikä näistä pienemmistä taisteluista, joita on jatkuvasti siellä ollut — yhteydessään Armenian ja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Armenia otti haltuunsa yhdeksän varsinaisen Nagorno-Karabahin alueen ulkopuolista aluetta, jotka olivat aiemmin kuuluneet Azerbaidžaniin ainakin siinä neuvostomallissa. Tästä on ollut se suuri kiista, eikä ole halut-tu tehdä luovutuksia myöskään Armenian taholta suuntaan eikä toiseen. Nythän tilanne on sitten muuttunut hyvin radikaalisti. Ei puhuta edes näistä seitsemästä, mistä edustaja Kil-junen mainitsi, vaan tästä Artsakh-nimisestä, jota Armeniakaan ei ole tunnustanut mutta joka käytännössä toimii niin kuin valtio tällä alueella itsenäisenä, ja heillähän tämä alue siis ulottui koko tälle alueelle mukaan lukien tämä vanha Nagorno-Karabah. Nyt tämän sodan seurauksena Azerbaidžan on saanut alueita, jotka eivät taas ole missään vaiheessa kuuluneet varsinaisen Azerbaidžanin alueisiin, eli myös näiden seitsemän alueen ulkopuolelta, ja sen vuoksi tämä tilanne on kyllä äärimmäisen haastava ratkaista.

Toisekseen myös neuvostoaikaiset kartat, joiden perusteella on piirretty nämä rajaviivat, ovat olleet hyvin epätarkkoja, ja nyt viime aikoina esimerkiksi Sevan-järven selkkaus on johtanut siihen, että käytännössä on myös tulkintaeroavaisuuksia siitä, mikä kuuluu mil-lekin puolelle. Eli tämä on erittäin vaikea ja haasteellinen tilanne.

Siinä edustaja Kiljunen on täysin oikeassa, että mitä tulee nimenomaan tämän Artsakhin, Nagorno-Karabahin pohjalle perustetun valtion, rooliin — sen tunnustamista tai mil-lään tavalla sen roolia yksilöimättä — niin näissä ratkaisuissa ei ole edetty, ja se on ehkä se kaikkein keskeisin ongelma. Ei edes tämä pakolaiskriisi ja sodan runtelema kansallistunne ja niin edelleen, nälänhätä tai muutkaan, vaan oikea, siis hyvin pitkäkestoinen turvallisuus-haaste on se, [Puhemies koputtaa] että tälle alueelle ei vahvistunut roolia edelleenkaan, vaikka siellä alueella ovat nyt Venäjän niin sanotut rauhanturvaajat ja taistelut suurimmal-ta osaltaan ovat seesteiset. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt mennään tarkalleen tähän 3 minuuttiin. — Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jotta se tulee selkeäksi kuulijoille, niin tietysti tämä Nagorno-Karabah on armenialaisaluetta, siis se on armenialaisten asuttamaa aluetta, joka kuului kansainvälisoikeudellisesti Azerbaidžaniin. Se on ollut se itsehallin-non luonne siinä. Artsakh ikään kuin itsenäistyi, mutta sehän oli Armeniaan käytännössä integroitunut kokonaisuus. Se, mikä siinä nyt tavallaan jäi ratkaisematta, on se, mikä kan-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

sainvälisoikeudellinen asema tällä itsehallintoalueella, Artsakhilla tai Nagorno-Karabahilla jatkossa on. Osia siitä alueesta otti Azerbaidžan hallintaansa, jotka ovat ihan Stepanakertin, joka on pääkaupunki, kyljessä — siitä on kuusi kilometriä, ja Azerbaidžanin valtaamasta Şuşan kaupungista tai kylästä näkyy Stepanakert, heidän pääkaupunkinsa. Eli se on nyt hyvin tiukassa kontrollissa myöskin Azerbaidžanin puolelta.

Mutta se, mikä tässä nyt tapahtui olennaisesti, niin nämä venäläisten rauhanturvajoukot — niitä voi sanoa niin sanotuiksi tai ei- niin sanotuiksi rauhanturvajoukoiksi, mutta kun ne ovat joka tapauksessa stabiiloineet sen tilanteen, niin siellä ei ole enää avoin konfliktitilanne — ovat tulleet sinne pysyvästi jäädäkseen. Se on tässä se ongelma, että me emme löytäneet sinne kansainvälispoliittisesti hyväksyttävää ratkaisua tälle asetelmalle, ja siinä mielessä tämä avoin konflikti jää tähän vielä elämään eli jää määrittelemättä tämän armenialaisten asuttaman, Azerbaidžaniin kuuluneen Nagorno-Karabahin alueen asema. Ja minä vain pelkään, että niin kauan kun tätä laajempaa sopimusta ei ole näissä jäätyneissä konflikteissa — joihin kuuluvat Abhasia, Etelä-Ossetia, Transnistria ja niin edelleen, ja tänä päivänä Luhanskin ja Itä-Ukrainankin alue, puhumattakaan Krimistä — eli niin kauan kun nämä asiat ovat avoimella tilalla, meillä on tätä jännittynyttä keskustelua Euroopassa koko ajan. Tämä polarisoi ja polarisoi ja polarisoi, ja se suuri haave, joka oli 90-luvun alussa, luoda tällainen obštšaja Jevropa eli yhteinen Eurooppa — jos käyttää venäläistä termiä, minkä Gorbatšov silloin aikanaan lanseerasi — se on kaukana, kaukana, kaukana.

Nyt tämä on tämmöistä pienten enklaavien hallintaa näillä alueilla, joka synnyttää pelkiä jännitteitä ja sisäisiä ristiriitoja, ja tämän kanssa me nyt sitten Euroopassa joudumme tällä hetkellä elämään, ja siinä, kuinka niihin löydetään ratkaisuja, viisaat neuvot ovat tarpeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila.

19.28 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tuossa se saatiin ratkaistua ikään kuin tällä sodalla. Eli Nahitševan, joka on siis kuulunut Azerbaidžaniin jo aiemmin, sai maayhteyden Azerbaidžaniin. Se oli osana Armenian myönnytyksiä eksklaaveihin, jotka siis sijaitsevat vielä nyky-Armenian pohjoispuolella, ja niiden rooliin ei tullut mitään ratkaisua.

Tuossa edustaja Kiljunen kuvasi hyvin tilanteen haasteellisuutta. Faktahan on se, että vuoden 92 jälkeen käytännössä nämä alueet ovat olleet etnisesti armenialaisia, ja nyt tilanne taas muuttuu näiden seitsemän maakunnan osalta. Sinne asutetaan hyvin paljon sekä paluumuuttajia että aivan uusia ihmisiä Azerbaidžanin toimesta. Tämä eskalaatio on, sanoisin, hyvin mahdollista myös jatkossa, vaikka nämä niin sanotut rauhanturvaajat siellä ovatkin, koska tilanne on vain jäänyt. Se on aiemminkin ollut niin — jonkin aikaa on eletty sulassa sovussa, kunnes taas on haettu rajalinjauksiin uusia ratkaisuja.

Tämän Nahitševanin lisäksi Armenialla on keskeinen ongelma nyt nimenomaan yhteydessä Stepanakertiin. Jos vaikka Jerevanista yrittää matkustaa Stepanakertiin, jossa käytännössä ainoa mahdollinen reitti on siis kulkea Armenian kautta, niin koska siinä oleva maakunta jäi tässä sodassa Azerbaidžanille, se koko tielinjauskin pitää rakentaa uudelleen. Ehkä semmoinen keskeinen, mihin Suomi ja Etyjkin voisivat vaikuttaa, on lentoyhteyden avaaminen. Stepanakertillahan on ollut toimiva lentokenttä, mutta sieltä ei ole koskaan noussut yhtään konetta, koska Azerbaidžan on uhannut pudottaa kaikki siviililentokoneetkin, jos sitä uhataan.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Tässä myös Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön tuloksena voisi ehkä olla se, että vuoropuhelua tältä osin mahdollistettaisiin. Se helpottaisi jo paljon sekä paikallisten ihmisten että myös Etyjin ja ODIHRin ja UNHCR:n kaltaisten toimijoiden asemaa ja toimintavaltuutta, kun tämä yhteys saataisiin kuntoon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 7/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Avaan yleiskeskustelun. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.31 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Toivon, että myös tämä yrittäjien työttömyysturva-asia vielä kiinnostaa. Tässä ei ole kyse ollenkaan pienestä asiasta. Kysehän on siitä, että tämän koronaviruksen aikana on otettu käyttöön sellainen poikkeuksellinen järjestely, että niillä yrittäjillä, käytännössä lähinnä yksinyrittäjillä, joiden kuukausitulo jää alle 1 087 euron — se on muistaakseni se tarkka raja — on mahdollisuus saada työmarkkinatukea. Tätä tukea on myönnetty viime tietojen mukaan 22 500:lle ihmiselle, eli kyse on ihan merkittävästä määrästä. Ja tässä arvioidaan, että jatkossakin 22 000 henkeä tätä vielä tarvitsisi.

Hallituksen esitys on asiassa ihan oikean suuntainen, mutta riittämätön, ja se on riittämätön nimenomaan tämän aikataulun osalta. Nyt kun tämä asia tullaan täällä hyväksymään, kuten oletan — kaikki kaikei kannattavat sen hyväksymistä — niin tämä yrittäjien oikeus työttömyysturvaan tulee jatkumaan heinä-, elo- ja syyskuun. Mutta kyllä ainakin oma käsitykseni tästä koronatilanteesta on se, että ei olla vielä lähelläkään normaalia tilannetta. Me tiedämme ne huolet liittyen vaikka matkailuun, joka tällä hetkellä on ollut paljon esillä, myöskään palveluelinkeinot eivät toimi vielä lähellekään normaalisti. Vaikka rokotukset ovatkin edenneet, niin osa ihmisistä on edelleen varovaisia menemään tapahtumiin, joissa tapaa toisia. Meillä on edelleen olemassa merkittävästi rajoituksia, vaikka niitä onkin höllennetty, joten monilla toimialoilla, minkä näkee hyvin vaikka taksien toiminnasta, ei olla lähelläkään normaalia tilannetta. Joten olisi kyllä vahvat perustelut sille, että tätä tilapäistä tukea — kannatan siis sitä, että se on tilapäinen, en kannata sitä, että se tulisi pysyväksi järjestelyksi — maksettaisiin pidemmälle.

Kokoomus yhdessä perussuomalaisten kanssa onkin tehnyt tähän vastalauseen, jossa esitämme sitä, että tämä yrittäjien työttömyysturva ei olisi voimassa syyskuun loppuun as-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

ti, vaan että se olisi voimassa myös loka-, marras- ja joulukuun eli tämän vuoden 2021 loppuun asti. Mielestämme tämä koronatilanne ja se käyttäjämäärä, joka tosiaan on yli 20 000 ihmistä, jotka tätä apua tarvitsevat, antavat hyvät perusteet sille, että mentäisiin pidemmälle. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.34 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen tuossa aiemmin hyvin totesi asian, ja olemme perussuomalaisissa tosiaan samaa mieltä. Tämä koronapandemia ja sen vaikutuksethan eivät lopu kuin seinään sitten, kun vihdoinkin tautitilanne alkaa näyttää nollaa ja päästään tavalliseen elämään kiinni, vaan kyllä tämä jatkuu pidempään myös työttömyysturvan osalta ja muuten. Tämä on ehdottomasti otettava huomioon, ja pidämme hyvin perusteltuna, että tämä ulotettaisiin koskemaan myös koko loppuvuotta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

19.35 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kun nyt täällä salissa odottelen seuraavaa kohta, joka niin ikään koskee yritysten tukemista ja yrittäjien tilanteen helpottamista, niin käytän nyt hyväkseni tämän tilaisuuden ja käytän lyhyen puheenvuoron siitä, että mielestäni on ollut hyvin tärkeää, että tässä aika hurjassa tilanteessa olemme yrittäneet kaikin eri tavoin turvata sitä, että emme näkisi ikäviä konkurssiaaltoja ja että yrittäjät voisivat tuntea olonsa helpommaksi. Tämä on tietenkin siinä kokonaisuudessa mielestäni ollut tärkeä, välttämätön ja hyvä toimi, ja on tietenkin hyvä, että tätä on jatkettu. Ja kyllä minä itse ainakin ajattelen, että mikäli tilanne ei helpottaisi, niin ei kai ole perusteltua niin jatkaa, että yhtäkkiä tuki loppuisi, vaan uskoisin, että siinä tilanteessa löytyy helposti näkemystä siitä, pitäisikö edelleen jatkaa, koska kyllähän tässä varmasti kaikkien yhteinen tavoite on vahvasti se, että kun tämä pandemia vuosi takaperin iski tosi vahvasti päälle, niin siinä tilanteessa tehtiin tässä ja nyt kaikkemme, jotta se tavallinen ihminen, palkansaaja, yrittäjä, kuntien palveluista nauttiva ihminen, ei jäisi vaille huolenpitoa ja turvaa, ja tämä liittyy tietenkin toimeentuloon ja on sillä tavalla ollut hyvin tärkeä kysymys. Eli käytin nyt tämän puheenvuoron sanoakseni, että mielestäni kysymyksessä on tärkeä, hyvä ja tarpeellinen esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja edustaja Satonen, olkaa hyvä.

19.36 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Olen perustellusti ihan samaa mieltä kuin edustaja Viitanen, ja varmaan on niin, ja uskon myös siihen, kun tätä on jo useita kertoja pidennetty, että tämä pidennys voidaan vielä kerran tehdä myöhemminkin, mutta täytyy kyllä sanoa, että kun tässä on kyse kumminkin ihmisille hyvin tärkeästä perusturvasta tässä tilanteessa, niin ei tämä nyt hirveän hyvää hallintoa ole, että nytkin tämä on jo loppumassa tämän kuun lopussa, ja nyt me tässä käydään keskustelua, että tämä saadaan voimaan niin, että tämä kattaa nyt heinä-, elo- ja syyskuun. En usko, että tässä nyt kohtuutonta menetystä valtiolle tulisi, vaikka tämä kertalaakista pistettäisiin voimaan vuoden loppuun, kun täytyy muistaa se, että näiden henkilöiden, jotka tätä saavat, ensisijainen tavoite on kyllä se, että he saavat oman yritystoimintansa käyntiin, eikä suinkaan se, että mahdollisimman pitkään olisivat tällä työmarkkinatuella, joten olisi ikään kuin päätöksen-

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

teon kannalta loogisempaa, ettei tästä aina muutaman kuukauden välein tuotaisi tätä asiaa uudestaan vaan myönnettäisiin se, että ainakin tämän vuoden loppuun asti nyt varmaan on tarvetta tälle asialle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin yleiskeskustelu on päättynyt ja asian käsittely... — Anteeksi. Edustaja Viitanen.

19.38 Pia Viitanen sd: Puhemies! Ihan vain lyhyesti tähän totean, että kyllä me olemme aika moniakin sellaisia esimerkkejä, muun muassa tämä seuraava laki, nähneet, missä me ikään kuin tautikuvaa seuraten, tilannetta seuraten sitten teemme tällaisia pätkiä. Siinä suhteessa tietenkin olisi ollut kaikkein helpointa, että kaikki nämä pätkät voitaisiin välttää etukäteen, olisimme tienneet, kuinka pitkän ajan tämä tila x tulee kestämään ja koska siirrymme kestävämmiin parempaan tilanteeseen. Nythän sinänsä näyttävät monet merkit oikein hyvältä, mutta tietenkin me katsomme, ja kukaan ei voi sanoa, mitä tuleman pitää. Siksi itse tämänkaltaisessa tilanteessa aina korostan omassa ajattelussani ainakin sen kaltaista lähestymistapaa, että niin kauan kun ongelma on, se tulee sitten korjata, ja tietenkin monissa tapauksissa käy niin, että joudumme tekemään pätkissä. Mutta olen joskus tuolla veropuolellakin muutaman esityksen kanssa huokaillut, että kylläpä taitaa käydä niin, että kohta siihen palaamme, ja osahan näistä on koskenut esimerkiksi EU:sta tulleita poikkeusmahdollisuuksia, ja ne tulevat myös esimerkiksi pätkissä, ja olemme sitten joutuneet niihin reagoimaan. Tässä toki ei ole sen kaltaisesta kysymys, vaan omasta kansallisesta harkintavallasta ajankohdan suhteen, mutta tärkeä minusta on se viesti, että tässä on reagoitu tilanteeseen. Tässä nyt ainakin itse olen kuullut sieltä yrityskentältä nimenomaisesti myös tästä esityksestä vain ja ainoastaan hyvää palautetta, että on ollut todella tärkeää, että se turva on tässä tilanteessa ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.40 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen on täysin oikeassa. Tämä esityshän on hyvä, me lähinnä olemme miettineet tätä aikataulutusta. Kuten edustaja Viitanen hyvin tietää, verotuksessakin arvostetaan ennustettavuutta, ja juuri nämä esimerkit, mitkä edustaja toi esiin, ovat sellaisia, joissa se ei aina ole toteutunut, eikä aina meistä riippumattomista syistä. Mutta tässä on vähän sama kysymyksessä, eli se ennustettavuus ja johdonmukaisuus on tässä pandemiatilanteessa ollut hyvin haastavaa, erityisesti yrityskentälle mutta myös työntekijöiden osalta, ja se on ihan keskeinen haaste ollut näissä. Vaikka seurataan tautitilannetta ja sitten siihen reagoidaan, niin se on aika lyhyellä jännteellä. Tänäkin monet ravintolat miettivät, saako viikonloppuna pitää auki ja paljonko työntekijöitä sinne otetaan, ja tässäkin ennustettavuus olisi tärkeää. Todennäköisesti se sitten menee ensi viikolle ja näin, mutta ennustettavuus, johdonmukaisuus ja sitten se, että tieto kulkee, liittyvät kuitenkin keskeisesti tähän samaan, eli on reagoitu ja on huomioitu tautitilanne, mutta se tulee sitten pätkissä, ja tämä aiheuttaa erilaisia haasteita.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain ja veronkantolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 8/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.41 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä verojaoston laatiman mietinnön esittelyksi totean, että asiahan sinänsä siis on tuttu jo viime vuodelta. Olemme tätä asiaa käsitelleet. Tässä on nyt yksi pätkä sitä lainsäädäntöä, joka koskee tällaisia huojennettuja maksujärjestelyjä yrityksillä verojen suhteen. Tässä lakiesityksessä on kysymys lähinnä viivästyskorosta, mikä tässä tilanteessa sitten maksujärjestelytilanteessa tulee normaalin 7 prosentin sijaan, eli jatkamme sellaisia järjestelyjä, että tämä viivästyskorko olisi tilapäisesti 2,5 prosenttia. Se on tietenkin tärkeää niin ikään, jotta yrityksillä olisi tätäkin kautta mahdollisuus saada joustavuutta veronmaksuun ja sitä kautta kenties voisimme myös ehkäistä sitä, että valitettavia konkurssitapauksia syntyisi. Sinänsä tämä on tosi tarpeellinen ja hyvä ja myönteinen asia.

Olen myös tyytyväinen jaoston puheenjohtajana siihen, että aiemmissa käsittelyvaiheissa jaosto on kiiruhtanut sitä harkintaa, mikäli näyttää, että tämä korkotaso ei ole juuri oikea. Sitähän laskettiin ensin vähemmän, nyt se laskettiin sitten tähän 2,5:een, ja oikea on 7, eli sitten pitää asiaan reagoida ja tarvittaessa jatkaa jne. Olemme näistä lausumia tehneet, ja nyt sitten tämän lausuman hengen mukaisesti toimitaan. Eli tässä on myös johdonmukainen jatko aiempaan.

Tuon korkoasian tästä mietinnöstämme jo kerroin, ja sitten toinen muutos, mikä tässä lain tasolla tapahtuu, on se, että veronpalautuksia ei kuitata enää maksuksi verovelalle vaan ne sitten maksetaan verovelvolliselle. Kaiken kaikkiaan tämä, kuten todettu, on osa näitä vaikeuksiin joutuneiden yritysten tukiasioita.

Tätä huojennettua maksujärjestelyä tämän mukaan tulee hakea viimeistään elokuun loppuun mennessä.

Tässä mietinnössä me korostamme kahta asiaa: Toinen on se, että perustelemme, miksi korko on 2,5 eikä alempi tai peräti nolla. Sen osalta toteamme, että me pidämme tätä perusteltuna siksi, että siihen nähden, että tämä on vakuudeton systeemi ja että tämä koskee maksuvaikeuksissa olevia yrityksiä, joilla muuten voisi olla vaikeuksia lainansaantiin, tämä 2,5 on kohtuullinen. Ja toisaalta, puhemies, korostamme sitä, että tämä ei saisi tietenkään olla niin alhainen, että tulisi tarpeettomia järjestelyjä ja sillä olisi vaikutusta verotuloihin. — Mutta tulenko tässä vaiheessa sinne puhujakorokkeelle? Huomaan nimittäin, että tähän meni enemmän aikaa kuin se 3 minuuttia, joten lieenee järkevää.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Olkaa hyvä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Otetaan tämä loppu tätä kautta vielä. — Eli tämä oli havainto tästä korosta. On ollut nähtävissä joitain merkkejä siitä, että tähän mennessä tätä mahdollisuutta ovat käyttäneet ehkä sellaisetkin vähän isommat yritykset, joille ei olisi välttämättä ollut välttämätöntä tätä käyttää. Sen vuoksi, jotta se palvelisi tarkoitustaan, tulisi tarpeeseen ja kohdentuisi niille, jotka maksuvaikeuksissa ovat, ja että verokertymää ei suotta vaarannettaisi tässä ja nyt, tämä on perusteltua, ja myös valiokunta sitten tätä kautta tätä perusteltuna pitää. Tähän liittyen kaiken kaikkiaan seurantaan liitämme jälleen kerran ponnen.

Toinen kysymys, mikä askarrutti, oli huoli, joka tuotiin esiin siitä, onko tämä järjestelmä sellainen, että se ikään kuin pakottaa siihen, että tietyt toimijat joutuvat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, milloin verotus päättyy: jos se päättyy touko—kesäkuussa, niin jäännösveron ensimmäinen erä on heinä—elokuussa, jolloin jäännösvero voidaan ottaa huojennettuun maksujärjestelyyn, mutta jos verotus päättyy heinäkuun jälkeen, erääntyä jäännösveron ensimmäinen erä syyskuun jälkeen, jolloin jäännösveroa ei voida ottaa huojennettuun maksujärjestelyyn. Tämä tietenkin tuntuu vähän kohtuuttomalta. Mutta sitten kysyimme tästä selvitystä ja saimme selvitykseksi, että eriarvoisuus poistuu, jos hakee lisäennakoita, sillä sen jälkeen verovelvolliselle ei muodostu jäännösveroa. Nämä lisäennakot voidaan ottaa huojennettuun maksujärjestelyyn. Näin verovelvollinen voi itse vaikuttaa siihen, että vuoden 2020 tuloverot voivat kuulua huojennettuun maksujärjestelyyn. Tämä oli se pointti, mikä sitten tämän eriarvoisuuden poistaa, ja siksi sitten tyydyimme siellä jaostossa tekemään niin, että kuittaamme tämän tällä. Mutta aito huoli oli siitä, että verovelvolliset eivät joudu eriarvoiseen asemaan, ja siksi myös tähän liittyen me laitoimme lausuman. Eli näin on tilanne.

Minä oikeastaan voisin lukea sanasta sanaan nämä lausumat, jos puhemies sallii vielä sen verran, vai riittääkö tämä? [Puhemies: Minulle riittää kyllä!] — Teille riittää, arvoisa puhemies, mutta jos aika sallii, ja katson tasan 6 minuuttia, niin luen nyt varmuuden vuoksi. [Puhemies: Olkaa hyvä!] Eli lausumaehdotukset ovat:

”Eduskunta edellyttää, että valtiovarainministeriö seuraa lainmuutoksen toimeenpanoa ja varmistaa Verohallinnon riittävän neuvonnan lisäennakon vaikutuksesta jäännösveron määrään ja siitä, kuinka lisäennakkohakemuksen perusteella määrätty ennakkovero voidaan ottaa huojennettuun maksujärjestelyyn.”

Ja toinen ponsi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia yritystoiminnan edellytyksiin ja verontuottokertymiin ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lain voimassaolon jatkamiseksi.”

Tähän liittyy kokoomuksen ja kristillisdemokraattien vastalause. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

19.49 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset yhtyivät valtiovarainvaliokunnassa hallituksen kantaan, koska pidimme sitä perusteltuna. Nimittäin vuosi sitten hallituksen esityksessä 35/2020 tämä korko oli 4 prosenttia, joka meidän mielestämme oli hieman liian korkea, ja silloin teimme vastalauseen 3,5:stä, jota ei silloin hyväksytty, mutta tämä uusi esitys, jossa tämä on 2,5 prosenttia, on meidän mielestämme hyvin perusteltu, ja olemme siitä ja näistä edustaja Viitasen esittämistä huomioista täsmälleen samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Ehkä edustaja Satonenkin, joka juuri poistui, on samaa mieltä, vaikka he vastalauseen tästä tekivätkin. Nimittäin tilannehan on se, että jos korkotaso olisi nolla, niin silloin verottajaa voitaisiin jo järjestelyissä käyttää ikään kuin pankkinakin. Eli tämä on tässä tilanteessa hyvin perusteltu, ja siksi tuemme hallituksen esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

19.50 Pia Viitanen sd: Todellakin tässä nimenomaisesti on kysymys siitä, että perussuomalaisen kanta on sama kuin hallituksen kanta tässä. Juuri tämä tuli kyllä mielestäni aika hyvin siellä ministeriön vastineessa meille esiin, että mikäli se korko olisi alhaisempi, niin voisi tulla tilanteita, että tämä ikään kuin palvelisi sellaista tarkoitusta, mihin tämä ei ole varsinaisesti tarkoitettu, ja sitä kautta sitten kuitenkin kävisi niin, että tätä ikään kuin käytettäisiin tällaisena tietynlaisena rahoituskeinona eikä tämä järjestely välttämättä tulisi pahimpaan ja syvimpään tarpeeseen, ja sen vuoksi minusta tämä on myös ihan käypä taso. Ainahan voi sanoa, että lausuma meillä on, sitä seurataan, ja sen vuoksi sitten haluamme varmentaa myös tällä, että tämä on sellainen joustava, hyvä mahdollisuus myös ehkä jatkossa sitten käyttää. Mutta toivomme toki parempaa, niin ettei tarvitse enää tähän asiaan palata.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön covid-19-taudin jatkumisen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi

Hallituksen esitys HE 64/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 12/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 64/2021 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 95/2021 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1/2021 vp

Lähetekeskustelu

Lisätalousarvioaloite LTA 1/2021 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 4.6.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.53.

Pöytäkirja PTK 70/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola